

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Διπλωματική Εργασία:

«Η οικονομική και ευρωπαϊκή κρίση και η προγραμματική
απάντηση των ευρωκομμάτων:

Οι περιπτώσεις του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος
(ΕΣΚ) και του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ)
(2007-2015)»

Φοιτητής : Ηλίας Τολιάς - AM 1113M006

Εξεταστική Επιτροπή:

Σύμβουλος Σπουδών: Γεράσιμος Μοσχονάς, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής
Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου

Μέλη:

1. Γιάννης Βούλγαρης, Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του
Παντείου Πανεπιστημίου
2. Γιάννης Μπαλαμπανίδης, Ερευνητής στο Κέντρο Πολιτικών Ερευνών του Τμήματος
Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Σεπτέμβριος 2016

Περίληψη

Τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα αποσκοπούν στον συντονισμό της ευρωπαϊκής στρατηγικής των εθνικών κομμάτων, την διαμόρφωση και διατύπωση κοινών προγραμματικών θέσεων και την διεξαγωγή της προεκλογικής εκστρατείας για την εκλογή των μελών του ΕΚ. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να εξετάσει την προγραμματική απάντηση του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (ΕΣΚ) και του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ) στην διαχείριση της οικονομικής κρίσης, που αποτέλεσε κεντρική θεματική του προγράμματος τους. Οι ηγεσίες των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων εκτίμησαν ότι η οικονομική κρίση αποτελούσε μια ευκαιρία για την ενεργητικότερη εμπλοκή τους στην διαμόρφωση του ιδεολογικού και στρατηγικού προσανατολισμού των σοσιαλδημοκρατικών και των αριστερών κομμάτων. Από την μελέτη της προγραμματικής απάντησης του ΕΣΚ συμπεραίνουμε ότι η ηγεσία του επιχείρησε να διατυπώσει ένα διακριτό πολιτικό πρόγραμμα, ιδιαίτερα την περίοδο 2007-2011, με κεντρικό άξονα την ενίσχυση του παρεμβατικού ρόλου των δημόσιων αρχών. Το ΚΕΑ διατύπωσε ένα πολιτικό πρόγραμμα που υπερασπιζόταν την δυναμική ενίσχυση της παρέμβασης των δημόσιων αρχών στους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, υιοθετώντας νέο-κενσιανές οικονομικές πολιτικές για την διαχείριση της κρίσης. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι σε σημαντικό βαθμό κατόρθωσε να λειτουργήσει ως πλατφόρμα συνεργασίας των κομμάτων της αριστεράς και συνέβαλλε στο «εξευρωπαϊσμό» των θέσεων τους. Η παρούσα εργασία συμπεραίνει ότι οικονομική κρίση συνέβαλλε στην σύγκλιση των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων σε επιμέρους προτάσεις πολιτικής. Η ιδεολογική ανομοιογένεια των εθνικών κομμάτων, ωστόσο, λειτουργεί αποτρεπτικά στην διαμόρφωση όρων «αριστερής» συναίνεσης στην ΕΕ.

Λέξεις-κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό κομματικό Σύστημα, Ευρωπαϊκό Πολιτικό Σύστημα, οικονομική κρίση, Ευρωπαϊκά Πολιτικά Κόμματα, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα (ΕΣΚ), Σοσιαλδημοκρατία, Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ).

European political parties' responses to European financial crisis: the cases of the
Party of European Socialists (PES) and European Left (EL) (2007-2015).

Abstract:

The European political parties aim to coordinate the European strategy of their party-members, the formulation of a common party manifesto and the conduct of the election campaign for the European elections. The present study attempted to examine the programmatic response of the European Socialist Party (PES) and the European Left (EL) in the management of the economic crisis, which was the central theme of their political program. The European parties' elites estimated that the international economic crisis was an opportunity to shape the ideological and strategic orientation of their party-members. The study concludes that PES elite attempted to formulate a distinct political program, especially in between 2007-2011 period, focused on the interventionist role of European and national public authorities. The EL formulated a political program that was defending state's intervention in the economy, adopting a neo-Keynesian economic strategy for the crisis management. It could be argued that the convergence strategy of EL was considerably successful and contributed to the "Europeanisation" of its party-members. This study concludes that despite the increasing policy convergence since the 2008 international economic crisis, the ideological heterogeneity of national parties deters further European left unity and co-operation.

**Η οικονομική και ευρωπαϊκή κρίση και η προγραμματική
απάντηση των ευρωκομμάτων:
Οι περιπτώσεις του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος
(ΕΣΚ) και του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ)
(2007-2015).**

Περιεχόμενα

Τα Ευρωπαϊκά Πολιτικά Κόμματα.....	5
Η Γένεση του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (ΕΣΚ).....	10
Η οργανωτική δομή και η διαδικασία λήψης αποφάσεων του ΕΣΚ.....	13
Το ξέσπασμα της κρίσης και η αρχική αντίδραση του ΕΣΚ την περίοδο 2007-2009.....	20
Το πολιτικό πρόγραμμα του ΕΣΚ την περίοδο μετά το 2009.....	26
Ο περιορισμένος αντίκτυπος της προγράμματος του ΕΣΚ και οι λόγοι αποτυχίας του.....	32
Η περιορισμένη επιρροή του προγράμματος του ΕΣΚ στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα....	39
Η υποχώρηση της έντασης της οικονομικής κρίσης, οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η κρίση στην Ελλάδα.	45
Συμπεράσματα	51
Η Γένεση του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς.....	54
Η οργανωτική Δομή και η διαδικασία λήψης αποφάσεων του ΚΕΑ	58
Η αρχική αντίδραση στην οικονομική κρίση και ο στρατηγικός αναπροσανατολισμός του ΚΕΑ.....	63
Το πολιτικό πρόγραμμα του ΚΕΑ για την περίοδο 2007-2009	64
Η κοινή εκλογική πλατφόρμα και οι ευρωεκλογές του 2009.	69
Η προγραμματική ωρίμανση του ΚΕΑ την περίοδο 2010-2014.....	73
Οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της περιόδου 2014-2019	80
Η στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ στην διαπραγμάτευση του με τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς.	84
Μια υπό διαμόρφωση οικογένεια κομμάτων (;)	88
Τελικά συμπεράσματα	93
Βιβλιογραφία- Ιστογραφία.....	102

Τα Ευρωπαϊκά Πολιτικά Κόμματα

Τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμμα είναι πολιτικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε διακρατικό επίπεδο και στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), διέπονται από την νομοθεσία της ΕΕ και χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ). Τα ευρωπαϊκά κόμματα, συσπειρώνουν εθνικά κόμματα, από χώρες εντός και εκτός της Ε.Ε., που χαρακτηρίζονται από ιδεολογική συγγένεια σε μια χαλαρή οργανωτική δομή. Τα ευρωπαϊκά κόμματα διακρίνονται από τις πολιτικές ομάδες του ΕΚ. Οι πολιτικές ομάδες στο επίπεδο της ΕΕ είναι πολιτικοί συνασπισμοί που δραστηριοποιούνται στο ΕΚ. Οι πολιτικές ομάδες του ΕΚ απαρτίζονται από βουλευτές που έχουν εκλεγεί στο ένα τέταρτο τουλάχιστον των κρατών-μελών της ΕΕ και ο ελάχιστος αναγκαίος αριθμός βουλευτών για τη συγκρότηση πολιτικής ομάδας είναι είκοσι πέντε (25)¹. Οι πολιτικές ομάδες του Ε.Κ. ενδέχεται να αποτελούν την επίσημη εκπροσώπηση ενός ευρωπαϊκού πολιτικού κόμματος ή και να δημιουργηθούν μέσα από την συνεργασία πολιτικών κομμάτων και ανεξάρτητων πολιτικών. Στην τρέχουσα κοινοβουλευτική περίοδο του ΕΚ (2014-2019), έχουν συγκροτηθεί οκτώ (8) πολιτικές ομάδες.

Οι συνθήκες της ΕΕ αναφέρουν τα κόμματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποσκοπούν στην διαμόρφωση ευρωπαϊκής συνείδησης και στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της ΕΕ. Τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα συμβάλλουν τον συντονισμό της ευρωπαϊκής στρατηγικής των κομμάτων μελών τους, την διαμόρφωση και διατύπωση κοινών προγραμματικών θέσεων και την διεξαγωγή της προεκλογικής εκστρατείας για την εκλογή των μελών του ΕΚ. Τα ευρωπαϊκά κόμματα επιχειρούν να συμβάλλουν στην ενίσχυσης της δημοκρατικής λογοδοσίας των ευρωπαϊκών θεσμών και να μετριάσουν το "δημοκρατικό έλλειμμα" της Ε.Ε.² Οι συντάκτες των συνθηκών ευελπιστούσαν ότι τα ευρωπαϊκά κόμματα θα αναπτύσσονταν σταδιακά σε φορείς συντονισμού των εθνικών κομμάτων, θα προσέφεραν στα κόμματα όραμα και καθοδήγηση και θα συνέβαλλαν με αυτό τον τρόπο στην εμβάθυνση της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης³.

Ωστόσο αυτό δεν συνέβη, η συμβολή των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων στην διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών και τον περιορισμό του «δημοκρατικού

¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2004/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς και τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, [on line], διαθέσιμο στο διαδίκτυο : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:02003R2004-20071227&from=EL>.

² Bardi, L., (2013), *Parties, Party System and Party Government in the European Union* in Giusto, H., (eds), *Democratic Legitimacy and Political Leadership in the European Union, Towards the 2014 European Elections*, Fondazione Italianeuropei and Foundation for European Progressive Studies, p.29.

³ Nugent, N., (2010), *Πολιτική και Διακυβέρνηση στη Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιστορία- Θεσμοί- Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα, σελ.282.

ελλείμματος» της ΕΕ είναι μηδαμινή. Οι εκλογές των μελών του ΕΚ παραμένουν εκλογές «δεύτερης τάξης», που συνιστούν περισσότερο δημοψηφίσματα αποδοχής ή καταψήφησης της κυβερνητικής πολιτικής στα κράτη-μέλη. Στην προεκλογική περίοδο κυριαρχούν εθνικά θέματα, τα πολιτικά προγράμματα των ευρωπαϊκών κομμάτων χρησιμοποιούνται επιλεκτικά και η συζήτηση για τα ευρωπαϊκά θέματα είναι περιορισμένη.

Η περιορισμένη επιρροή των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και των πολιτικών ομάδων του ΕΚ αποδίδεται στο μη-πλήρως ανεπτυγμένο πολιτικό και κομματικό σύστημα της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, στην ΕΕ δεν υπάρχει κυβέρνηση και οι αποφάσεις για τα ευρωπαϊκά θέματα λαμβάνονται σε διακυβερνητικό επίπεδο, αφαιρώντας από τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα το κεντρικό χαρακτηριστικό των εθνικών πολιτικών κομμάτων, που είναι η άσκηση κυβερνητικής εξουσίας και η διεκδίκηση πολιτικών αξιωμάτων. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, οι πολιτικές ομάδες του ΕΚ δεν συνιστούν τις κοινοβουλευτικές ομάδες των ευρωπαϊκών κομμάτων, όπως συμβαίνει στα εθνικά κοινοβούλια. Οι πολιτικές ομάδες του ΕΚ διατηρούν την αυτονομία τους και δεν αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου οργανωτικού πλαισίου. Η συνοχή των πολιτικών ομάδων είναι χαμηλή και οι βουλευτές διαμορφώνουν την στάση τους με βάση τις εθνικές προτεραιότητες και η ηγεσία των ευρωπαϊκών κομμάτων και των πολιτικών ομάδων του ΕΚ δεν έχει την αρμοδιότητα να επιβάλλει κυρώσεις στις περιπτώσεις παρέκκλισης⁴. Ωστόσο, μελετητές όπως οι P. Mair και J. Thomassen, υποστηρίζουν ότι παρά την περιορισμένη πρόοδο, οι πολιτικές ομάδες του ΕΚ και τα ευρωπαϊκά κόμματα έχουν λειτουργήσει αποτελεσματικά ως φορείς πολιτικής εκπροσώπησης. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, οι P. Mair και J. Thomassen αμφισβητούν την άποψη ότι η υιοθέτηση και αναπαραγωγή ενός «παραδοσιακού» κομματικού μοντέλου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που τα πολιτικά κόμματα θα αποτελούν τους κεντρικούς πολιτικούς δρώντες θα συμβάλλει στον περιορισμό του «δημοκρατικού ελλείμματος» της ΕΕ. Σύμφωνα με την θέση τους, η αναπαραγωγή του εθνικού μοντέλου διακυβέρνησης στο επίπεδο της ΕΕ ενδεχομένως να αποδειχτεί μια αναποτελεσματική απάντηση στο αίτημα για εμβάθυνση της δημοκρατικής λειτουργίας της ΕΕ, με δεδομένο ότι οι όροι και συνθήκες που διασφάλιζαν την τήξη της αντιπροσωπευτικής και της εκτελεστικής λειτουργίας στο μοντέλο της κομματικής διακυβέρνησης, πλέον, δεν ισχύουν⁵.

Στην πραγματικότητα, τα ευρωπαϊκά κόμματα και οι πολιτικές ομάδες του ΕΚ υπακούουν στην πολιτική βούληση των εθνικών κομμάτων. Τα κυβερνητικά κόμματα αντιμετωπίζουν την συμμετοχής τους στις υπερεθνικές κομματικές οργανώσεις ως μέσο ενίσχυσης της

⁴ Nugent, N., (2010), *Πολιτική και Διακυβέρνηση...*, σελ.280.

⁵ Mair, P., *Political representation and government in the European Union*, Journal of European Public Policy, Vol. 17, No. 1, pp. 20-35.

επιρροής στην διεθνή πολιτική αρένα και ειδικότερα στα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Τα κόμματα με περιορισμένη συμμετοχή στην διακυβέρνηση, αντιμετωπίζουν θετικά την συμμετοχή τους σε υπερεθνικές οργανώσεις καθώς συμβάλλει στην ενίσχυση της «ορατότητας» τους και την έμμεση κατ' επέκταση αύξησης της επιρροής τους στην διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών⁶.

Η Ευρώπη και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει περιορισμένη επιρροή στα εθνικά κομματικά συστήματα. Οι κομματικές ηγεσίες λειτουργούν ως «πυλωροί» της ευρωπαϊκής ατζέντας στο εθνικό ακροατήριο, επιφυλάσσοντας για τις ίδιες το προνόμιο διαχείρισης των ευρωπαϊκών ζητημάτων⁷. Ταυτόχρονα, η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση υποσκάπτει το πολιτικό ρεπερτόριο των πολιτικών κομμάτων. Πιο συγκεκριμένα, το πολύ-επίπεδο σύστημα διακυβέρνησης της ΕΕ «αποϊδεολογικοποιεί» την διαδικασία «εξευρωπαϊσμού» προκαλώντας την ιδεολογική και προγραμματική σύγκλιση των κεντροδεξιών με τα κεντροαριστερά κυβερνητικά κόμματα στα ζητήματα της ΕΕ. Η αποϊδεολογικοποίηση των πολιτικών της ΕΕ περιορίζει την προγραμματική ικανότητα των κομμάτων, ιδιαίτερα των κεντροαριστερών, να διατυπώσουν εναλλακτικές στρατηγικές για την πορεία του ενοποιητικού φαινομένου⁸.

Το διακυβερνητικό πολύ-επίπεδο σύστημα διακυβέρνησης της ΕΕ, που τα ευρωπαϊκά κόμματα δεν έχουν ενεργή συμμετοχή στην άσκηση κυβερνητικής πολιτικής και την διεκδίκηση πολιτικών αξιωμάτων, η διαχείριση των ευρωπαϊκών θεμάτων από τις κομματικές ηγεσίες και η αποϊδεολογικοποίηση του προγράμματος και της στρατηγικής των κυβερνητικών κομμάτων για τα ευρωπαϊκά ζητήματα είναι οι παράγοντες που περιόρισαν τα ευρωπαϊκά κόμματα σε δευτερεύοντες πολιτικούς στόχους. Τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα λειτουργούν ως πλατφόρμες συνεργασίας των εθνικών κομμάτων που αποσκοπούν να συντονίσουν την στρατηγική των κομματικών ηγεσιών στα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, τα ευρωπαϊκά κόμματα επιχειρούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση της ιδεολογικής συνοχής των μελών τους και στην διαμόρφωση μιας ενιαίας πολιτικής στάσης και στρατηγικής των εθνικών κομμάτων για τις επιμέρους πολιτικές της ΕΕ.

Ο Niedermayer διατυπώνει ένα μοντέλο μελέτης της οργανωτικής ωρίμανσης των ευρωπαϊκών κομμάτων. Το μοντέλο του Niedermayer εξετάζει το βαθμό εμβάθυνσης της

⁶ Lightfoot, S., (2006), *The Consolidation of Europarties? The "Party Regulation" and the development of Political Parties in the European Union*, Representation, Vol. 42, No. 4, p. 305.

⁷ Mair, P., (2000), *The Limited Impact of Europe on the National Party Systems*, West European Politics, Vol. 23, No. 4, p. 47.

⁸ Moschonas, G. (2013), *The Broken equilibrium in European Politics: The Europe factor and the weakening of mainstream parties (with an emphasis on Centre-Left and Radical Left parties)*, in *The Rise of Populism and Extremism in Europe*, The Spinelli Group (in Collaboration with Bertelmann Stiftung), pp. 3-6.

διεθνικής συνεργασίας ανάμεσα στα κόμματα και διακρίνει τρία στάδια στην διακρατική αλληλεπίδραση μεταξύ τους: το στάδιο των επαφών (contact stage), το στάδιο της συνεργασίας (cooperation stage) και το στάδιο της συσσωμάτωσης (integration stage). Ειδικότερα, στο στάδιο των επαφών, η συνεργασία ανάμεσα στα εθνικά κόμματα περιορίζεται σε περιστασιακές συναντήσεις ανάμεσα στους αντιπροσώπους των κομμάτων. Η συνεργασία σε αυτό το πρώιμο στάδιο δεν απαιτεί την συγκρότηση ενός μόνιμου μηχανισμού και θεσμικών οργάνων. Το δεύτερο στάδιο της συνεργασίας χαρακτηρίζεται από την συγκρότηση μόνιμου θεσμικού μηχανισμού για τον συντονισμό της ατζέντας των συζητήσεων ανάμεσα στα κόμματα. Στο τρίτο στάδιο της συσσωμάτωσης, τα εθνικά κόμματα έχουν εκχωρήσει στην υπερεθνική κομματική οντότητα την αυτονομία να συντονίζει την δράση των εθνικών κομμάτων σε διεθνές επίπεδο. Η μελέτη του βαθμού της συσσωμάτωσης των εθνικών κομμάτων εξετάζεται από την βαθμό αυτονομίας και την έκταση των θεσμικών αρμοδιοτήτων της υπερεθνικής οντότητας. Η διαφοροποίηση του βαθμού αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα στάδια μελετάται με την χρήση συγκεκριμένων δεικτών αλληλεπίδρασης. Σε αυτούς περιλαμβάνονται η σύνθεση των θεσμικών οργάνων, ο βαθμός αυτονομίας των θεσμικών οργάνων στην λήψη των αποφάσεων, ο τρόπος λήψης αποφάσεων (συναινετικά ή πλειοψηφικά), η χρήση κοινών συμβόλων και η οικονομική αυτονομία. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο μοντέλο, μπορούμε να αναφερόμαστε στην συγκρότηση ενός ευρωπαϊκού πολιτικού κόμματος στις περιπτώσεις που η συνεργασία των εθνικών κομμάτων έχει τα χαρακτηριστικά του σταδίου της συσσωμάτωσης⁹.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεσπά στα τέλη του 2007 συμπίπτει χρονικά με την αναθεώρηση των κανόνων λειτουργίας που σηματοδοτούν την επέκταση των αρμοδιοτήτων τους και της αυτονομίας των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων. Στην συνέχεια, θα γίνει μια προσπάθεια αποτύπωσης της προγραμματικής απάντησης του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (ΕΣΚ) και του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ) στην οικονομική κρίση που ξεσπά το 2007 και απείλησε να διασπάσει την ευρωζώνη. Η αποτύπωση του προγραμματικού απάντησης στην οικονομική κρίση των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων στηρίζεται στη μελέτη των πολιτικών κείμενων των συνεδρίων των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων, τις εκλογικές τους πλατφόρμες για τις εκλογές του ΕΚ καθώς και τις ανακοινώσεις των οργάνων τους. Η αποτύπωση του προγραμματικού λόγου των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων έχει ως σκοπό να αναζητήσει τον μετριοπαθή ή ριζοσπαστικότερο χαρακτήρα των προγραμματικών τους θέσεων τους, να ερευνήσει τους λόγους που τις υπαγόρευσαν, να μελετήσει τον αντίκτυπο της πολιτικής δράσης στα εθνικά κόμματα και

⁹ Dietz, „M.- T.,(2000), *Similar but different? The European Greens Compared to Other Transnational Party Federations in Europe*, Party Politics, Vol. 6, No. 2, p. 202-203.

τέλος και να εντοπίσει τα κοινά σημεία καθώς και τον βαθμό σύγκλισης των προτάσεων πολιτικής που υιοθετούν.

Η Γένεση του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (ΕΣΚ)

Η ιστορία της συνεργασίας μεταξύ των σοσιαλιστικών κομμάτων της Ευρώπης ξεκίνησε το 1864, στα πλαίσια της Σοσιαλιστικής Διεθνούς (Socialist International). Μόνο όμως, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και με τα πρώτα βήματα στην κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και αρχικά εντός των δομών της Σοσιαλιστικής Διεθνούς, που επανιδρύθηκε το 1950, δημιουργούνται οι συνθήκες για την συνεργασία των ευρωπαίων σοσιαλδημοκρατών. Τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα ήταν αρχικά απρόθυμα στην δημιουργία μιας ιδιαίτερης ευρωπαϊκής υπερεθνικής οργάνωσης και αντιμετώπιζαν με σκεπτικισμό την τεχνοκρατική και φιλελεύθερη δομή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα. Ωστόσο, τον Σεπτέμβριο του 1952, οι αντιπρόσωποι των Σοσιαλδημοκρατικών Κομμάτων στη Κοινή Συνέλευση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα σχημάτισαν μια ξεχωριστή Κοινοβουλευτική Ομάδα και ένα χρόνο αργότερα, συγκρότησαν ένα Γραφείο Συνδέσμου με Μόνιμη Γραμματεία στο Λουξεμβούργο. Το Ιανουάριο του 1957, η Συνέλευση των Σοσιαλδημοκρατικών Κομμάτων συγκάλεσε την πρώτη της συνεδρίαση και ίδρυσε το Γραφείο Διασύνδεσης των Σοσιαλιστικών Κομμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Liaison Bureau of the Socialist Parties of the European Community), μια υπερεθνική δομή με στόχο την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και της Σοσιαλιστικής Ομάδας του Ευρωπαϊκής Συνέλευσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το Γραφείο Διασύνδεσης διαδέχθηκε η Συνομοσπονδία Σοσιαλιστικών Κομμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Confederation Socialist Parties of the European Community), στις 5 Απριλίου 1974, και αποτέλεσε μια περιφερειακή οργανωτική δομή που συνδεόταν με την Σοσιαλιστική Διεθνή και συγκροτήθηκε από τους ευρωπαίους σοσιαλδημοκράτες με σκοπό την ενίσχυση της ενότητας ανάμεσα στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα ενόψει της διενέργειας άμεσων εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που είχε αποφασίσει η Συνδιάσκεψη Κορυφής της Χάγης το 1969¹⁰. Η θέσπιση ενός κοινού πολιτικού προγράμματος αποτέλεσε την κύρια αρμοδιότητα των εργασιών της Συνομοσπονδίας και αποδείχτηκε μια επίπονη διαδικασία που ανέδειξε τις διαφορετικές ιδεολογικές αντιλήψεις των μελών της Συνομοσπονδίας. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986 έδωσε νέα ώθηση στην διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ταυτόχρονα κατέδειξε με τον πλέον emphaticό τρόπο το έλλειμμα πολιτικής συνοχής και τον σκεπτικισμό των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων για την διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς και την απουσία εναλλακτικού πολιτικού σχεδίου απέναντι στην φιλελευθεροποίηση των

¹⁰ Hix, S., Lesse, U., (2002), *Shaping a Vision: A History of the Party of European Socialist, 1952-2002*, Brussels, Belgium, Party of European Socialists, p.9-25.

ευρωπαϊκών αγορών. Συνέπεια ήταν να επανέρθει στο προσκήνιο η συζήτηση για την ενίσχυση της συνεργασίας των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και την μεταρρύθμιση του καταστατικού της Συνομοσπονδίας για την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού σοσιαλιστικού κόμματος¹¹. Οι εξελίξεις στην διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης και πιο συγκεκριμένα η μεταρρύθμιση των Συνθηκών της ΕΚ και η υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ λειτούργησε ως καταλύτης για την συγκρότηση των κόμματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ίδρυση ενός ευρωπαϊκού σοσιαλιστικού κόμματος ωστόσο δεν θα πρέπει να θεωρείται αποκλειστικά αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης των συνθηκών της ΕΚ και της προσθήκης του άρθρου για την δημιουργία ευρωπαϊκών κομμάτων αλλά και της μεταστροφής της στάσης των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων απέναντι στην ΕΕ. Στις αρχές του 1990, το σύνολο των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων διάκειται θετικά στο εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και επιπλέον έχουν αναδιατυπώσει ανάλογα τις πολιτικές τους προτεραιότητες και την στρατηγική τους¹².

Το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα (ΕΣΚ) ιδρύθηκε το Νοέμβριο 1992 από τα σοσιαλιστικά, σοσιαλδημοκρατικά και τα εργατικά κομμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και της Ευρώπης. Στην δομή του συμπεριλαμβάνονται πολιτικά κόμματα, πολιτικές οργανώσεις, οργανισμοί και ομάδες που συμμαχούνται τις αρχές και τους σκοπούς του. Το καθεστώς συμμετοχής στο ΕΣΚ διαφέρει και τα μέλη του διακρίνονται σε τριών ειδών. Τα πλήρη μέλη, τα συνεργαζόμενα μέλη και τα μέλη με την ιδιότητα του Παρατηρητή. Τα πλήρη μέλη συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του ΕΣΚ με το δικαίωμα της έκφρασης και της ψήφου και την ικανότητα να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για ζητήματα πολιτικής. Τα συνεργαζόμενα μέλη έχουν το δικαίωμα να παρίστανται στις συνεδριάσεις στις οποίες προσκαλούνται, έχουν την ικανότητα της έκφρασης και το δικαίωμα της πρωτοβουλίας, αλλά δεν έχουν δικαίωμα ψήφου. Τα μέλη με την ιδιότητα του Παρατηρητή μπορούν να παρίσταται στις συνεδριάσεις στις οποίες έχουν κληθεί με το δικαίωμα της έκφρασης, αλλά στερούνται του δικαιώματος πρωτοβουλίας και συμμετοχής στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Τα πλήρη μέλη του ΕΣΚ είναι τριάντα-τρία, ενώ δεκατρία κόμματα και οργανώσεις συμμετέχουν με την ιδιότητα του συνεργαζόμενου μέλους και δώδεκα με την ιδιότητα του παρατηρητή.

Η Προοδευτική Συμμαχία των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών είναι η πολιτική ομάδα που εκπροσωπεί το ΕΣΚ και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της ΕΕ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ). Η συμμαχία των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών είναι σήμερα η δεύτερη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα του ΕΚ και αποτελείται από 190 αντιπροσώπους προερχόμενους από τα

¹¹ Lightfoot, S.,(2008),*Europeanizing Social Democracy? The rise of the Party of European Socialists*, London and New York, Routledge, p. 32.

¹² Marks, G., Wilson, C.,J.,(2000), *The Past in the Present: A Cleavage Theory of Party Response to European Integration*, British Journal of Political Science , vol. 30,pp. 446-447.

σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της ΕΕ. Η Ομάδα του ΕΣΚ στην Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) είναι ο πολιτικός οργανισμός που συνενώνει τα πολιτικά στελέχη και τους εκπροσώπους των τοπικών και περιφερειακών αρχών της ΕΕ, που προέρχονται από σοσιαλδημοκρατικά, εργατικά και προοδευτικά κόμματα. Η Ομάδα των Δημοκρατών και των Σοσιαλιστών και η Ομάδα του ΕΣΚ στην Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) είναι πλήρη-μέλη του ΕΣΚ.

Η Σοσιαλιστική Διεθνής, η Ομάδα των Σοσιαλιστών στην συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης και η Ομάδα των Σοσιαλιστών στην Γενική Συνέλευση του Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη είναι συνεργαζόμενα μέλη του ΕΣΚ.

Οι σκοποί του ΕΣΚ, σύμφωνα με το άρθρο 3 του καταστατικού του είναι¹³ :

- Η ενίσχυση και η προώθηση των αξιών του σοσιαλδημοκρατικού και προοδευτικού κινήματος στην ΕΕ και σε ολόκληρη την Ευρώπη,
- Να συμβάλει στη δημιουργία ευρωπαϊκής συνείδησης και στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της ΕΕ
- Να ηγείται της προεκλογικής εκστρατείας για τις Ευρωεκλογές, να διαμορφώνει μια κοινή στρατηγική και ένα διατυπώνει μια κοινή κομματική διακήρυξη καθώς και να εκλέγει ένα κοινό υποψήφιο για την θέση της Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω από μια ανοικτή, διαφανή και δημοκρατική διαδικασία.
- Να συμβάλει στην αλληλοϋποστήριξη των σοσιαλδημοκρατικών και εργατικών κομμάτων στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές εκλογές.
- Να παρέχει μια πλατφόρμα για την ανταλλαγή ιδεών, πολιτικών και βέλτιστων πρακτικών προεκλογικής εκστρατείας για τα κόμματα και τις οργανώσεις μέλη του.
- Να διαμορφώνει, να καθορίζει και να επηρεάζει τις πολιτικές της ΕΕ και των Θεσμών της.
- Να προωθεί την ισότητα, την ποικιλομορφία και την ισότιμη εκπροσώπηση της κοινωνίας στα θεσμικά όργανα του, με έμφαση στα ισότιμη εκπροσώπηση και την ενεργό συμμετοχή των γυναικών και των νέων.
- Να εργάζεται στην κατεύθυνση της ενεργητικότερης συμμετοχής των κομμάτων και των οργανώσεων μελών στις δραστηριότητες του ΕΣΚ και να ενισχύει τις οργανώσεις ακτιβιστών.

¹³ PES Statutes, Chapter I, article 3, adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_adopted_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

- Να συμβάλει στην ενίσχυση της συνεργασίας των στελεχών του που προέρχονται από πολιτικά κόμματα και κατέχουν θέσεις ευθύνης στους Θεσμούς και τα όργανα της ΕΕ με τα κόμματα και τις οργανώσεις που είναι μέλη του.
- Να συνεργάζεται στενά με τα προοδευτικά σοσιαλδημοκρατικά και εργατικά κόμματα των χωρών που μοιράζονται τον κοινό στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, με έμφαση στην συνεργασία με τα κόμματα που προέρχονται από χώρες που γειτνιάζουν με την ΕΕ.
- Να συμβάλλει στο διάλογο των στελεχών του, των μελών του καθώς και των σοσιαλδημοκρατικών και προοδευτικών οργανώσεων –μελών του με τα ευρωπαϊκά συνδικάτα, τις επαγγελματικές οργανώσεις, τους συνεταιρισμούς και τους εκπρόσωπους της κοινωνίας των πολιτών.
- Να συμβάλει στην ανάπτυξη βιώσιμων και εποικοδομητικών συνεργασιών με διεθνείς οργανισμούς και προοδευτικά κινήματα, στο πνεύμα της διεθνούς αλληλεγγύης.

Η οργανωτική δομή και η διαδικασία λήψης αποφάσεων του ΕΣΚ

Τα όργανα του ΕΣΚ είναι το Συνέδριο, το Εκλογικό Συνέδριο, το Συμβούλιο, η Προεδρία, η Διάσκεψη των Ηγετών και η Γενική Γραμματεία¹⁴. Η Ομάδα «Γυναίκες» του ΕΣΚ αποτελεί την οργάνωση του ΕΣΚ που ασχολείται με τα ζητήματα πολιτικής για την ισότητα των δυο φύλων και η Ομάδα «ΝΑΙ» είναι η οργάνωση νεολαίας του ΕΣΚ. Το «Ίδρυμα Ευρωπαϊκών Προοδευτικών Σπουδών» (Foundation for European Progressive Studies-FEPS) αποτελεί την δεξαμενή σκέψης του ΕΣΚ. Τα όργανα του ΕΣΚ συμπληρώνει η Ομάδα των Ακτιβιστών, που αποτελεί ένα πανευρωπαϊκό δίκτυο τοπικών οργανώσεων μελών με σκοπό την ενίσχυση των δεσμών επικοινωνίας του ΕΣΚ με τις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Το Συνέδριο συνιστά το ανώτατο όργανο του ΕΣΚ και αποτελείται από τους εκπροσώπους των κομμάτων που είναι πλήρη μέλη του ΕΣΚ¹⁵, έναν εκπρόσωπο προερχόμενο από την εθνική αντιπροσωπεία κάθε κράτους-μέλους στην Πολιτική Ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τους εκπροσώπους της Ομάδας στην Επιτροπή των Περιφερειών, χωρίς ο αριθμός τους να ξεπερνά το 1/3 της εθνικής αντιπροσωπείας, δυο εκπροσώπους από κάθε οργάνωση που είναι πλήρες μέλος του ΕΣΚ και τέλος από τα στελέχη της Προεδρίας του

¹⁴ PES Statutes, article 19, adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_amended_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

¹⁵ Ο αριθμός των εκπροσώπων των κομμάτων-μελών του ΕΣΚ στο Συνέδριο ισούται με το 1/45 της σταθμισμένης ψήφου των κομμάτων που είναι πλήρη-μέλη του ΕΣΚ. Ο αριθμός των ψήφων των κομμάτων που είναι πλήρη μέλη προκύπτει από τον αριθμό των ψήφων του κράτους-μέλους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πολλαπλασιαζόμενο με το άθροισμα του ποσοστού των βουλευτών στις εθνικές αντιπροσωπείες με τον αριθμό των ευρωβουλευτών του.

ΕΣΚ. Στις συνεδριάσεις του Συνεδρίου μπορούν να συμμετάσχουν, χωρίς ωστόσο να έχουν δικαίωμα ψήφου, όλα τα μέλη ομάδας των Δημοκρατών και Σοσιαλιστών καθώς και όλοι οι εκπρόσωποι της Ομάδας του ΕΣΚ στη Επιτροπή των Περιφερειών. Στις συνεδριάσεις του Συνεδρίου μπορούν να συμμετάσχουν πέντε αντιπρόσωποι από κάθε συνδεδεμένο μέλος, δυο αντιπρόσωποι από κάθε κόμμα με την ιδιότητα του Παρατηρητή καθώς και στελέχη των οργανώσεων-μελών του ΕΣΚ, χωρίς όμως να έχουν δικαίωμα ψήφου. Το συνέδριο του ΕΣΚ συνεδριάζει δύο φορές κατά την διάρκεια της θητείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενώ με απόφαση της Προεδρίας μπορεί να συγκληθεί έκτακτη ενδιάμεση συνεδρίαση. Στις αρμοδιότητες του Συνεδρίου περιλαμβάνονται: η εκλογή του Προέδρου του ΕΣΚ και η έγκριση των στελεχών που συγκροτούν την Προεδρία, η τροποποίηση του θεσμικού καταστατικού του Κόμματος, η υιοθέτηση ψηφισμάτων και συστάσεων προς τα κόμματα-μέλη, την Προεδρία και την πολιτική ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τέλος η αποδοχή ή και αποβολή μελών από το κόμμα¹⁶.

Το Εκλογικό Συνέδριο συγκροτείται από τα ίδια μέλη που αποτελούν το Συνέδριο και αποστολή του είναι η έγκριση της εκλογικής διακήρυξης (μανιφέστο) του ΕΣΚ για τις ευρωεκλογές και η εκλογή του Υποψηφίου για την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η σύσταση του Εκλογικού Συνεδρίου σε σώμα γίνεται το αργότερο έξι μήνες πριν την διενέργεια των εκλογών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με πρωτοβουλία της Προεδρίας¹⁷.

Το Συμβούλιο αποτελεί την πλατφόρμα για την διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών και της πολιτικής του ΕΣΚ και σύνθεση του είναι παρόμοια με αυτή του Συνεδρίου, με διαφορετική ωστόσο στάθμιση της ψήφου των εκπροσώπων των μελών του. Το Συμβούλιο του ΕΣΚ μπορεί να εκδώσει ψηφίσματα και συστάσεις προς τα κόμματα-μέλη, την Προεδρία, το Συνέδριο, τις οργανώσεις και την Πολιτική Ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι συνεδριάσεις του Συμβουλίου συγκαλούνται με πρωτοβουλία της Προεδρίας και είναι ετήσιες, με την προϋπόθεση ότι δεν είναι προγραμματισμένη κάποια συνεδρίαση του Συνεδρίου ή του Εκλογικού Συνεδρίου στο ίδιο έτος¹⁸.

Η Διάσκεψη των Ηγετών συγκροτείται από την Προεδρία του ΕΣΚ, τους αρχηγούς κομμάτων-μελών που είναι πλήρη μέλη του ΕΣΚ και βρίσκονται στην κυβέρνηση, τους ηγέτες των κομμάτων και των οργανώσεων που είναι πλήρη μέλη του ΕΣΚ και τον Πρόεδρο

¹⁶ PES Statutes, Chapter IV, articles 21-24, adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_amended_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

¹⁷ PES Statutes, Chapter V, article 25-28, adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_amended_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

¹⁸ PES Statutes, Chapter VI, articles 29-32, adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_amended_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Στην διάσκεψη των ηγετών επίσης συμμετέχουν ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Υπάτος Εκπρόσωπος της ΕΕ για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και τέλος ο Πρόεδρος ή ο 1^{ος} Αντιπρόεδρος της Επιτροπής των Περιφερειών, με την προϋπόθεση φυσικά ότι προέρχονται από κόμματα που είναι πλήρη μέλη του ΕΣΚ. Η Διάσκεψη των Ηγετών PES είναι σε θέση να εγκρίνει ψηφίσματα και συστάσεις προς τα κόμματα-μέλη και τους οργανισμούς, την Προεδρία, το Συνέδριο και την πολιτική ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹⁹.

Η Προεδρία αποτελεί το ανώτατο όργανο διαχείρισης και υλοποίησης των αποφάσεων του Συνεδρίου και του Συμβουλίου του ΕΣΚ. Αποτελείται από τον Πρόεδρο, τους Αντί-Πρόεδρους, τον Γενικό Γραμματέα, τον Πρόεδρο της Πολιτικής Ομάδας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ένα εκπρόσωπο από κάθε κόμμα και οργάνωση με την ιδιότητα του πλήρους μέλους του ΕΣΚ. Η σύνθεση της Προεδρίας συμπληρώνεται από τον εκπρόσωπο των συνεργαζόμενων κομμάτων και των οργανισμών. Η Προεδρία καλείται να διαμορφώσει την στρατηγική και τις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΚ και ταυτόχρονα είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή των αποφάσεων του Συνεδρίου και του Συμβουλίου. Πιο συγκεκριμένα, η Προεδρία οφείλει να διατυπώνει συστάσεις προς το Συνέδριο σχετικά με τις γενικές πολιτικές κατευθύνσεις και τις αρχές του ΕΣΚ. Επιπλέον, συντάσσει προτάσεις σχετικές με το θεσμικό καταστατικό του ΕΣΚ και εισηγείται την εισαγωγή ή και τον αποκλεισμό του μελών από αυτό. Στις αρμοδιότητες της περιλαμβάνεται η πρωτοβουλία για την σύγκληση των τακτικών και των εκτάκτων συνεδριάσεων του Συνεδρίου και του Συμβουλίου και η διαμόρφωση της ημερήσιας διάταξης των συνεδριάσεων. Ο Πρόεδρος είναι υπεύθυνος για την σύγκληση της Προεδρίας και ο αριθμός των συνεδριάσεων κατ' έτος δεν μπορεί να είναι λιγότερος των τριών²⁰.

Ο Γενικός Γραμματέας, με τη βοήθεια της Γραμματείας, είναι αρμόδιος για τα ζητήματα διαχείρισης και οργάνωσης του ΕΣΚ και πιο συγκεκριμένα για την εφαρμογή των αποφάσεων που λαμβάνονται από τα όργανα του ΕΣΚ, την διαχείριση και εποπτεία των καθημερινών δραστηριοτήτων της Γραμματείας, τις επαφές με τα μέλη του ΕΣΚ, την υποστήριξη της Προεδρίας, την προετοιμασία και οργάνωση των συνεδριάσεων των οργάνων, την διαχείριση των οικονομικών και τέλος την διαχείριση των δημοσίων σχέσεων του ΕΣΚ.

¹⁹ PES Statutes, Chapter VIII, articles 38-40 , adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_amended_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

²⁰ PES Statutes, Chapter VII, articles 33-37, adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_amended_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

Το άρθρο 20 του καταστατικού αναφέρει ότι για την λήψη αποφάσεων σε όλα τα όργανα του ΕΣΚ πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια για τη δημιουργία της ευρύτερης δυνατής συμφωνίας ανάμεσα στα μέλη, ύστερα από ευρεία και εξαντλητική διαβούλευση. Οι αποφάσεις για τα διοικητικά και οργανωτικά θέματα λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία της Προεδρίας. Οι πολιτικές αποφάσεις για την υιοθέτηση ψηφισμάτων και συστάσεων λαμβάνονται συναινετικά. Ωστόσο, αν αυτό δεν καταστεί δυνατό, οι αποφάσεις λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία. Σε κάθε περίπτωση, η αυτονομία των κομμάτων-μελών προστατεύεται και τα κόμματα δεν δεσμεύονται για την υιοθέτηση αποφάσεων που λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία και για τις οποίες έχουν δηλώσει έγκαιρα ότι δεν είναι σε θέση να εφαρμόσουν. Η συναινετική διαδικασία λήψης αποφάσεων και η δυνατότητα εξαίρεσης από την εφαρμογή αποφάσεων που λαμβάνονται με πλειοψηφία αποδεικνύει ότι το ΕΣΚ δεν έχει την δυνατότητα επιβολής των αποφάσεων του στα κόμματα-μέλη του²¹.

Η σύνθεση και ο τρόπος λειτουργίας και λήψης αποφάσεων των οργάνων του ΕΣΚ αποτυπώνει την πολιτική δύναμη που έχουν οι κομματικές ηγεσίες στην διαμόρφωση της πολιτικής του. Η δύναμη των κομματικών ηγεσιών υπονομεύει την συνοχή της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας και ταυτόχρονα αναδεικνύει το έλλειμμα ενός ευρωπαϊκού σοσιαλδημοκρατικού προγράμματος για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Ο Πρόεδρος και οι αντιπρόεδροι δεν έχουν αποφασιστικές αρμοδιότητες και η Προεδρία του ΕΣΚ δεν συνιστά το ανάλογο της Προεδρίας ενός εθνικού «παραδοσιακού» πολιτικού κόμματος ενώ ο κομματικός μηχανισμός του ΕΣΚ δεν ασκεί αποφασιστική επιρροή και σίγουρα δεν ελέγχει τα μέλη του. Η Προεδρία, σύμφωνα με το καταστατικό, έχει την αρμοδιότητα της διαμόρφωσης της στρατηγικής και των κατευθυντήριων γραμμών της πολιτικής του ΕΣΚ μέσα από την διατύπωση συστάσεων στο Συνέδριο. Ωστόσο, οι αρμοδιότητες της είναι ουσιαστικά συντονιστικές και περιορίζονται στην υλοποίηση των αποφάσεων του Συνεδρίου και του Συμβουλίου. Η τοποθέτηση πολιτικών δεύτερης γραμμής στις θέσεις του Προέδρου και των αντιπροέδρων για μικρή σχετικά περίοδο αποτυπώνει την περιορισμένη επιρροή της Προεδρίας στο ΕΣΚ²². Η συμμετοχή εκπροσώπων των εθνικών κομμάτων –μελών στην σύνθεση της Προεδρίας, ουσιαστικά τοποθετημένων με απόφαση των κομματικών ηγεσιών, επιβεβαιώνει την ισχύ που αυτές έχουν στο ΕΣΚ.

Η σύνθεση του Συνεδρίου και του Συμβουλίου αποτυπώνει την επιρροή που ασκούν και την πολιτική ισχύ που έχουν οι κομματικές ηγεσίες στην διαδικασία λήψης αποφάσεων για την υιοθέτηση ψηφισμάτων και συστάσεων από το ΕΣΚ προς τα κόμματα και τις

²¹ PES Statutes, Chapter III, article 20, adopted by the 10th PES Congress on 12, June, 2015, [on line], διαθέσιμο στο: https://d3n8a8pro7v9hmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441209876/FINAL_ament_ded_PES_Statutes_EN_clean.pdf?1441209876.

²² Lightfoot, S., (2008), *Europeanizing Social Democracy...*, p. 41.

οργανώσεις μέλη του. Η συμμετοχή των εθνικών αντιπροσωπειών της Ομάδας των Σοσιαλιστών και των Δημοκρατών και της Ομάδας στο ΕκΠ στο Συνέδριο και το Συμβούλιο του ΕΣΚ αντικατοπτρίζει την δύναμη των κομματικών ηγεσιών στην διαδικασία λήψης στο ΕΣΚ καθώς η επιλογή των υποψηφίων και των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών αποτελούν επιλογές των εθνικών κομματικών ηγεσιών. Η συνεργασία των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων ενισχύθηκε μέσα από τις συναντήσεις στα πλαίσια της Διάσκεψης των Ηγετών. Η εμβάθυνση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην δεκαετία του 1990 και η βαρύτητα των αποφάσεων και των πολιτικών της ΕΕ για τα κράτη-μέλη λειτούργησε καταλυτικά για την αναβάθμιση των συναντήσεων της Διάσκεψης των Ηγετών πριν από τις διαπραγματεύσεις στη Διάσκεψη Κορυφής και τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια. Η αναβάθμιση των συναντήσεων της Διάσκεψης συνέβαλλε στην ενίσχυση της επιρροής των κομματικών ηγεσιών και ουσιαστικά μεταφέρει το κέντρο λήψης των αποφάσεων του ΕΣΚ από το Συνέδριο και το Συμβούλιο στην Διάσκεψη των Ηγετών, ενισχύοντας αποφασιστικά το ρόλο των κομματικών ηγεσιών στις διεργασίες και την διαμόρφωση της πολιτικής του. Η μεταφορά του κέντρου λήψης αποφάσεων του ΕΣΚ από το Συνέδριο και το Συμβούλιο στην Διάσκεψη και κατά επέκταση στις κομματικές ελίτ καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αυτές λειτουργούν στις συναντήσεις της Διάσκεψης υπονομεύει τον «υπερεθνικό» ρόλο του ΕΣΚ. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον των κομματικών ηγεσιών για τις συναντήσεις της Διάσκεψης των Ηγετών δεν θα πρέπει να αποδοθεί σε «υπερεθνικούς» λόγους αλλά στις προσπάθειες τους να υπηρετήσουν εθνικές προτεραιότητες και προωθήσουν εθνικά συμφέροντα. Πιο συγκεκριμένα, οι ηγεσίες των κόμματος που δεν ασκούν κυβερνητικά καθήκοντα αντιμετωπίζουν τις συναντήσεις της Διάσκεψης ως μια ευκαιρία για την άσκηση πίεσης και επιρροής στα κόμματα που βρίσκονται στην εξουσία και συμμετέχουν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την προώθηση ευνοϊκότερων όρων για τις χώρες τους. Από την άλλη, τα κυβερνητικά κόμματα που συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προσέρχονται στις συνεδριάσεις της Διάσκεψης αποσκοπώντας στην σφυρηλάτηση συμμαχιών ενόψει των διαπραγματεύσεων και των ψηφοφοριών που θα ακολουθήσουν στους Θεσμούς της ΕΕ²³. Οι εθνικές στρατηγικές των κομματικών ηγεσιών στην Διάσκεψη των Ηγετών υπονομεύουν το ρόλο ΕΣΚ ως φορέα ενίσχυσης της συνοχής των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και κατ' επέκταση λειτουργούν ανασταλτικά στην ανάδειξη του ως κεντρικού πολιτικού εκφραστή

²³ Lightfoot, S., (2008), *Europeanizing Social Democracy?.....*, p. 40.

μιας ενιαίας συνεκτικής ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατικής στρατηγικής για την άσκηση επιρροής στους Θεσμούς της ΕΕ.

Η ενίσχυση της συνεργασίας των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων, όπως αποτυπώνεται στα πλαίσια της Διάσκεψης των Ηγετών θα πρέπει να ερμηνευτεί ως αποτέλεσμα της εμβάθυνσης της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και κυρίως της βαρύτητας των πολιτικών της ΕΕ στα κράτη-μέλη της. Η συνεργασία των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων δεν είναι απότοκη της απόφασης και προπάντων της πολιτικής βούλησης των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων να διατυπώσουν ένα κοινό και διακριτό «σοσιαλδημοκρατικό πολιτικό πρόγραμμα» και «ένα σοσιαλδημοκρατικό δρόμο» για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αλλά προκύπτει ως αποτέλεσμα των επιμέρους προσπαθειών των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων να βελτιώσουν τους όρους εθνικής συμμετοχής στην ΕΕ. Στους κόλπους του ΕΣΚ, τα κόμματα βρίσκουν «ευήκοα ώτα» για την προώθηση των εθνικών τους προτεραιοτήτων και οι συμμαχίες που δημιουργούνται αποτυπώνουν συγκυριακές συμφωνίες των επιμέρους κομματικών ελίτ που δεν συνιστούν μέρος και δεν διαπνέονται από το πνεύμα υπηρετήσης ενός ευρύτερου σοσιαλδημοκρατικού ευρωπαϊκού προγράμματος. Η προάσπιση των εθνικών οικονομικών συμφερόντων, οι περιορισμοί που προκαλούν οι κατεστημένες αντιλήψεις αλλά και οι εκλογικοί υπολογισμοί, σε συνδυασμό με τις ιδεολογικές διαφορές που χαρακτηρίζουν τα κόμματα της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας, υπονομεύουν την διαμόρφωση ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού σοσιαλδημοκρατικού προγράμματος για την ΕΕ²⁴. Η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία στερείται μιας υπερεθνικής δομής που αποτυπώνει το έλλειμμα πολιτικής βούλησης για την αναδιατύπωση, διαπραγμάτευση και μεταρρύθμιση των νεοφιλελεύθερων όρων της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της Ευρώπης είναι ασαφές και μετριοπαθές και προσδιορίζεται από την αποδοχή των φιλελεύθερων όρων και της συντηρητικής δομής της ΕΕ και τις πολιτικές επιλογές και στρατηγικές των επιμέρους κομματικών ηγεσιών των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων των κρατών μελών της ΕΕ²⁵.

Η ανάδειξη της Ευρώπης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ως πλαισίου αναφοράς λειτουργεί ευεργετικά για το ΕΣΚ και την τοποθέτηση του στο επίκεντρο των εξελίξεων. Η ικανότητα του να σμιλεύει και να επηρεάζει την πολιτική των κομμάτων μελών του και των θεσμών της ΕΕ θα πρέπει να θεωρείται περιορισμένη, όπως περιορισμένοι είναι και δεσμοί του με την κοινωνία, κυρίως μέσα από τις οργανώσεις της ομάδας των Ακτιβιστών. Το ΕΣΚ

²⁴ Kulachi, E., (2010), *Europarties: Agenda-Setter or Agenda-Follower? Social Democracy and the Disincentives for Tax Harmonization*, Journal of Common Market Studies, Vol. 48, No. 5, p. 1301.

²⁵ Moschonas, G., (2002), *In the name of Social Democracy: The great transformation: 1945 to the present*, London, Verso Books, p.281.

επηρεάζει σε κάποιο βαθμό τις πολιτικές επιλογές των μελών του και της ΕΕ, ωστόσο η επιρροή που ασκεί δεν θα πρέπει να θεωρείται αποφασιστική. Το ΕΣΚ είναι ένα «κόμμα κομμάτων» και θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι πρόκειται για ένα «κόμμα των κομματικών ηγεσιών», καθώς η ισχύς των μελών, ουσιαστικά των κομμάτων που συμμετέχουν και ειδικότερα των ηγεσιών τους, είναι το πραγματικό κέντρο εξουσίας και λήψης αποφάσεων. Οι ιδεολογικές διαφορές των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και οι εθνικές προτεραιότητες των κομματικών ηγεσιών λειτουργούν ανασταλτικά στην διαμόρφωση ενός μάχιμου και πολιτικά αποτελεσματικού φορέα στην ΕΕ²⁶. Το ΕΣΚ είναι ουσιαστικά ένας κομματικός φορέας με αδύναμο πολιτικό κέντρο και ισχυρές αποκεντρωμένες δομές. Στην πραγματικότητα, συνιστά ένα δίκτυο συνεργασίας και επαφής που συμβάλει θετικά στην δημιουργία ενός πνεύματος «κοινού σκοπού» και στην ενίσχυση της αίσθησης του «ανήκειν» ανάμεσα στα κόμματα της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας²⁷. Η αδυναμία ανάδειξης του ΕΣΚ σε κεντρικό πολιτικό πυλώνα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος αντικατοπτρίζει την αδυναμία κομμάτων της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας να υπερβούν την «εθνικοποίηση της σοσιαλδημοκρατίας» και να διατυπώσουν ένα διακριτό πολιτικό σχέδιο και μια ενιαία σοσιαλδημοκρατική στρατηγική για την Ευρώπη και την ΕΕ.

Στην συνέχεια θα γίνει μια προσπάθεια να αποτυπωθεί το πολιτικό πρόγραμμα και ο πολιτικός λόγος του ΕΣΚ την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Αρχικά, θα εξεταστεί η αντίδραση του ΕΣΚ την περίοδο που ξεσπά η χρηματοπιστωτική κρίση και η κρίση στο τομέα των ακινήτων στις ΗΠΑ, που εντοπίζεται χρονικά την περίοδο από το 2007 μέχρι και την διενέργεια των ευρωεκλογών το 2009.

Στην συνέχεια σε ένα πρώτο επίπεδο θα αποτυπωθεί το πολιτικό πρόγραμμα του ΕΣΚ, όπως διαμορφώνεται μετά το δεύτερο μισό του 2009, όπου πλέον η κρίση έχει μεταφέρεται στην Ευρώπη με την μορφή κρίσης χρέους των χωρών του Νότου της ΕΕ που απειλεί την βιωσιμότητα του ευρώ.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, θα εξεταστεί σε ποιο βαθμό επηρέασαν οι προτάσεις του ΕΣΚ τις πολιτικές που υιοθέτησε η ΕΕ και τέλος θα γίνει μια προσπάθεια να αποτυπωθεί η επιρροή που άσκησε το ΕΣΚ στην πολιτική των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της ΕΕ.

²⁶ Lightfoot, S., (2008), *The Party of European Socialists and the Treaty of Amsterdam: Really a policy-seeking party?*, Perspectives on European Politics and Society, Vol. 4, No. 2, p.235.

²⁷ Moschonas, G., (2002), *In the name of Social Democracy...*, p.280.

Το ξέσπασμα της κρίσης και η αρχική αντίδραση του ΕΣΚ την περίοδο 2007-2009.

Το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα (ΕΣΚ) από την πρώτη στιγμή αναγνωρίζει την σοβαρότητα της οικονομικής κρίσης που έχει ξεσπάσει στις ΗΠΑ και τις συνέπειες που θα έχει για τις οικονομίες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αρχική αντίδραση του ΕΣΚ δεν περιορίζεται σε κοινότυπες δηλώσεις για το πόσο επικίνδυνη για την ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία είναι η κρίση στο τομέα των ακινήτων στις ΗΠΑ. Δυο είναι τα σημεία που θα πρέπει να σταθούμε στην προσπάθεια να σκιαγραφήσουμε την προγραμματική απάντηση του ΕΣΚ στην οικονομική κρίση που ξεσπά στις ΗΠΑ, πριν αυτή μεταφερθεί στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μετατραπεί σε κρίση χρέους των χωρών του νότου, θέτοντας σε αμφισβήτηση την βιωσιμότητα του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος.

Το πρώτο σημείο που διαφοροποιεί το ΕΣΚ είναι το γεγονός από την πρώτη στιγμή αμφισβητεί την κυρίαρχη, όσο και απλουστευτική, ερμηνεία που σε γενικές γραμμές τείνει να αποδώσει την οικονομική κρίση σε κακούς χειρισμούς και συγκυριακά γεγονότα. Πιο συγκεκριμένα, το ΕΣΚ υιοθετεί την άποψη ότι οι ρίζες της κρίσης και οι πραγματικές αιτίες της θα πρέπει να αναζητηθούν στην πλήρη απελευθέρωση του τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών καθώς και στη νέα αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως αυτή διαμορφώνεται από τις αρχές της πρώτης δεκαετίας του 2000.

Το δεύτερο σημείο που θα πρέπει να σταθούμε είναι ότι το ΕΣΚ δεν περιορίζεται στην αμφισβήτηση της κυρίαρχης ερμηνείας για τα αίτια της κρίσης και στην κενή περιεχομένου καταγγελία της νεοφιλελεύθερου σχεδιασμού που χαρακτηρίζει την απελευθέρωση του ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η ηγετική ομάδα του ΕΣΚ δραστηριοποιείται για την ουσιαστική τεκμηρίωση των θέσεων της για τα αίτια της κρίσης και ταυτόχρονα δείχνει την πρόθεση της να εργαστεί συστηματικά στο πλαίσιο των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για την προώθηση πολιτικών και την υιοθέτηση μέτρων για την ενίσχυση του ελέγχου και την επανεξέταση του ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Ένα κείμενο που θα πρέπει να σταθούμε είναι η επιστημονική μελέτη που διεξάγεται υπό τον Poul Nyrup Rasmussen, πρόεδρου του ΕΣΚ για την περίοδο 2004-2011, και την Ieke van den Burg, μέλος του ευρωκοινοβουλίου με την ομάδα του Σοσιαλιστών και Δημοκρατών²⁸. Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με την συγκεκριμένη μελέτη, η οικονομική κρίση που

²⁸ Van Den Burg, I. & Rasmussen, P.N., (2007), *Hedge funds and private equity a critical analysis*, PES Documents-Economy, διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390398803/Hedge_Funds_EN.pdf?1390398803

ξέσπασε στις ΗΠΑ δεν θα πρέπει να αποδοθεί στην «επιφανειακή» αδυναμία αποπληρωμής των επισφαλών δανείων στο τομέα της κατοικίας που οφείλεται σε υποτιθέμενους λανθασμένους υπολογισμούς των νοικοκυριών που υπερτίμησαν τις οικονομικές τους δυνατότητας. Οι αιτίες που προκάλεσαν την κρίση είναι βαθύτερες και εντοπίζονται στον ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα καθώς και στις πρακτικές που υιοθέτησαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν υπηρεσίες επένδυσης κεφαλαίων (Private Equity Funds) και αμοιβαίων κεφαλαίων υψηλού κινδύνου (Hedge Funds). Η πλήρης απελευθέρωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος και το έλλειμμα ελέγχου των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους συνέβαλλαν καθοριστικά στην διόγκωση των χρεών των νοικοκυριών. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας, οι αιτίες που οδήγησαν στην κρίση δεν είναι συγκυριακές αλλά πρόκειται για δομικές αδυναμίες του τρόπου λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος που οφείλονται στο πλήρως απελευθερωμένο ρυθμιστικό περιβάλλον. Η διατήρηση του πλήρως απελευθερωμένου χρηματοπιστωτικού συστήματος, σύμφωνα με την ανάλυση του ΕΣΚ, εγκυμονεί κινδύνους για την σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών, την υγιή επιχειρηματικότητα και κατ' επέκταση για τον κόσμο της εργασίας και την βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος²⁹.

Οι θέσεις που διατυπώνονται στην επιστημονική μελέτη υιοθετούνται από το Συμβούλιο του ΕΣΚ. Ο αυστηρότερος έλεγχος του χρηματοπιστωτικού τομέα, η διασφάλιση της διαφάνειας των τραπεζικών συναλλαγών, η δίκαιη φορολόγηση των τραπεζικών στελεχών καθώς και η θέσπιση μηχανισμών για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων είναι τα σημεία που επικεντρώνεται το ψήφισμα που υιοθετείται στην Σόφια το Σεπτέμβριο του 2007³⁰. Η έκθεση που υποβάλλει P. N. Rasmussen στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Σεπτέμβριο του 2008, λίγες μέρες πριν την χρεωκοπία της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers στις ΗΠΑ, έχει ανάλογο περιεχόμενο και επικεντρώνεται στην απαίτηση για αυστηρότερο έλεγχο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών σε ευρωπαϊκό επίπεδο³¹.

Η επιδείνωσή της κρίσης που σηματοδοτεί η κατάρρευση της επενδυτικής τράπεζας Lehmann Brothers, το Σεπτέμβριο του 2008, καθώς και οι επικείμενες ευρωεκλογές λειτουργούν καταλυτικά στην κατεύθυνση του εμπλουτισμού των αρχικών προτάσεων για

²⁹ Van Den Burg, I., & Rasmussen, P. N., (2007), *Hedge funds and private equity a critical analysis*...pp. 148-149

³⁰ PES (2007), *Our Vision: The New Horizon for Europe June 2009*, Adopted Resolution, 22-23 November 2007, Sofia, [on line], διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390320580/General_resolution_EN.pdf?1390320580.

³¹ Report to the European Parliament with recommendations to the Commission on Hedge funds and private equity (11 September 2008), Poul Nyrup Rasmussen, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2008-0338+0+DOC+PDF+V0//EN>

επαναρρύθμιση του πλαισίου λειτουργίας χρηματοπιστωτικού τομέα και την διατύπωση ενός διακριτού σχεδίου οικονομικής πολιτικής από την ηγεσία του ΕΣΚ. Δυο είναι τα σημεία που θα πρέπει να διακρίνουμε εξετάζοντας την πορεία του ΕΣΚ από την κατάρρευση της Lehmann Brothers ως και τις ευρωεκλογές του 2009. Το πρώτο εντοπίζεται στο γεγονός ότι το ΕΣΚ σταδιακά υιοθετεί νέο-κεϋνσιανές παρεμβατικές οικονομικές πολιτικές που διαφοροποιούνται από το νεοφιλελεύθερο μοντέλο της ΕΕ και το δεύτερο αφορά στην υιοθέτηση ενός αντιπαραθετικού πολιτικού ύφους.

Η ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, η διασφάλιση της διαφάνειας και του έλεγχου των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των τραπεζών, όπως αποτυπώνονται στις προτάσεις της έκθεσης του P. Rasmoussen, διατηρούνται στο πρόγραμμα του ΕΣΚ. Ωστόσο, η ηγετική ομάδα του ΕΣΚ αντιλαμβάνεται ότι η ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα δεν αρκεί για την αντιμετώπιση της κρίσης. Η επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών καθώς και οι επικείμενες ευρωεκλογές δημιουργούν την ανάγκη διαμόρφωσης μιας ολοκληρωμένης και ταυτόχρονα διακριτής οικονομικής πολιτικής. Η προσέγγιση του ΕΣΚ είναι ότι η ανάκαμψη των ευρωπαϊκών οικονομιών δεν θα προκύψει αυτόματα με την «διόρθωση» των κανόνων λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα και την αυστηροποίηση των κανόνων λειτουργίας της αγοράς αλλά απαιτείται ενεργητικότερη παρέμβαση στην οικονομία ώστε να αποτραπεί η ύφεση και ταυτόχρονα να μετριαστούν οι δυσμενείς κοινωνικές συνέπειες της οικονομικής δυσπραγίας. Το ΕΣΚ προτείνει την ενεργητικότερη δημόσια παρέμβαση σε δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη εντοπίζεται στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας με γενναία προγράμματα επενδύσεων από τα κράτη-μέλη ώστε να διασφαλιστεί η οικονομική ανάκαμψη και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας. Η δεύτερη κατεύθυνση αφορά στην υιοθέτηση μιας ενεργητικής κοινωνικής πολιτικής για την διαχείριση των κοινωνικών διαστάσεων της κρίσης και ειδικότερα την αντιμετώπιση της ανεργίας και την προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων³². Οι προτάσεις του ΕΣΚ για αύξηση των επενδύσεων και την υιοθέτηση ενεργητικότερων πολιτικών απασχόλησης ουσιαστικά αμφισβητούν την φιλελεύθερη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ειδικότερα τον ρυθμιστικό ρόλο που επιφυλάσσει η «ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική» για τις δημόσιες αρχές και τις λειτουργίες που επιτελούν στην οικονομία και την κοινωνία. Η αδυναμία των θέσεων του ΕΣΚ εντοπίζεται στην δημοσιονομική τους αοριστία και το έλλειμμα συγκεκριμένων μέτρων πολιτικής που να διασφαλίζουν την χρηματοδότηση τους.

³² PES (2008), *Taking Europe out of financial and economic crisis: An Urgent European Plan of Action Leaders*, declaration adopted by the PES Leaders on 5th November 2008, [on line], available at: http://www.pes.eu/eco_doc#big-nav

Το σημείο στο οποίο θα πρέπει να σταθούμε περισσότερο αφορά στο αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος που υιοθετεί το ΕΣΚ, όπως αυτό αποτυπώνεται στα πολιτικά του κείμενα και την παρουσία των στελεχών του και ιδιαίτερα του Προέδρου του. Πιο συγκεκριμένα, το ΕΣΚ δείχνει να εγκαταλείπει το συναινετικό ύφος πολιτικής απέναντι στην φιλελεύθερη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης της προηγούμενης περιόδου και ασκεί έντονη κριτική στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της ΕΕ. Ειδικότερα, το ΕΣΚ σε ένα πρώτο επίπεδο τεκμηριώνει την αποτελεσματικότητα των νέο-κεϋνσιανών οικονομικών πολιτικών εξισορρόπησης μεταξύ των δυνάμεων της αγοράς και της δημόσιας παρέμβασης. Σε ένα δεύτερο επίπεδο αντιπαραθέτει τις προοδευτικές, όπως κατά κόρον χαρακτηρίζει, νέο-κεϋνσιανές οικονομικές του προτάσεις με τις συντηρητικές και νεοφιλελεύθερες πολιτικές που οδήγησαν την οικονομία σε κρίση και αδυνατούν να προσφέρουν ασφαλή έξοδο από αυτή. Επιπλέον, ο πολιτικός του λόγος χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση μιας αριστερής συνθηματολογίας που έχει πυρήνα την υπεράσπιση του ευρωπαϊκού κοινωνικού κεκτημένου για κοινωνική ανάπτυξη, δίκαιη κοινωνία και αξιοπρεπή εργασία.

Το αντιπαραθετικό ύφος πολιτικής αποτυπώνεται με ασαφή τρόπο στο πολιτικό μανιφέστο του ΕΣΚ για τις ευρωεκλογές του 2009 αλλά γίνεται ξεκάθαρο στις πολιτική δράση και την ρητορεία του πρόεδρου του ΕΣΚ. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εκλογικής εκστρατείας ενόψει των ευρωεκλογών του 2009, το ΕΣΚ ηγήθηκε για πρώτη φορά μιας ανεξάρτητης εκλογικής εκστρατείας και ο P. Rasmussen επισκέφτηκε το σύνολο σχεδόν των 27 κρατών-μελών της ΕΕ συνοδευόμενος από υποψηφίους και ηγέτες σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων³³. Στις δημόσιες δηλώσεις του χαρακτήριζε το οικονομικό πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ) παρωχημένο και υποκριτικό και ταυτόχρονα στηλίτευε την αδιαφορία των ηγετών και των στελεχών του ΕΛΚ στο ζήτημα της θωράκισης του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα στα πρώτα στάδια της κρίσης³⁴. Επιπλέον, δεν παραλείπε να ασκήσει έντονη κριτική στην εμμονή που επιδεικνύει το ΕΛΚ στην πολιτική απελευθέρωσης των αγορών και την μείωση της φορολογίας των επιχειρήσεων, πολιτικών, που σύμφωνα με τον Πρόεδρο του ΕΣΚ, οδήγησαν στην κρίση³⁵. Το αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος που υιοθετεί το ΕΣΚ, την περίοδο πριν την διενέργεια των ευρωεκλογών του 2009 υποδηλώνει την πρόθεση του ΕΣΚ να δημιουργήσει ένα δίπολο κομματικής αντιπαράθεσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανάμεσα στις προοδευτικές δυνάμεις που αντιπροσωπεύει το ΕΣΚ και η σοσιαλδημοκρατική κομματική οικογένεια και τις

³³ Hertner, I., (2011), *Are European elections campaigns Europeanized? The case of the Party of European Socialists in 2009*, Government and Opposition, Vol. 46, No.3, p. 339.

³⁴ PES, *EPP rely on usual conservative tax cuts*, Press release 30 January 2009, [on line], διαθέσιμο στο: <http://old.pes.eu/en/news/epp-rely-usual-conservative-tax-cuts>.

³⁵ PES, *Today's choice - What sort of recovery plan asks Rasmussen*, Press Release, 20 November 2008, [on line], διαθέσιμο στο: <http://old.pes.eu/en/news/todays-choice-what-sort-recovery-plan-asks-rasmussen>.

συντηρητικές που εκπροσωπεί το ΕΛΚ. Ωστόσο, θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η πόλωση που προσπαθεί να δημιουργήσει το ΕΣΚ με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές κομματικές οικογένειες στην συγκεκριμένη χρονική στιγμή αποτυπώνουν την πρόθεση του να αυξήσει την ορατότητα του και να ενισχύσει την θέση του στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι καθώς είναι η πρώτη φορά που το ΕΣΚ είναι σε θέση να ηγηθεί μιας ανεξάρτητης εκλογικής εκστρατείας και η αντιπαράθεση αποσκοπεί στην εκλογική εκμετάλλευση της αποτυχίας των συντηρητικών και χριστιανοδημοκρατικών κομμάτων να διαχειριστούν την κρίση. Τα εθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα ωστόσο δεν συστρατεύτηκαν με το ΕΣΚ και οι εσωτερικές αντιπαραθέσεις δεν επέτρεψαν την διαμόρφωση μιας ενιαίας στρατηγικής των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων για την ΕΕ την περίοδο των ευρωεκλογών. Από τα τρία μεγάλα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της ΕΕ, τους Εργατικούς στην Μεγάλη Βρετανία, το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Γαλλίας και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας, μόνο το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Γαλλίας υιοθέτησε πλήρως την πολιτική διακήρυξη του ΕΣΚ ενώ οι Εργατικοί και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας χρησιμοποίησαν το περιεχόμενο της επιλεκτικά. Η αντιπαράθεση ανάμεσα στο Πρόεδρο του ΕΣΚ και τον πρόεδρο του ΕΚ, Martin Schultz, καθώς και διαφωνίες μεταξύ των κομματικών ηγεσιών των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Μεγάλης Βρετανίας κατέστησαν αδύνατη την ανάδειξη μιας κοινής σοσιαλδημοκρατικής υποψηφιότητας για την θέση του Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καταδεικνύοντας με τον πλέον emphaticό τρόπο το έλλειμμα συντονισμού των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων για την ΕΕ³⁶.

Σε τελική ανάλυση, η αρχική αντίδραση του ΕΣΚ απέναντι στις εξελίξεις είναι αποσπασματική. Το ΕΣΚ δεν κατορθώνει να διατυπώσει μια ολοκληρωμένη και επεξεργασμένη πρόταση οικονομικής πολιτικής αλλά επιμέρους προτάσεις, που επικεντρώνονται στην ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα³⁷. Οι αποσπασματικές προτάσεις για αυστηρότερη ρύθμιση και έλεγχο του χρηματοπιστωτικού τομέα απηχούν την ανάγκη για αποτελεσματικότερη διαχείριση του υφιστάμενου πλαισίου λειτουργίας παρά στην ριζική μεταρρύθμιση του. Οι προτάσεις του ΕΣΚ για μεγαλύτερης έκτασης παρέμβαση στην οικονομία και την υιοθέτηση ενεργητικότερης κοινωνικής πολιτικής είναι αόριστες και δεν συνοδεύονται από επιμέρους επεξεργασμένα μέτρα.

Από την άλλη ωστόσο, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να υποβαθμιστεί το γεγονός ότι η ηγετική ομάδα του ΕΣΚ αναλαμβάνει την πρωτοβουλία της παραγωγής επιστημονικών κειμένων που αμφισβητούν την φιλελεύθερη οικονομική ορθοδοξία της ΕΕ και το

³⁶ Hertner, I., (2011), *Are European elections campaigns Europeanized?* ..., p. 342.

³⁷ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?, the PES, the debt crisis and the Euro-parties*, in Bailey J. D., De Waele, J.-M., Escalona F. & Vieira M., (eds), *European social democracy during the global economic crisis, Renovation or resignation?*, Manchester University Press, p.255.

περιεχόμενο τους σταδιακά ενσωματώνεται και διαμορφώνει την χροιά του πολιτικού προγράμματος του³⁸. Η αμφισβήτηση του νεοφιλελεύθερου μοντέλου οικονομικής πολιτικής της ΕΕ και το αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος που υιοθετεί το ΕΣΚ συνιστούν τα κρισιμότερα στοιχεία του προγραμματικού λόγου του. Η σύμπλευση με το ΕΛΚ και η αναζήτηση συμβιβαστικών λύσεων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου παραμένει ο βασικός άξονας δράσης του ΕΣΚ και της πολιτικής ομάδας των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών. Η συμπόρευση με το ΕΛΚ επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι προτάσεις της έκθεσης που κατατέθηκαν από το Πρόεδρο του υιοθετήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς από την στήριξη της υποψηφιότητας του Manuel Barroso για την νεοσυσταθείσα θέση του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής^{39 40}.

³⁸ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*... , p.254.

³⁹ PES *Parliament adopts Rasmussen report calling for new regulation of financial markets*, Brussels, PES Press Release, 23 October 2008, [on line], available at: <http://old.pes.eu/en/news/parliament-adopts-rasmussen-report-calling-new-regulation-financial-markets>.

⁴⁰ Hertner, I., (2011), *Are European elections campaigns Europeanized?*..., p. 342.

Το πολιτικό πρόγραμμα του ΕΣΚ την περίοδο μετά το 2009.

Η κρίση του χρηματοπιστωτικού τομέα των ΗΠΑ σταδιακά μετατρέπεται σε παγκόσμια οικονομική κρίση που πλήττει όλους τους τομείς της οικονομίας. Η ευρωπαϊκή διάσταση της οικονομικής κρίσης παίρνει την μορφή της κρίσης χρέους των χωρών του Νότου, ιδίως της Ελλάδας, και ουσιαστικά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρεάζει το σύνολο των οικονομιών των κρατών μελών της ΕΕ. Η αδυναμία των ευρωπαϊκών οργάνων να διαχειριστούν αποτελεσματικά την κρίση, το γεγονός ότι τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα βρισκόταν στην αντιπολίτευση την περίοδο που ξεσπά η κρίση χρέους καθώς και η συνεχής παρουσία του R. Rasmussen στην Προεδρία του ΕΣΚ από το 2004 δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για την περαιτέρω επεξεργασία και δόμηση των προτάσεων που είχε διατυπώσει το ΕΣΚ την περίοδο πριν το 2009 και την αποκρυστάλλωση τους σε ένα συνεκτικό πολιτικό πρόγραμμα. Η εμβάθυνση της διαδικασίας οικονομικής και πολιτικής ενοποίησης και η υιοθέτηση μέτρων και πολιτικών που παραπέμπουν σε ένα νέο-κεϋνσιανό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης αποτελούν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προγράμματος του ΕΣΚ, που αρθρώνεται σε τρεις θεματικές. Η πρώτη θεματική αφορά την ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, η δεύτερη αφορά την οικονομική πολιτική της ΕΕ και πιο συγκεκριμένα την οικονομική διακυβέρνηση, την δημοσιονομική πολιτική και την χρηματοδότηση της ανάπτυξης στην ΕΕ και τέλος η τρίτη θεματική εντοπίζεται στην κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόληση της ΕΕ.

Η πρώτη θεματική επικεντρώνεται στα ζητήματα της ρύθμισης των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η ρύθμιση του απελευθερωμένου ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας των αγορών αποτελεί άμεση προτεραιότητα για το ΕΣΚ. Οι κερδοσκοπικές πρακτικές που προάγει το πλήρως απελευθερωμένο πλαίσιο λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών υπονομεύουν την πραγματική οικονομία και συρρικνώνουν τα δημόσια έσοδα. Άμεση συνέπεια είναι τα κράτη-μέλη να στρέφονται στην υιοθέτηση προγραμμάτων λιτότητας, που διακρίνονται από την αύξηση της φορολόγησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών και στην ουσία δημιουργούν ένα σπирάλ ύφεσης. Η προγραμματική απάντηση του ΕΣΚ στην λιτότητα που προκαλείτε από το απελευθερωμένο ρυθμιστικό πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι η υιοθέτηση ενός αυστηρότερου ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας τους, που να διασφαλίζει την διαφάνεια και την λογοδοσία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Παράλληλα με την εισαγωγή αυστηρότερου νομοθετικού πλαισίου, το ΕΣΚ διατυπώνει την θέση ότι είναι απαραίτητη η θεσμική θωράκιση της ΕΕ για την διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα και την παροχή

χρηματοοικονομικής βοήθειας στα κράτη-μέλη που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες. Πιο συγκεκριμένα, το ΕΣΚ εισηγείται την σύσταση νέων θεσμών για την σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα και την παροχή χρηματοπιστωτικής και οικονομικής βοήθειας στα κράτη-μέλη που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης, αποτελεί τον πρώτο θεσμό που προτείνει το ΕΣΚ, με αποστολή την διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην ΕΕ και την παροχή πιστωτικής βοήθειας στα κράτη-μέλη που βρίσκονται σε οικονομική δυσπραγία. Επιπλέον, το ΕΣΚ θεωρεί απαραίτητη την σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου, ένα θεσμικού οργάνου ανάλογου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, επιφορτισμένου με την υποχρέωση της παροχής τεχνικής και οικονομικής βοήθειας στα κράτη-μέλη της ΕΕ που αντιμετωπίζουν δημοσιονομικές δυσχέρειες⁴¹. Ταυτόχρονα το ΕΣΚ, προτείνει την θέσπιση μηχανισμών για την διασφάλιση της λογοδοσίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και της διαφάνεια στις χρηματιστηριακές και τραπεζικές συναλλαγές. Η θεσμοθέτηση μιας Ανεξάρτητης Αρχής Αξιολόγησής Πιστοληπτικής Ικανότητας (European Independent Credit Rating Agency- EICRA) αποτελεί την απάντηση του ΕΣΚ απέναντι στη νέα οικονομική πραγματικότητα που έχει δημιουργηθεί και την αρνητική συμβολή που είχαν οι ιδιωτικοί οίκοι αξιολόγησης στην πρόκληση της οικονομικής κρίσης⁴². Η θεσμική θωράκιση στην αξιολόγηση των δημοσίων οικονομικών και των χρηματοπιστωτικών προϊόντων λειτουργεί ως αντίβαρο στο έλλειμμα διαφάνειας και λογοδοσίας που χαρακτηρίζει τις αντίστοιχες υπηρεσίες των ιδιωτικών οίκων⁴³.

Η δεύτερη θεματική του προγραμματικού λόγου του ΕΣΚ αφορά στην Οικονομική Πολιτική της ΕΕ. Η πρόταση του ΕΣΚ διακρίνεται σε δύο άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορά την οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ και ο δεύτερος την δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική για την ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, όσο αφορά την Οικονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ, το ΕΣΚ διατυπώνει μια πρόταση αναθεώρησης του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Η εμβάθυνση της οικονομικής ενοποίησης της ΕΕ μέσα από την ενίσχυση των δημοσίων εξουσιών και του κεντρικού συντονισμού των οικονομικών πολιτικών στην ΕΕ αποτελούν τους κεντρικούς άξονες της πρότασης του ΕΣΚ. Σύμφωνα με το ΕΣΚ, η οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ θα πρέπει να περάσει από το στάδιο της προστασίας του κοινού

⁴¹ PES, Policy Paper, *A Progressive way out of the crisis, Recovery vs Austerity: PES strategy to resolve the dilemma*, annexed to the political statement adopted by the PES Prime Ministers' and Leaders' Conference, 16 June 2010.

⁴² PES, *Taming the Agencies: A democratic, accountable and transparent credit rating system* Declaration adopted by the PES Presidency on 6 October 2011, [on line], διαθέσιμο στο: http://www.pes.eu/eco_doc#middle.

⁴³ PES, draft policy paper, *Fixing Credit Rating*, 26 September 2011, [on line], διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/108/attachments/original/1390217712/pes_cra_draft_policy_paper260911_0.pdf?1390217712.

νομίσματος σε μια ολοκληρωμένη οικονομική πολιτική. Η βαρύτητα της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ θα πρέπει να μετατεθεί από την διαχείριση των ετήσιων ελλειμμάτων των εθνικών προϋπολογισμών ως ποσοστό του ΑΕΠ στην διαχείριση του Δημοσίου Χρέους. Η μονόπλευρη οικονομική πολιτική των ισοσκελισμένων προϋπολογισμών, ουσιαστικά υπονομεύει την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ΕΕ και την βιωσιμότητα της οικονομικής ενοποίησης. Το ΕΣΚ προτείνει μια νέο-κεϋνσιανή οικονομική πολιτική. Πιο συγκεκριμένα, η «ελαστικοποίηση» των κανόνων για τους ελλειμματικούς ετήσιους προϋπολογισμούς και η ενεργητικότερη κρατική παρέμβαση στην οικονομία για την χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων συνιστούν επιμέρους πολιτικές που θα δώσουν ώθηση στις οικονομίες και θα αποτρέψουν την μακροχρόνια ύφεση⁴⁴. Επιπλέον, στο πλαίσιο της ενίσχυσης των δημοσίων εξουσιών και της ενίσχυσης του κεντρικού συντονισμού των οικονομικών πολιτικών της ΕΕ, το ΕΣΚ τάσσεται υπέρ της ενοποίησης των τραπεζικών συστημάτων των κρατών-μελών της ΕΕ. Στις επιμέρους προτάσεις του για την τραπεζική ενοποίηση ξεχωρίζουν ο διαχωρισμός των εμπορικών από τις επενδυτικές επιχειρηματικές δραστηριότητες των τραπεζών καθώς και την δημιουργία ενός Ενιαίου Τραπεζικού Ταμείου (Resolution Fund). Η σύσταση του κοινού ταμείου των ευρωπαϊκών τραπεζών θα συμβάλλει αποφασιστικά στην σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα και ταυτόχρονα θα περιορίσει την επιβάρυνση που προκαλούν οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις στα δημόσια οικονομικά⁴⁵.

Ο δεύτερος άξονας της οικονομικής πολιτικής του ΕΣΚ επικεντρώνεται στην δημοσιονομική πολιτική της ΕΕ και ειδικότερα τους τρόπους χρηματοδότησης της οικονομικής ανάπτυξης. Το ΕΣΚ αντιλαμβάνεται ότι η αξιοπιστία του οικονομικού του προγράμματος του εξαρτάται από την αξιοπιστία χρηματοδότησης του. Πιο συγκεκριμένα, η θέση του ΕΣΚ έχει δυο πτυχές. Η πρώτη πτυχή αφορά στην εξοικονόμηση πόρων μέσα από την εμβάθυνση ουσιαστικά της οικονομικής ολοκλήρωσης και η δεύτερη αφορά στην εξοικονόμηση πόρων μέσα από την αποτελεσματικότερη διαχείριση και την μεταρρύθμιση του τρόπου λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ που έχει συστήσει.

Η υιοθέτηση του φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών (Financial Transaction Tax –FTT), οι «πράσινοι φόροι» και η έκδοση ευρωομολόγων, που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα του ΕΣΚ αποτελούν προτάσεις που ουσιαστικά παραπέμπουν στην ενίσχυση της

⁴⁴ PES, *Policy Paper, A Progressive way out of the crisis, Recovery vs Austerity: PES strategy to resolve the dilemma*, annexed to the political statement adopted by the PES Prime Ministers' and Leaders' Conference, 16 June 2010, [on line], διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390311733/europe_work_ing_again_non_leaflet.pdf?1390311733.

⁴⁵ PES, *An effective Banking Union to protect citizens*, Declaration adopted by the Presidency on 25 April 2013, [on line], διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390298499/an_effective_banking_union_to_protect_european_citizens-23042013_en.pdf?1390298499.

φορολογικής και δημοσιονομικής σύγκλισης των κρατών-μελών της ΕΕ και αποτελούν ένα βήμα προόδου στην κατεύθυνση για την εμβάθυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης της ΕΕ.

Ο φόρος επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών αποτελεί εμβληματική πρόταση του προγράμματος του ΕΣΚ. Η υιοθέτηση ενός φόρου 0,05% στις διατραπεζικές και χρηματιστηριακές συναλλαγές, σύμφωνα με τις αναλύσεις του ΕΣΚ, θα συμβάλλει στην αύξηση του ΑΕΠ της ΕΕ κατά 1,3% και στην δημιουργία δυο εκατομμυρίων νέων θέσεων εργασίας σε ενωσιακό επίπεδο⁴⁶. Ταυτόχρονα, το ΕΣΚ προσπαθώντας να συνδυάσει τις περιβαλλοντικές ευαισθησίες των ευρωπαϊκών κοινωνιών με την αρχή για δίκαιη κατανομή των οικονομικών βαρών υιοθετεί την ιδέα των «πράσινων» φόρων. Τα συγκεκριμένα μέτρα που προτείνει περιλαμβάνουν την αυστηροποίηση του θεσμικού πλαισίου του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Εκπομπών Ρύπων (EU Emission Trading System) και την άμεση φορολόγηση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου⁴⁷.

Μια δεύτερη εμβληματική πρόταση του ΕΣΚ για την εξοικονόμηση πόρων είναι η έκδοση ευρωομολόγων. Η έκδοση ομολόγων κοινής εγγύησης από τα κράτη-μέλη της ΕΕ συνιστά ένα χρήσιμο εργαλείο χρηματοδότησης της οικονομικής ανάπτυξης και ταυτόχρονα αποτελεί μια κρίσιμη πολιτική δέσμευση για την οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση της ΕΕ. Σε πρώτη φάση, τα ευρωομόλογα θα μπορούσαν να αποτελέσουν το χρηματοδοτικό εργαλείο μεγάλων αναπτυξιακών έργων. Μακροπρόθεσμα, η έκδοση των ευρωομολόγων θα μπορούσαν να αποτελέσει ένα οικονομικό εργαλείο για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους των κρατών-μελών. Σύμφωνα με το ΕΣΚ, η έκδοση ευρωομολόγων συνιστά μια κρίσιμη πολιτική απόφαση που αποτυπώνει την προσήλωση του ΕΣΚ στην εμβάθυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης της ΕΕ, καθώς η έκδοση τους συνεπάγεται την δημιουργία ενός κοινού περιουσιακού στοιχείου των ευρωπαϊκών οικονομιών που ενισχύει την αλληλεξάρτηση αλλά και την οικονομική αλληλεγγύη των κρατών μελών της ΕΕ⁴⁸.

Η δεύτερη πτυχή της δημοσιονομικής πρότασης του ΕΣΚ αφορά στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων της ΕΕ. Το ΕΣΚ εκτιμά ότι η αποτελεσματικότερη διαχείριση των κονδυλίων που διατίθενται στις οικονομίες των κρατών μελών μέσω των Διαθρωπτικών Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην εξοικονόμηση πόρων. Το ΕΣΚ προτείνει τον εκσυγχρονισμό του

⁴⁶ PES, *A European FTT For a fair contribution from the financial markets*, Declaration adopted by the PES Presidency on 14 April 2011, [on line], διαθέσιμο στο: http://www.pes.eu/eco_doc#middle.

⁴⁷ PES, *Policy Paper, A Progressive way out of the crisis, Recovery vs Austerity: PES strategy to resolve the dilemma*, annexed to the political statement adopted by the PES Prime Ministers' and Leaders' Conference, 16 June 2010, [on line], διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390311733/europe_work_ing_again_non_leaflet.pdf?1390311733.

⁴⁸ Pisani-Ferry, J., (2011), *Η αφύπνιση των δαιμόνων, η κρίση του ευρώ και πώς να βγούμε από αυτή*, Αθήνα, εκδόσεις Πόλις, σελ. 188.

τρόπου διαχείρισης των χρηματοδοτικών πόρων της ΕΕ και την ενίσχυση του παρεμβατικού ρόλου των ευρωπαϊκών αρχών και των διαρθρωτικών ταμείων στην οικονομία. Τα συγκεκριμένα μέτρα που προτείνει περιλαμβάνουν την απλούστευση των διαδικασιών για την απελευθέρωση κονδυλίων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, καθώς και την ανάληψη ενός ενεργητικότερου ρόλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζα Επενδύσεων στην χρηματοδότηση αναπτυξιακών προγραμμάτων και την τόνωση των ευρωπαϊκών οικονομιών⁴⁹.

Η τρίτη θεματική του ΕΣΚ επικεντρώνεται στα ζητήματα της κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης. Η πρόταση του ΕΣΚ για την ενίσχυση της απασχόλησης έχει ως κύριο άξονα την «εργαλειοποίηση» της νομισματικής πολιτικής για την τόνωση της οικονομίας και την αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ανάλυση του ΕΣΚ, η ένταση της οικονομικής κρίσης και οι συνέπειες στην απασχόληση κάνουν επιτακτική την αναθεώρηση της νομισματικής πολιτικής της ΕΕ και των κρατών-μελών της. Η περιοριστική πολιτική που ακολουθείται και η οποία χαρακτηρίζεται από την εμμονή στην λιτότητα, δεν διασφαλίζει την οικονομική μεγέθυνση των ευρωπαϊκών οικονομιών και ταυτόχρονα υπονομεύει τα επίπεδα απασχόλησης και κατά συνέπεια το επίπεδο διαβίωσης των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Η έξοδος από την κρίση και η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης μπορούν να επιτευχθούν αποτελεσματικότερα με την υιοθέτηση μιας επεκτατικής νομισματικής πολιτικής που θα θέτει ως άμεσες προτεραιότητες της ΕΕ την μεγέθυνση της οικονομίας, την αύξηση της δαπάνης για επενδύσεις, καθώς και την αποφυγή νέων φόρων. Η ενίσχυση των επενδύσεων στις επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας για την διατήρηση των θέσεων εργασίας όσο και οι επενδύσεις στους τομείς των νέων τεχνολογιών και της «πράσινης οικονομίας» που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας αποτελούν τις κατευθύνσεις πολιτικής που προτάσσει το ΕΣΚ για την ανάκαμψη από την ύφεση και την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης⁵⁰.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το ΕΣΚ καλεί για την υιοθέτηση ενός «Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση και την Κοινωνική Πρόοδο» στο οποίο αποτυπώνει τις προτεραιότητες και τις κατευθύνσεις της κοινωνικής του πολιτικής. Οι προτεραιότητες αφορούν στην υιοθέτηση μέτρων ενεργητικής κοινωνικής πολιτικής για την τόνωση της απασχόλησης, την διατήρηση και την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Επιπλέον, οι προτάσεις του ΕΣΚ

⁴⁹ PES, *Policy Paper, A Progressive way out of the crisis, Recovery vs Austerity: PES strategy to resolve the dilemma*, annexed to the political statement adopted by the PES Prime Ministers' and Leaders' Conference, 16 June 2010, [on line], διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390311733/europe_work_ing_again_non_leaflet.pdf?1390311733.

⁵⁰ PES, *Policy Paper, A Progressive way out of the crisis, Recovery vs Austerity: PES strategy to resolve the dilemma*, annexed to the political statement adopted by the PES Prime Ministers' and Leaders' Conference, 16 June 2010, [on line], διαθέσιμο στο: http://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390311733/europe_work_ing_again_non_leaflet.pdf?1390311733.

εκτείνονται σε ευρύτερα ζητήματα της εργασίας, όπως η ισότητα ευκαιριών ανδρών και γυναικών και η εργασιακή ασφάλεια, αλλά και σε κοινωνικά ζητήματα που αφορούν στην διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής των ευρωπαϊκών κοινωνιών και την προστασία από την κοινωνική περιθωριοποίηση⁵¹.

⁵¹ PES, Policy Paper, European Employment and Social Pact for fair Growth, Limiting and overcoming the employment and social crisis, adopted by the PES Council in Warsaw on 2 December 2010, [on line], διαθέσιμο στο : http://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390301977/European_employment_and_social_progress.pdf?1390301977.

Ο περιορισμένος αντίκτυπος της προγράμματος του ΕΣΚ και οι λόγοι αποτυχίας του.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση επηρέασε τις οικονομίες των κρατών-μελών και ταυτόχρονα κατέδειξε τις αδυναμίες των ευρωπαϊκών οργάνων να την διαχειριστούν. Στο σημείο αυτό, θα προσπαθήσουμε να καταγράψουμε την αντίδραση και τις πολιτικές που υιοθέτησαν οι Θεσμοί και τα όργανα της ΕΕ στους τομείς της εποπτείας και της ρύθμισης του πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα, την οικονομική διακυβέρνηση και την κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης. Σε ένα δεύτερο επίπεδο θα εξεταστεί αν οι προτάσεις του ΕΣΚ επηρέασαν τις πολιτικές που υιοθέτησε η ΕΕ.

α) Οι πολιτικές της ΕΕ για την διαχείριση της κρίσης.

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervision - ESFS) αποτελεί το πλαίσιο για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα στην ΕΕ και τέθηκε σε λειτουργία το 2011. Η ΕΕ, ύστερα από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2009, δημιούργησε τρεις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority—EBA)⁵², την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (European Securities and Markets Authority -ESMA)⁵³ και την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (European Insurance and Occupational Pensions Authority -EIOPA)⁵⁴. Επιπλέον, η ΕΕ θέσπισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board-ESRB) υπό τον έλεγχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για να συνδράμει στο έργο των τριών Εποπτικών Αρχών⁵⁵. Οι Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου ουσιαστικά συνιστούν θεσμικούς μηχανισμούς για την συλλογή οικονομικών στοιχείων και την ανταλλαγή «καλών πρακτικών» ανάμεσα στις εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές ενώ στις περιπτώσεις που κρίνουν απαραίτητο μπορούν να

⁵² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/ΕΚ της Επιτροπής, [on line], διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:mi0069>.

⁵³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/77/ΕΚ, [on line], διαθέσιμος στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:mi0071>.

⁵⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/79/ΕΚ της Επιτροπής, [on line], διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:mi0070>.

⁵⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010 σχετικά με τη μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου, [on line], διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:mi0068>.

προχωρήσουν στην έκδοση συστάσεων στα κράτη-μέλη. Πρόκειται ουσιαστικά για συμβουλευτικούς θεσμούς που η αρμοδιότητα τους περιορίζεται στην ενίσχυση της συνεργασίας των εθνικών Ρυθμιστικών Αρχών. Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους συνιστά αποτέλεσμα συμβιβασμού στην βάση του «ελάχιστου κοινού παρονομαστή», με δεδομένες τις διαφορές που χαρακτηρίζουν τα ρυθμιστικά πλαίσια των κρατών-μελών. Σε τελική ανάλυση, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας σε καμία περίπτωση δεν συνιστά ένα υπερεθνικό ευρωπαϊκό μηχανισμό εποπτείας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων των κρατών-μελών με αποφασιστικές αρμοδιότητες, όπως επιδίωκε το ΕΣΚ.

Η πολιτική της ΕΕ για την οικονομική διακυβέρνηση αποτυπώνεται σε μια δέσμη νέων κανόνων που ομαδοποιούνται σε ένα πακέτο πέντε κανονισμών και μίας οδηγίας, γνωστό ως Εξάπτυχο» (Six-pack)⁵⁶. Τα μέτρα που προωθούνται συνιστούν μια αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) και τέθηκαν σε εφαρμογή στα τέλη του 2011. Οι νέοι κανονισμοί για την αναθεώρηση του ΣΣΑ συστηματοποιούν την μακροοικονομική εποπτεία των κρατών-μελών και αποσκοπούν στην ενίσχυση των διαδικασιών για τη μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων και την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Η πολιτική της ΕΕ και η αναθεώρηση του ΣΣΑ, όπως αποτυπώνεται στο «Εξάπτυχο», δεν λειτουργεί στην κατεύθυνση της ενδυνάμωσης της υπερεθνικής οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ και την δημιουργία ενός πολιτικού κέντρου οικονομικού συντονισμού, ενός «ευρωπαϊκού Υπουργείου Οικονομικών». Στην πραγματικότητα ενισχύει περισσότερο τον εποπτικό ρόλο των Βρυξελλών και τον αυστηρότερο έλεγχο της διαδικασίας για την επίτευξη ισοσκελισμένων εθνικών προϋπολογισμών. Τα κράτη-μέλη διατηρούν την πλήρη ευθύνη για την διαχείριση των δημοσίων οικονομικών τους και την επίτευξη των στόχων που θέτει το ΣΣΑ και είναι υποχρεωμένα για την λήψη των απαραίτητων μέτρων για την διόρθωση των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων ή των υπερβολικών επιπέδων δημόσιου χρέους στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο. Τα κράτη-μέλη που δεν τηρούν τους προληπτικούς ή διορθωτικούς κανόνες του ΣΣΑ ενδέχεται να υποστούν κυρώσεις. Η μονεταριστική πολιτική της ΕΕ ουσιαστικά περιορίζει τα περιθώρια των κυβερνήσεων για την υιοθέτηση μιας επεκτατικής πολιτικής και όπως γίνεται αντιληπτό, τα μέτρα και οι πολιτικές που υιοθετούνται βρίσκονται σε αντίθεση με την επεκτατική οικονομική και νομισματική πολιτική που αντιπροτείνει το ΕΣΚ. Η αντίδραση

⁵⁶ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 306, 23 Νοεμβρίου 2011, [on line], διαθέσιμη στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:L:2011:306:TOC>.

του ΕΣΚ στα προτεινόμενα μέτρα του «Εξάπτυχου» ήταν δριμεία. Το ΕΣΚ αμφισβητεί την επάρκεια των ευρωπαϊκών θεσμών να διαχειριστούν την οικονομική πολιτική της ΕΕ, χαρακτηρίζει τα μέτρα βαθιά συντηρητικά και υποστηρίζει ότι η Ευρώπη βρίσκεται σε λάθος χέρια.⁵⁷ Σύμφωνα με το ΕΣΚ, οι υιοθετούμενες πολιτικές της ΕΕ περιορίζονται στην επίτευξη του στόχου της σταθεροποίηση των δημοσίων οικονομικών. Η δημοσιονομική λιτότητα και ο περιορισμός των κρατικών δαπανών καθίστανται τα κύρια εργαλεία οικονομικής πολιτικής, που στην πραγματικότητα υπονομεύουν την μακροχρόνια ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και των οικονομιών των κρατών-μελών της ΕΕ⁵⁸.

Οι πρωτοβουλίες της ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση αποτυπώνονται στο στρατηγικό πρόγραμμα «Ευρώπη 2020», που τέθηκε σε εφαρμογή το 2010. Οι προτεραιότητες και τα μέτρα πολιτικής της ΕΕ για την κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης εξειδικεύονται στο κεφάλαιο της στρατηγικής που αφορά την «Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς» και περιλαμβάνουν δυο πρωτοβουλίες, την «Ατζέντα για Νέες Δεξιότητες και Θέσεις Εργασίας» και την «Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα κατά της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού»⁵⁹. Η «Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού» (ΑΜΣ) παραμένει το κύριο εργαλείο για την σύγκλιση των κοινωνικών πολιτικών των κρατών-μελών της ΕΕ, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι τα κράτη-μέλη διατηρούν ουσιαστικά την αποκλειστική αρμοδιότητα διαχείρισης των ζητημάτων κοινωνικής πολιτικής. Όσο αφορά την πολιτική απασχόλησης, η ΕΕ θέτει ως στόχο την επίτευξη απασχόλησης για το 75% του ενεργού πληθυσμού της ΕΕ μέχρι το 2020 μέσω της βελτίωσης της ευελιξίας και της ασφάλειας στην αγορά εργασίας. Η «ευελιξία με ασφάλεια» (flexicurity) και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων για την καλύτερη αντιστοίχιση τους με τις ανάγκες της αγοράς παραμένουν οι κύριοι άξονες της πολιτικής της ΕΕ για την απασχόληση. Η διατήρηση της ΑΜΣ ουσιαστικά αναπέμπει στο μέλλον το ζήτημα της «κοινωνικής σύγκλισης» ενώ η υιοθέτηση της «ευελιξίας με ασφάλεια» επιβεβαιώνει την προτεραιότητα των προσανατολισμένων στην αγορά πολιτικών της ΕΕ στα ζητήματα της απασχόλησης. Το ΕΣΚ κατέθεσε μια συνεκτική πρόταση πολιτικής για την αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ και παράλληλα διατύπωσε έντονες ενστάσεις για την επάρκεια της στρατηγικής «Ευρώπη

⁵⁷ PES, Draft PES Background Paper, *Europe is in the wrong hands: A progressive alternative strategy for jobs, social progress and fair growth*, 25 FEBRUARY 2011, [on line], "available at: http://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390299677/Europe_wro ng_hands.pdf?1390299677."

⁵⁸ PES, statement on European economic governance, adopted by the PES Presidency, 24 February 2011, [on line], available at: http://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390299728/European_ec onomic_governance.pdf?1390299728.

⁵⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Ευρώπη 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, [on line], διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://ec.europa.eu/europe2020/documents/related-document-type/index_el.htm

2020»⁶⁰. Ο πρόεδρος του ΕΣΚ, P.N. Rasmussen, άσκησε έντονη κριτική στις επιλογές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και διέκρινε έλλειμμα οράματος και ουσιαστικού περιεχομένου στην προωθούμενη πολιτική για την ανάπτυξη. Στην ανοικτή επιστολή του στο Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.Barroso, ανέφερε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι σε θέση να καταθέσει συγκεκριμένες και περιεκτικές πολιτικές την αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ. Σύμφωνα με το ΕΣΚ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιορίζεται στην διατύπωση φιλόδοξων στόχων χωρίς όμως να διευκρινίζει τα εργαλεία πολιτικής και τις συγκεκριμένες διαδικασίες με τις οποίες θα υλοποιηθούν τα μεγαλεπήβολα σχέδια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη στην ΕΕ⁶¹.

β) Η περιορισμένη επιρροή του προγράμματος του ΕΣΚ στις πολιτικές της ΕΕ.

Η επιρροή που είχε το ΕΣΚ στην πολιτική της ΕΕ για την διαχείριση της κρίσης ήταν περιορισμένη. Οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε και οι πολιτικές που υιοθέτησε η ΕΕ στους τομείς της εποπτείας και της ρύθμισης του πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα, την οικονομική διακυβέρνηση και την κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης άντλησαν ελάχιστα στοιχεία από τις προτάσεις του ΕΣΚ⁶². Η σύντομη περίληψη των πολιτικών πρωτοβουλιών της ΕΕ επιβεβαιώνει το γεγονός ότι οι προτάσεις και η πολιτική δράση του ΕΣΚ δεν επηρέασαν ουσιαστικά τις πολιτικές της ΕΕ για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης και την κρίση χρέους. Οι προτάσεις του ΕΣΚ είχαν περιορισμένη επιρροή στην διαμόρφωση των όρων της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα και της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ και φυσικά δεν κατόρθωσαν να αναγάγουν την «Κοινωνική Ευρώπη» και την πολιτική για την «κοινωνική σύγκλιση» των κρατών-μελών σε μείζονα προτεραιότητα της ΕΕ. Σε τελική ανάλυση, η προγραμματική πρόοδος του ΕΣΚ δεν συνοδεύτηκε από την επίτευξη ανάλογων πολιτικών αποτελεσμάτων⁶³.

Ο πρώτος λόγος που το πρόγραμμα του ΕΣΚ δεν επηρέασε στην διαμόρφωση της πολιτικής της ΕΕ για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης θα πρέπει να εντοπιστεί στην γεγονός ότι το ευρωπαϊκό πολιτικό οικοδόμημα στερείτε ενός πολιτικού κέντρου και η δομή και λειτουργία του είναι «συντηρητική» με την έννοια ότι προστατεύει την αυτονομία των κρατών-μέλων και αποτρέπει την ριζική μεταρρύθμιση των κεντρικών πυλώνων που

⁶⁰ PES, Policy Paper, on the EU 2020, *A progressive strategy for a green, smart and inclusive Europe*, January 2010, [on line], διαθέσιμο στο <http://www.pes.eu/en/pes-action/political-initiatives/europe2020>.

⁶¹ PES, *PES President criticizes Europe 2020 strategy's lack of vision*, 3 March 2010, News and media, [on line], available at: <http://old.pes.eu/en/news/pes-president-criticises-europe-2020-strategy-s-lack-vision>.

⁶² Bailey, D., (2013), *European Democracy after social democracy*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), p. 53.

⁶³ Moschonas, G., (2012), *Trapped in Europe? «Problematic» Reformism, the PES and the Future*, Queries, No. 2(8), Foundation for European Progressive Studies (FEPS), p.83.

προσδιορίζουν την λειτουργία της. Οι μεταρρυθμίσεις είναι σταδιακές και βαθμιαίες και αποτέλεσμα ευρείας συναίνεσης και συμβιβασμών ανάμεσα στα κράτη-μέλη⁶⁴.

Το ΕΣΚ υιοθετεί μια νέο-κεϋνσιανή οικονομική «συνταγή» για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και διατυπώνει ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα για την ΕΕ που βρίσκεται σε διάσταση με τις νέο-φιλελεύθερο μοντέλο οικονομικής πολιτικής της ΕΕ. Το πολιτικό περιεχόμενο του προγράμματος του ΕΣΚ, όπως αυτό αρθρώνεται την περίοδο μετά το 2009, συνιστά μια πρωτοβουλία για την αναθεώρηση και την μεταρρύθμιση του οικονομικού μοντέλου οργάνωσης και λειτουργίας της ΕΕ και ειδικότερα της Ευρωζώνης καθώς και την ανάδειξη της «Κοινωνικής Ευρώπης» σε μείζονα πολιτική της ΕΕ. Ο κύριος άξονας της πολιτικής του ΕΣΚ αρθρώνεται γύρω από την ενίσχυση των δημοσίων εξουσιών και την ενεργητικότερη παρέμβαση τους στην ρύθμιση της αγοράς και την τόνωση της οικονομίας. Ταυτόχρονα, διατυπώνει μια στρατηγική για την ανάπτυξη που έχει ως κύριο κορμό την ενίσχυση της απασχόλησης μέσα από την υιοθέτηση επεκτατικής νομισματικής και οικονομικής πολιτικής. Η μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία του ΕΣΚ και οι προτάσεις που καταθέτει καταδεικνύουν την πολιτική του στόχευση για περαιτέρω εμβάθυνση της διαδικασίας πολιτικής ενοποίησης της ΕΕ και την δημιουργία ενός πολιτικού κέντρου λήψης αποφάσεων για τον κεντρικό συντονισμό των πολιτικών της ΕΕ, που θα ευνοούσε την υλοποίηση του σοσιαλδημοκρατικού μεταρρυθμιστικού πλάνου του ΕΣΚ. Το εγχείρημα της αναθεώρησης της πολιτικών της ΕΕ και η υιοθέτηση μιας σοσιαλδημοκρατικής ατζέντας προσκρούει στην υφιστάμενη δομή και οργάνωση της Ευρωζώνης. Οι πυλώνες στους οποίους είναι οργανωμένο το οικονομικό οικοδόμημα της ΕΕ αποτελούν ένα σημαντικό περιορισμό στην υλοποίηση του προγράμματος που διατυπώνει το ΕΣΚ. Η πολύ-επίπεδη διακυβέρνηση της ΕΕ, τα πολλαπλά κέντρα εξουσίας και επιρροής καθώς και η αναζήτηση συναινέσεων στην διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της ΕΕ θέτουν ισχυρούς περιορισμούς στην υιοθέτηση του σοσιαλδημοκρατικού προγράμματος και των πολιτικών που εισηγείται στο ΕΣΚ. Η υφιστάμενη δομή και οργάνωση της ΕΕ και της Ευρωζώνης ειδικότερα δεν υπήρξε ποτέ το ιδανικό θεσμικό περιβάλλον για την εφαρμογή σοσιαλδημοκρατικών πολιτικών και η διαχείριση της οικονομικής κρίσης αποτελεί μια ουσιαστική απόδειξη⁶⁵. Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της ΕΕ αποδεικνύεται ιδιαίτερα ανθεκτικό στην μεταβολή και την ριζική αναθεώρηση⁶⁶. Σε τελική ανάλυση, η οικονομική κρίση δεν είχε ως αποτέλεσμα την αναθεώρηση του νεοφιλελεύθερου μοντέλου

⁶⁴ Moschonas, G., (2009), *Reformism in a "conservative" system: the European Union and Social Democratic identity*, Gallagher, J., Fishman, N., Jackson, B., Mcivor, M., (Eds), *In search of social Democracy; Responses to Crisis and Modernization*, Manchester University Press, Manchester and New York, p. 173.

⁶⁵ Moschonas, G., (2009), *Reformism in a "conservative" system...* p. 176.

⁶⁶ Moschonas, G., (2009), *When institutions matter: the EU and the identity of Social Democracy*, *Renewal*, vol. 17, no 2, vol. 6, p.18.

οργάνωσης της ΕΕ αλλά την αναπαραγωγή του, όπως αποδεικνύεται από τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα μέτρα και τις πολιτικές που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπιση της κρίσης⁶⁷.

Η περιορισμένη επιρροή που ασκούν τα ευρωπαϊκά κόμματα στις πολιτικές εξελίξεις συνιστά τον δεύτερο λόγο που το πολιτικό πρόγραμμα του ΕΣΚ δεν επηρέασε στην διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών εξελίξεων. Τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα δεν διαθέτουν το απαραίτητο το απαραίτητο πολιτικό κεφάλαιο για να διαμορφώσουν τις πολιτικές εξελίξεις στην ΕΕ. Τα ευρωκόμματα αποτελούν ουσιαστικά «οικογένειες κομμάτων» (party of parties). Η πολιτική τους δράση εντοπίζεται στην διάπλαση και την σχηματοποίηση πολιτικών καθώς και την ενίσχυση της ιδεολογικής και προγραμματικής συνοχής των κομμάτων-μελών τους (policy-seeking party). Ο προγραμματικός λόγος του ΕΣΚ αποτελεί μια εξέλιξη στη διαδικασία διαμόρφωσης του πολιτικού προγράμματος των ευρωκομμάτων, που συνιστά μια «ποιοτική αλλαγή» και ενδεχομένως να σηματοδοτεί το τερματισμό της κυριαρχίας των πολιτικών του «Τρίτου Δρόμου» για την ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία⁶⁸. Ωστόσο σε κάθε περίπτωση η επιρροή που ασκούν τα ευρωκόμματα και κατά συνέπεια και το ΕΣΚ στην διαμόρφωση των ευρωπαϊκών εξελίξεων παραμένει περιορισμένος. Τα ευρωκόμματα δεν αποτελούν πολιτικό δρώντα και κέντρο εξουσίας στην διαμόρφωση της πολιτικής της ΕΕ, ενώ οι περιορισμένες αποφασιστικές αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε σχέση με τις αρμοδιότητες των διακυβερνητικών θεσμών της ΕΕ καθιστούν την πολιτική ισχύ των πολιτικών ομάδων του Ευρωκοινοβουλίου περιορισμένη. Στην πραγματικότητα, η επιρροή που ασκούν τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα στην διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών είναι έμμεση και ουσιαστικά διαμέσου της επιρροής που ασκούν στα εθνικά πολιτικά κόμματα καθώς οι ηγεσίες των κομμάτων-μελών είναι εξαιρετικά διστακτικές στο να παραχωρήσουν αυτονομία πολιτικής δράσης στα ευρωκόμματα⁶⁹. Επιπλέον, την περίοδο αναφοράς, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα βρισκόταν σε εκλογική υποχώρηση και η επιρροή τους στα θεσμικά όργανα της ΕΕ ήταν εκ των πραγμάτων περιορισμένη. Τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα στη Γαλλία και την Γερμανία βρισκόταν στην αντιπολίτευση, όπως και οι Εργατικοί στη Μ. Βρετανία από το 2010. Συνολικά στην ΕΕ των 27 κρατών-μελών, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα

⁶⁷ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*... , p.257

⁶⁸ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*... , p.258.

⁶⁹ Ladrech, R. (2013), *Economic Crisis, Democratic Legitimacy: Transnational parties as a potential bridge between Member States and the EU*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), p.86.

συμμετείχαν στην κυβέρνηση σε μόλις οκτώ κράτη-μέλη ενώ η ομάδα των Σοσιαλιστών και των Δημοκρατικών είχε απολέσει 34 αντιπροσώπους στις ευρωεκλογές του 2009⁷⁰.

⁷⁰ Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis...*, p.254

Η περιορισμένη επιρροή του προγράμματος του ΕΣΚ στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

Η οικονομική κρίση και η κρίση χρέους της ΕΕ λειτούργησε καθοριστικά στην αναδιατύπωση του προγραμματικού λόγου και της στρατηγικής του ΕΣΚ. Το ΕΣΚ διατηρεί την «φιλοευρωπαϊκή» του στάση και οι θέσεις του υπερασπίζονται την εμβάθυνση της διαδικασίας πολιτικής ενοποίησης της ΕΕ. Ταυτόχρονα όμως, ασκεί έντονη κριτική στην διαδικασία «εξευρωπαϊσμού» (Europeanisation) και παίρνει αποστάσεις από το «σοσιαλ-φιλελευθερισμό» της περιόδου πριν την οικονομική κρίση. Η κριτική που ασκεί δεν περιορίζεται στο καταγγελτικό ύφος αλλά συνοδεύεται από επιστημονική τεκμηρίωση και συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής που αποσκοπούν στην μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Το ΕΣΚ διατυπώνει ένα συνεκτικό πρόγραμμα με αριστερό πρόσημο και υιοθετεί ένα αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος απέναντι στην νέο-φιλελεύθερες πολιτικές που υιοθετούνται από τα ευρωπαϊκά όργανα και τις κομματικές δυνάμεις που τις ενστερνίζονται.

Οι λόγοι της μεταστροφής του αναλύονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς⁷¹. Οι εξωτερικοί λόγοι αφορούν στο γεγονός ότι η οικονομική κρίση και η διαχείρισή της ξεπερνούν τα εθνικά όρια και αποκτούν ευρωπαϊκές διαστάσεις που οφείλονται στην εμβάθυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης των κρατών-μελών της ΕΕ και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος. Η ευρωπαϊκή διάσταση της οικονομικής κρίσης και η αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος για τις πολιτικές της ΕΕ λειτούργησαν αποφασιστικά για την ανάληψη πρωτοβουλιών από το ΕΣΚ για τον συντονισμό των πολιτικών των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων, καθώς η ΕΕ αποτελεί το πλαίσιο αναφοράς που δραστηριοποιείται πολιτικά⁷². Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάληψη ενεργητικότερου ρόλου από ΕΣΚ δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την συναίνεση των δύο μεγάλων σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Γαλλίας και τη Γερμανίας⁷³.

Οι εσωτερικοί λόγοι της μεταστροφής του ΕΣΚ εντοπίζονται στο γεγονός ότι οι πολιτικές του «Τρίτου Δρόμου» και η στρατηγική της συναίνεσης με τα φιλελεύθερα και συντηρητικά κόμματα στα ζητήματα της ευρωπαϊκής ενοποίησης δεν είχαν εκλογική απήχηση και ουσιαστικά συνέβαλλαν στην εκλογική συρρίκνωση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων⁷⁴. Το γεγονός ότι τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα στην ΕΕ βρισκόταν στην αντιπολίτευση και κατά συνέπεια δεν υπόκειντο στους περιορισμούς που θέτει η

⁷¹ Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis...*, p. 96.

⁷² Moschonas, G., (2013), *One Step Forward, One Step Back? Debt Crisis, the PES, and the Limits of Social Democracy*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), p. 129.

⁷³ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*... ,p.259.

⁷⁴ Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis...*p. 96.

κυβερνητική διαχείριση και η συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διευκόλυναν την ελευθερία κινήσεων του ΕΣΚ. Επιπλέον, η ανάγκη για την διατύπωση ενός διακριτικού πολιτικού λόγου συνέβαλε καθοριστικά στην υιοθέτηση νέο-κεϋνσιανών οικονομικών θέσεων και ενός αριστερού πολιτικού στίγματος⁷⁵.

Οι προγραμματικές θέσεις του ΕΣΚ για την οικονομική διακυβέρνηση ΕΕ, την κοινωνική πολιτική και το ρυθμιστικό πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού τομέα της ΕΕ αμφισβητούν την νέο-φιλελεύθερη οικονομική ορθοδοξία της ΕΕ και τις πολιτικές λιτότητας που υιοθετούνται για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους. Η ένταση της κρίσης και η αδυναμία των ευρωπαϊκών οργάνων να διαχειριστούν την οικονομική κρίση λειτουργούν καταλυτικά στην διαμόρφωση ενός μεταρρυθμιστικού προγράμματος της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ και την ανάδειξη του κοινωνικού πυλώνα ως ισότιμου με τον οικονομικό. Οι αρχικές θέσεις του ΕΣΚ για τον αυστηρότερο και την φορολόγηση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών εμπλουτίζονται με προτάσεις για την ενίσχυση του ρόλου των δημοσίων εξουσιών και τον θεσμικό συντονισμό του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος και ταυτόχρονα αποτελούν εφελκυστήρα για την διαμόρφωση ενός επεξεργασμένου οικονομικού προγράμματος⁷⁶. Το οικονομικό πρόγραμμα του ΕΣΚ έχει ως άξονες την εμβάθυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης της ΕΕ, την ενίσχυση του ρόλου και την ενεργητικότερη παρέμβαση των ευρωπαϊκών και εθνικών δημοσίων εξουσιών στην οικονομία και την υιοθέτηση ενός νέο-κεϋνσιανού μοντέλου επεκτατικής οικονομικής και νομισματικής πολιτικής. Το ΕΣΚ δείχνει να συνειδητοποιεί ότι η περιοριστική μονεταριστική νομισματική πολιτική που ασκείται από την ΕΕ λειτουργεί αποσταθεροποιητικά στη σοσιαλδημοκρατική πολιτική ταυτότητα⁷⁷. Η σύνδεση της νομισματικής πολιτικής με την απασχόληση στο προγραμματικό λόγο του ΕΣΚ και ειδικότερα η θέση που διατυπώνει ότι τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης και η κοινωνική συνοχή μπορούν να επιτευχθούν μόνο με την υιοθέτηση μιας επεκτατικής νομισματικής πολιτικής συνιστά ένα σημείο που εντοπίζεται η διάρρηξη των δεσμών του με τον σοσιαλ-φιλελευθερισμό και την συναίνεσης με τις προσανατολισμένες στην αγορά επιλογές της ΕΕ και σηματοδοτούν την ταύτιση του ΕΣΚ σε νέο-κεϋνσιανές οικονομικές πολιτικές «διευθυνόμενου καπιταλισμού».

Η μελέτη των προγραμματικών θέσεων του ΕΣΚ τεκμηριώνει την θέση του Γ. Μοσχονά ότι ο προγραμματικός λόγος του ΕΣΚ συνιστά ένα «άλμα προς τα εμπρός»⁷⁸. Το ΕΣΚ σταδιακά διατυπώνει μια συνεκτική και επεξεργασμένη αφήγηση και διαμορφώνει τεκμηριωμένο

⁷⁵ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*..., p.254.

⁷⁶ Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis...*, p. 103.

⁷⁷ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*..., p.253.

⁷⁸ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*..., p.254.

πολιτικό πρόγραμμα που συνοδεύεται από συγκεκριμένα και επεξεργασμένα επιμέρους μέτρα πολιτικής. Το ΕΣΚ βαθμιαία διαμορφώνει μια συγκροτημένη εναλλακτική πολιτική που αμφισβητεί τις πολιτικές του «τρίτου δρόμου» και ανανεώνει την στρατηγική της σοσιαλδημοκρατίας για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση προσδίδοντάς της ένα αριστερό σοσιαλδημοκρατικό πολιτικό στίγμα. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα προτεινόμενα επιμέρους μέτρα είναι αρκετά φιλόδοξα που δεν λαμβάνουν υπόψη τους περιορισμούς που θέτει η συντηρητική ευρωπαϊκή πραγματικότητα και η πολύ-επίπεδη συναινετική διαδικασία λήψης αποφάσεων στην ΕΕ.

Την περίοδο μετά το 2009, καθώς η κρίση έχει πλέον μεταφερθεί στην ΕΕ, με την οικονομική κατάσταση της Ελλάδας να επιδεινώνεται και να απειλεί την επιβίωση του ευρώ και την διάσπαση της ευρωζώνης, το ΕΣΚ θέτει ως πολιτική του προτεραιότητα την αποτροπή της διάσπασης της ευρωζώνης, υπερασπίζεται την έννοια της «ευρωπαϊκής αλληλεγγύης» με επεξεργασμένες προτάσεις πολιτικής και ταυτόχρονα διατηρεί το πολιτικό ύφος αντιπαράθεσης που είχε υιοθετήσει από τα πρώτα στάδια της οικονομικής κρίσης, ασκώντας έντονη κριτική στις πολιτικές λιτότητας. Το ΕΣΚ δεν περιορίζεται σε μια αντιπαράθεση με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, την πολιτική λιτότητας και το ΕΛΚ, όπως την προηγούμενη περίοδο, αλλά έρχεται σε αντιπαράθεση και με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και πιο συγκεκριμένα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το οικονομικό πολιτικό πρόγραμμα, που περιέχει έντονα στοιχεία νέο-κεϋνσιανού παρεμβατισμού στην οικονομία και ουσιαστικά αμφισβητεί το νέο-φιλελεύθερο πλαίσιο λειτουργίας και την συντηρητική δομή οργάνωσης της ΕΕ και της Ευρωζώνης, σε συνδυασμό με τον έντονα αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος που υιοθετεί απέναντι στις κομματικές οικογένειες των Φιλελεύθερων και Συντηρητικών αλλά και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ τεκμηριώνουν το συμπέρασμα των Μ. Holmes και S. Lightfoot ότι στο προγραμματικό λόγο του ΕΣΚ οι έννοιες «Ενωμένη Ευρώπη» και «Ευρωπαϊκή Ένωση» δεν θα πρέπει ταυτίζονται αυτόματα και δεν θα πρέπει να θεωρούνται συνώνυμες⁷⁹. Πιο συγκεκριμένα, το ΕΣΚ παραμένει σταθερά προσηλωμένο στο εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης των κρατών μελών της Ευρώπης, ωστόσο η οικονομική κρίση και πολιτικές λιτότητας, που υιοθετούνται από τις ευρωπαϊκές συντηρητικές κυβερνήσεις, συνέβαλαν ώστε να αναθεωρήσει μερικά την άποψη του και να αμφισβητήσει την επάρκεια των κυρίαρχων νέο-φιλελεύθερων πολιτικών για την επίτευξη του στόχου της ευρωπαϊκής ενοποίησης και να αντιπροτείνει την αναθεώρηση της οικονομικής πολιτικής της Ευρωζώνης και το ξεπέρασμα της κρίσης μέσα από την εμβάθυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης της ΕΕ.

⁷⁹ Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis...*, p. 104.

Το ΕΣΚ σε μια σύντομη χρονική περίοδο διαμόρφωσε μια αυτόνομη πολιτική ατζέντα που αμφισβητούσε τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ και επιχειρούσε να ενισχύσει την συνοχή και ταυτόχρονα να αναδιατυπώσει το πολιτικό πρόγραμμα των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Η οικονομική κρίση ενίσχυσε την συνοχή των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Η διαχείριση της οικονομικής κρίσης ενίσχυσε την αίσθηση του κοινού σκοπού μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων στην βάση της αντίθεσης στις πολιτικές λιτότητας που αποτελεί κεντρικό άξονα του προγράμματος του ΕΣΚ⁸⁰. Η αποτυχία των πολιτικών της ΕΕ για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, πολιτικές που ουσιαστικά υπαγορεύτηκαν από τις συντηρητικές κυβερνήσεις της Angela Merkel και του Nicolas Sarkozy, σε Γερμανία και Γαλλία αντίστοιχα, συνέβαλλαν καθοριστικά ώστε τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της Γαλλίας και της Γερμανίας να αποστασιοποιηθούν από τις πολιτικές λιτότητας. Η αποστασιοποίηση του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος της Γερμανίας και του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Γαλλίας από τις πολιτικές λιτότητας που προωθούσε η ΕΕ και η προσήλωση τους στο εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης και στην ανάγκη για εξεύρεση κοινών ευρωπαϊκών λύσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης συνέβαλλαν καθοριστικά ώστε το ΕΣΚ να διατυπώσει ένα εναλλακτικό πολιτικό πρόγραμμα με κύριους άξονες την εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τον τερματισμό της λιτότητας, που βρήκε απήχηση στον σύνολο των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων⁸¹. Στο εσωτερικό της σοσιαλδημοκρατικής κομματικής οικογένειας σφυρηλατήθηκε μια ισχυρή δέσμευση στην έννοια της «ευρωπαϊκής αλληλεγγύης» και στον τερματισμό των πολιτικών λιτότητας της ΕΕ. Οι όποιες διαφωνίες μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων μελών του ΕΣΚ αποσιωπήθηκαν. Η διάκριση μεταξύ κομμάτων προερχόμενων από κράτη πιστωτές και κομμάτων από κράτη οφειλέτες αμβλύθηκε. Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας επέδειξε σύνεση και δεν επιχείρησε να αντλήσει εκλογικά οφέλη από μια δυνητική αντιπαράθεση με τα κόμματα που προερχόταν από κράτη μέλη που αντιμετώπιζαν σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες και ειδικότερα το ΠΑΣΟΚ. Παρόμοια ήταν και η στάση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η επιρροή του ΕΣΚ στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της ΚΑΕ είναι περιορισμένη και επιφανειακή⁸². Στην περίπτωση της οικονομικής κρίσης, ωστόσο, τα κόμματα των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στήριξαν την κεντρική πολιτική επιλογή για τερματισμό την πολιτική λιτότητας στην ΕΕ, παρά το γεγονός ότι οι πολιτικές για δημοσιονομική προσαρμογή και εξυγίανση συνιστούσαν κεντρικούς

⁸⁰ Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis...*, p. 103.

⁸¹ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*... , p.259.

⁸² Holmes, M., & Lightfoot, S., (2011), Limited Influence?, *The Role of the Party of European Socialists in Shaping Social Democracy in Central and Eastern Europe*, Government and Opposition, Vol. 46, No. 1, p. 54.

άξονες του οικονομικού τους προγράμματος και μέρος της ρητορικής τους στο εσωτερικό των χωρών τους⁸³.

Η αντίθεση στις πολιτικές λιτότητας συνιστούσε ένα σημείο συμφωνίας των σοσιαλδημοκρατικών και εργατικών κομμάτων, με σημαντική απήχηση στις ευρωπαϊκές κοινωνίες αλλά η απήχηση της στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα περιορίστηκε μόνο στο επίπεδο των διακηρύξεων. Η διαχείριση της κρίσης από το ΠΑΣΟΚ, του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος του κράτους-μέλους που βρέθηκε στο επίκεντρο της κρίσης, αποτελεί την χαρακτηριστικότερη περίπτωση. Το ΠΑΣΟΚ, που βρέθηκε στην εξουσία στην Ελλάδα την περίοδο που ξέσπασε η κρίση υιοθέτησε μια σκληρή πολιτική λιτότητας και μόνο σε επίπεδο διακηρύξεων υιοθέτησε αναπτυξιακά μέτρα. Ανάλογες ήταν και οι περιπτώσεις της Πορτογαλίας και της Ισπανίας. Πιο συγκεκριμένα, ο σοσιαλιστής πρωθυπουργός της Πορτογαλίας, Jose Socrates, προσέφυγε σε πρόωρες εκλογές το 2011, αδυνατώντας να καταρτίσει μια συγκροτημένη οικονομική πολιτική, διαφορετική από την πολιτική λιτότητας που εισηγούταν η «Τρόικα» προκειμένου να συνδράμει οικονομικά την χώρα για την αντιμετώπιση των οικονομικών της προβλημάτων. Στην Ισπανία, το Ισπανικό Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα υιοθέτησε μια σειρά αντιλαϊκών μέτρα λιτότητας τον Μάιο του 2010 αδυνατώντας να διαμορφώσει μια συγκροτημένη οικονομική πολιτική και τελικά προσέφυγε σε πρόωρες εκλογές το 2011 αδυνατώντας να διαχειριστεί την επιδεινούμενη οικονομική κατάσταση.

Στο επίπεδο των διαπραγματεύσεων για την διαχείριση της κρίσης στα ευρωπαϊκά όργανα, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα ακολούθησαν στρατηγικές που υπαγορευόντουσαν από τις επιμέρους εθνικές τους προτεραιότητες. Η νομισματική πολιτική αποτέλεσε ένα ζήτημα που οι θέσεις των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων είχαν διαφορετική αφετηρία και διαμορφωνόταν στην βάση της προάσπισης των ιδιαίτερων εθνικών συμφερόντων. Η διάσταση απόψεων αφορούσε στην εμβάθυνση της νομισματικής ολοκλήρωσης της ΕΕ και την διαχείριση του ευρώ. Τα κόμματα κρατών-μελών που συμμετείχαν στην ευρωζώνη αντιμετώπιζαν την εμβάθυνση της νομισματικής ολοκλήρωσης της ΕΕ ως μέρος της λύσης για την αντιμετώπιση του κρίσης χρέους. Από την άλλη, τα κόμματα που προέρχονται από χώρες που δεν συμμετείχαν στην ευρωζώνη και με δεδομένες τις αδυναμίες και τις ατέλειες του μηχανισμού του ευρώ, παρουσιάζονται ιδιαίτερα διστακτικά να δεχτούν περιορισμούς στην νομισματική τους ανεξαρτησία και να συμμετάσχουν στην νομισματική ένωση. Διαφορές παρουσιάστηκαν και σε επιμέρους θέματα. Το Εργατικό κόμμα της Μ. Βρετανίας δεν υιοθέτησε την θέση της Προεδρίας το ΕΣΚ

⁸³ Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis...*, p. 103.

για τους Οργανισμούς Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας και την θέσπιση ενός ανεξάρτητου Ευρωπαϊκού Οργανισμού καθώς πρόκειται για θέση που αντίκειται εθνικές προτεραιότητες της Μ. Βρετανίας⁸⁴. Οι επιμέρους στρατηγικές των σοσιαλδημοκρατικά κόμματα υπονόμισαν την υιοθέτηση μιας ενιαίας σοσιαλδημοκρατικής στρατηγικής για την έξοδο από την κρίση και κατά συνέπεια υποβάθμισαν το ρόλο του ΕΣΚ στην διαμόρφωση των πολιτικών της ΕΕ⁸⁵.

Η διάσταση μεταξύ των διακηρύξεων και των πολιτικών που εφάρμοσαν τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα που κλήθηκαν να διαχειριστούν την κρίση από κυβερνητικές θέσεις και οι εθνικές στρατηγικές που ακολούθησαν οι σοσιαλδημοκρατικές ηγεσίες στα θεσμικά όργανα της ΕΕ θρυμμάτισαν την συνοχή της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας και έπληξαν στην συνείδηση των ευρωπαϊκών κοινωνιών την αποτελεσματικότητα της νέο-κεϋνσιανής οικονομικής πολιτικής και τα περιθώρια της κρατικής παρέμβασης και των δημόσιων εξουσιών για την διαχείριση της κρίσης. Οι αντιφάσεις που χαρακτήρισαν την πολιτική των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων ναρκοθέτησαν την προοπτική ανάδειξης του ΕΣΚ και του μεταρρυθμιστικού προγράμματος του σε ισχυρό πολιτικό φορέα του ευρωπαϊκού πολιτικού γίνεσθαι⁸⁶.

Ο συντονισμός της πολιτικής και των στρατηγικών μεταξύ του ΕΣΚ και των σοσιαλδημοκρατικών κόμματα-μέλων του σε ευαίσθητα πολιτικά ζητήματα, όπως η οικονομική πολιτική, είναι ισχνός και αδύναμος και λειτουργεί ανασταλτικά στην διαμόρφωση μιας κοινής σοσιαλδημοκρατικής ατζέντας για την ΕΕ⁸⁷. Η οικονομική κρίση και πολιτικές για την διαχείριση της συνέβαλλαν στην ενίσχυση της συνοχής μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Η συμφωνία μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων ωστόσο είναι στην βάση του ελάχιστου κοινού παρονομαστή και εντοπίζεται στην αντίθεση τους στις πολιτικές λιτότητας και το αίτημα για εμβάθυνση της πολιτικής ολοκλήρωσης της ΕΕ για να ξεπεραστεί η οικονομική κρίση. Τα εθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα συμφωνούν στην κεντρική πολιτική θέση για εμβάθυνση της διαδικασίας πολιτικής ενοποίησης, ωστόσο οι επιμέρους πολιτικές θέσεις τους για τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί παρέμειναν ασαφείς και αόριστες και η προγραμματική σύγκλιση μεταξύ τους παρέμεινε περιορισμένη. Το ΕΣΚ στην πραγματικότητα διαμόρφωσε ένα διακριτό και επεξεργασμένο πολιτικό πρόγραμμα που δεν συνιστούσε την κοινή συνισταμένη των θέσεων των κόμματος της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας. Τα εθνικά σοσιαλδημοκρατικά

⁸⁴ Kulaci, E., (2013), *The Party of European Socialists from Euro to Crisis* in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), p. 118-121.

⁸⁵ Bailey, D., (2013), *European Democracy after social democracy*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), p. 56.

⁸⁶ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?*... , p. 257.

⁸⁷ Kulachi, E., (2010), *Europarties: Agenda-Setter or Agenda Follower?* ..., p.1302.

κόμματα από την πλευρά τους, δεν υιοθέτησαν τις θέσεις, δεν αφομοίωσαν πλήρως την εναλλακτική πολιτική ατζέντα και σε τελική ανάλυση δεν συντάθηκαν με το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του ΕΣΚ⁸⁸.

Στην πραγματικότητα το ΕΣΚ υπερέβη τον ρόλο του και οι προγραμματικές θέσεις του δεν αποτυπώνουν την κοινή συνισταμένη των εθνικών σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Το μεταρρυθμιστικό εγχείρημα του ΕΣΚ παρέμεινε μετέωρο. Σε τελική ανάλυση, η προγραμματική ανανέωση της σοσιαλδημοκρατίας που επιτεύχθηκε στο ευρωπαϊκό επίπεδο από το ΕΣΚ «μπλοκαρίστηκε» στο εθνικό από τα εθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

Η υποχώρηση της έντασης της οικονομικής κρίσης, οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η κρίση στην Ελλάδα.

Η αλλαγή της ηγεσίας και η ανάδειξη του Σεργκέι Στάνισεφ στην θέση του Προέδρου του ΕΣΚ, οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της περιόδου 2014-2015 καθώς και η υποχώρηση της έντασης της οικονομικής κρίσης και ο περιορισμός της στην Ελλάδα συμβάλλουν στην αναδιατύπωση των κεντρικών προτεραιοτήτων του ΕΣΚ. Πιο συγκεκριμένα στην περίοδο μετά το 2012, το κέντρο βάρους της πολιτικής του ΕΣΚ για την διαχείριση της κρίσης σταδιακά μετατοπίζεται από την αναδιάταξη και την μεταρρύθμιση της οικονομικής διάρθρωσης και λειτουργίας της ΕΕ στην διαχείριση των δυσμενών συνεπειών που προκαλεί η οικονομική κρίση στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Η κοινωνική πολιτική και ειδικότερα το ζήτημα της απασχόλησης αναδεικνύεται σε κεντρική θεματική του προγραμματικού λόγου του ΕΣΚ που κυριαρχεί στα πολιτικά του κείμενα. Την ίδια περίοδο, το ΕΣΚ υιοθετεί μια στρατηγική ενίσχυσης των δεσμών του με τα κόμματα μέλη του αλλά και την κοινωνία στα πλαίσια της ενίσχυσης της ορατότητας του ενόψει των επικείμενων ευρωεκλογών⁸⁹. Η αναζωπύρωση της κρίσης στην Ελλάδα με την ανάδειξη του ΣΥΡΙΖΑ σε κυβερνητικό κόμμα και η διαπραγμάτευση της νέας ελληνικής κυβέρνησης με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς για το πρόγραμμα της ελληνικής δανειοδότησης κατέδειξε την αδυναμία του ΕΣΚ να λειτουργήσει ως κέντρο συντονισμού της πολιτικής της σοσιαλδημοκρατικής κομματικής οικογένειας καθώς ταυτόχρονα ανέδειξε την περιορισμένη επιρροή που ασκεί το ΕΣΚ στη διαμόρφωση της πολιτικής των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων.

⁸⁸ Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?...*, pp.257.

⁸⁹ PES, Key priorities PES Work Plan 2013-2014, adopted by the PES Presidency, 18th February 2013, [on line], available at: https://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441814723/PES_Work_Plan_2013-2014_18_02_13.pdf?1441814723.

Ο προγραμματικός λόγος του ΕΣΚ την περίοδο μετά το 2012 αρθρώνεται γύρω από τον άξονα της ενίσχυσης των πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας και την δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας. Η πολιτική για την απασχόληση συνιστά κεντρικό πυλώνα της πολιτικής του ΕΣΚ και αποτελεί και το κεντρικό πολιτικό αίτημα στην προεκλογική εκστρατεία ενόψει των ευρωεκλογών του 2014. Η υιοθέτηση μιας Νέας Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Συμφωνίας (*New Social Deal for Europe*) που θα διαπνέεται από τις αξίες της προστασίας των ανθρώπινων, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων και θα έχει ως στόχους την καταπολέμηση της ανεργίας, την υιοθέτηση πολιτικών για την ενίσχυση της απασχόλησης και θα εγγυάται την κοινωνική συνοχή αποτελούν τον κύριο πυλώνα του προγραμματικού λόγου του ΕΣΚ⁹⁰. Τα ζητήματα της οικονομίας και ειδικότερα η ανάγκη για την υιοθέτηση πολιτικών για την διασφάλιση της ανάπτυξης και τον τερματισμό της λιτότητας σε συνδυασμό με την ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα και την ενίσχυση της διαδικασίας τραπεζικής ενοποίησης της ΕΕ διατηρούνται στο προγραμματικό πρόγραμμα του ΕΣΚ⁹¹. Σε κάθε περίπτωση όμως, το αίτημα για μεταρρύθμιση της οργάνωσης και του πλαισίου λειτουργίας της ευρωζώνης και της υιοθέτησης ενός νέο-κεϋνσιανού μοντέλου οικονομικής πολιτικής για την ευρωζώνη υποχωρεί σημαντικά και υποβαθμίζεται στα επίσημα κείμενα του ΕΣΚ. Το πρόγραμμα του ΕΣΚ διατηρεί το αριστερό πρόσημο που είχε διαμορφωθεί την περίοδο πριν το 2012, ωστόσο ο προγραμματικός λόγος του αποκτά περισσότερο διακηρυκτικά στοιχεία και ταυτόχρονα η εξειδίκευση των πολιτικών και των επιμέρους μέτρων, που χαρακτήριζε τα πολιτικά κείμενα του ΕΣΚ την περίοδο πριν το 2012, περιορίζεται. Το ΕΣΚ, σύμφωνα με τα επίσημα κείμενα του κόμματος, θέτει ως κεντρικό στρατηγικό στόχο τον ανασχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την διαδοχή της από μια «Ένωση Αλληλεγγύης» και μια «Κοινωνική Ένωση» που θα διαπνέεται από ένα «Νέο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο» που θα εγγυάται και θα διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση για το σύνολο των μελών της⁹². Η αριστερή ρητορεία στα κείμενα του ΕΣΚ διατηρείται και ενισχύεται, ωστόσο σε κάθε περίπτωση οι πολιτικές προτεραιότητες και οι στόχοι που θέτει δεν συνοδεύονται από συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής για την υλοποίηση των υιοθετούμενων στόχων, όπως συνέβαινε την προηγούμενη περίοδο. Ταυτόχρονα, το έντονα αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος της προηγούμενης περιόδου απέναντι στο ΕΛΚ αλλά και τους ευρωπαϊκά όργανα και θεσμούς

⁹⁰ PES, Five Guidelines for a fair, Social and Sustainable Europe, Declaration adopted by the PES Economic, Employment and Social Ministers, 15 October 2013, [on line], available at: http://d3n8a8pro7vnmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390298045/pes_ecofin_epsco_ministers_declaration_15-10-2013_en.pdf?1390298045.

⁹¹ PES, PES Declaration , A Pact for Growth and jobs in Europe, adopted by the PES leaders, 28 June 2012, [on line], available at: http://d3n8a8pro7vnmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/112/attachments/original/1390298539/a_pact_for_growth_and_jobs_in_europe-27062012_en.pdf?1390298539

⁹² PES, Fundamental Program, 22 June 2013, [on line], available at: http://www.pes.eu/about_pes_document.

υποχωρεί και η κριτική του ΕΣΚ επικεντρώνεται στις περιοριστικές οικονομικές πολιτικές και την λιτότητα που υπονομεύουν την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Στην πραγματικότητα οι προγραμματικές θέσεις του ΕΣΚ αποκτούν ένα διακηρυκτικό χαρακτήρα και γίνονται περισσότερο αόριστες την περίοδο που ακολουθεί μετά το 2012. Μια σειρά από παράγοντες συνέβαλλαν στον επαναπροσδιορισμό του περιεχομένου του προγραμματικού λόγου του ΕΣΚ.

Το ΕΣΚ, μετά το 2012, επικεντρώνεται στον συντονισμό των εσωτερικών του διαδικασιών και την προετοιμασία του για τις επερχόμενες ευρωεκλογές του 2014. Κύρια προτεραιότητα του αναδεικνύεται η ενίσχυση των δεσμών με τα κόμματα μέλη του και ο συντονισμός ανάμεσα στο ΕΣΚ και τα κόμματα-μέλη του για την διαμόρφωση μιας κοινής προεκλογικής εκστρατείας⁹³. Η επιλογή για την διεξαγωγή προκριματικών εκλογών και ενός χρονοδιαγράμματος για την ανάδειξη ενός κοινού υποψηφίου για την θέση του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που να προέρχεται από την σοσιαλδημοκρατική κομματική οικογένεια αποτυπώνει την κρισιμότητα που απέδιδε το ΕΣΚ στο ζήτημα της συνοχής της σοσιαλδημοκρατικής κομματικής οικογένειας ενόψει των ευρωεκλογών⁹⁴. Συνέπεια της επιλογής για ενίσχυση των δεσμών με τα κόμματα-μέλη είναι η διάρθρωση μιας προεκλογικής διακήρυξης και γενικότερα ενός πολιτικού προγράμματος που επικεντρώνεται σε θεματικές και σε ζητήματα όπου η επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων είναι εφικτή. Ο διακηρυκτικός λόγος, το έλλειμμα εξειδικευμένων μέτρων πολιτικής για την διαμόρφωση μιας συγκροτημένης και ολοκληρωμένης πολιτικής για την απασχόληση, η υποβάθμιση των ζητημάτων που συνδέονται με την οικονομική πολιτική της ΕΕ, όπου ο συντονισμός και η διαμόρφωση μιας κοινής ενιαίας πολιτικής ανάμεσα στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα αποδεικνύεται ιδιαίτερα δύσχερης και η επιφανειακή εν τέλει προσέγγιση των ζητημάτων πολιτικής, σε σύγκριση με την προσέγγιση της περιόδου πριν το 2012, θα πρέπει να πρέπει να αποδοθούν στην επιλογή του ΕΣΚ για μεγαλύτερη ενίσχυση των δεσμών του με τα κόμματα-μέλη και την διαμόρφωση ενός κοινού πολιτικού μετώπου ενόψει των ευρωπαϊκών εκλογών.

Οι ευρωπαϊκές εκλογές του 2014 και πιο συγκεκριμένα το προεκλογικό κλίμα στο οποίο αυτές διεξάχθηκαν λειτούργησε καταλυτικά στην υποχώρηση του έντονα αντιπαραθετικού

⁹³ PES, Key priorities PES Work Plan 2013-2014, adopted by the PES Presidency, 18th February 2013, [on line], available at: https://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1441814723/PES_Work_Plan_2013-2014_18_02_13.pdf?1441814723.

⁹⁴ PES Resolution, Selecting our common candidate in 2014, adopted by the PES Council, 24 November 2011, [on line], available: http://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/90/attachments/original/1394735468/adopted_resolution_selecting_our_common_candidate_in_2014_en.pdf?1394735468.

πολιτικού ύφους απέναντι στο ΕΛΚ και τους θεσμούς της ΕΕ που είχε υιοθετηθεί από το ΕΣΚ την περίοδο πριν το 2012. Πιο συγκεκριμένα, η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού και των λαϊκιστικών πολιτικών κομμάτων που διακρίνονται για τον έντονο ευρωσκεπτικισμό τους κατέστησε κεντρική την αντιπαράθεση ανάμεσα σε «ευρωσκεπτικιστικές» και «φιλοευρωπαϊκές» πολιτικές δυνάμεις στην δημόσια συζήτηση ενόψει των ευρωεκλογών του Μαΐου του 2014. Η εμβάθυνση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποτελεί, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, συνιστά κεντρικό πυλώνα και κεντρική πολιτική επιλογή του ΕΣΚ και των ευρωπαϊκών σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και ουσιαστικά ερμηνεύει την στάση υπεράσπισης του πολιτικού οικοδομήματος της ΕΕ που υιοθέτησε το ΕΣΚ και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα την περίοδο διεξαγωγής των ευρωεκλογών του 2014. Στην περίοδο που προηγείται των ευρωεκλογών του 2014, το ΕΣΚ περιορίζει την κριτική του στις πολιτικές επιλογές των ευρωπαϊκών θεσμών και ταυτόχρονα υποχωρεί το αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος απέναντι στους θεσμούς της ΕΕ και τις «φιλοευρωπαϊκές» πολιτικές δυνάμεις, στις οποίες εντάσσεται και το ΕΛΚ. Η αντιπαράθεση επικεντρώνεται στις νεοφιλελεύθερες οικονομικές και πολιτικές συνταγές και τον λαϊκισμό των ευρωσκεπτικιστικών κομμάτων που υπονομεύουν την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Η υποχώρηση του αντιπαραθετικού πολιτικού ύφους και της έντονης αμφισβήτησης των πολιτικών της ΕΕ αλλά και γενικότερα η υποβάθμιση του μεταρρυθμιστικού προγράμματος του ΕΣΚ της περιόδου πριν το 2012, θα πρέπει να αποδοθεί εν μέρει και στις πολιτικές εξελίξεις σε Γερμανία, Γαλλία αλλά και στην Ιταλία. Πιο συγκεκριμένα, στην Γαλλία, το Σοσιαλιστικό Κόμμα κερδίζει τις προεδρικές εκλογές του 2012 και ο Φρανσουά Ολάντ αναλαμβάνει την προεδρία στα μέσα του 2012. Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας συμμετέχει στην κυβέρνηση «μεγάλου συνασπισμού» με τους χριστιανοδημοκράτες και την ίδια περίοδο στην Ιταλία, το Δημοκρατικό Κόμμα συμμετάσχει στις κυβερνήσεις που ακολουθούν των εκλογών του Φεβρουαρίου του 2013. Η ανάδειξη των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων στην εξουσία σε Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία, σε συνδυασμό και με την άνοδο του ευρωσκεπτικισμού που χαρακτηρίζει τα λαϊκιστικά κόμματα, λειτουργούν καταλυτικά στην κάμψη του αντιπαραθετικού πολιτικού ύφους που είχε υιοθετηθεί από το ΕΣΚ την περίοδο 2009-2012.

Τέλος, το γεγονός ότι ένταση της οικονομικής κρίσης δείχνει να υποχωρεί και καθώς αναδεικνύονται άλλα ζητήματα, όπως η διαχείριση του προσφυγικού, μετατοπίζονται οι πολιτικές προτεραιότητες του ΕΣΚ. Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος του, όσο αφορά την οικονομική κρίση, περιορίζεται στις εξελίξεις στην Ελλάδα. Στην πραγματικότητα, η οικονομική κρίση αναζωπυρώνεται και επικεντρώνεται αποκλειστικά στην Ελλάδα μετά τις

εκλογές του Ιανουαρίου του 2015 και την ανάδειξη στην εξουσία του ΣΥΡΙΖΑ, ενός κόμματος της ριζοσπαστικής αριστεράς, που είχε ως κεντρικό προεκλογικό πολιτικό σύνθημα την αναδιαπραγμάτευση των όρων δανεισμού της Ελλάδας από την ΕΕ και το ΔΝΤ και τον άμεσο τερματισμό των πολιτικών λιτότητας.

Στις αρχικές δηλώσεις του ο Πρόεδρος του ΕΣΚ αντιμετώπισε την ανάδειξη στην εξουσία στην Ελλάδα ενός αριστερού κόμματος που συμμερίζεται την αντίθεση του ΕΣΚ στην πολιτική λιτότητας ως θετικό βήμα⁹⁵. Το ΕΣΚ δεν απέκλεισε το διάλογο και το ενδεχόμενο συνεργασίας των προοδευτικών σοσιαλδημοκρατικών δυνάμεων και πιο συγκεκριμένα το ΠΑΣΟΚ με το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ. Ταυτόχρονα, ο ιταλός επικεφαλής της ομάδας των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών, Τ. Πιτέλα, αναφέρθηκε θετικά στο νεοεκλεγέντα πρωθυπουργό της Ελλάδας, Α. Τσίπρα, και απέκλεισε το ενδεχόμενο αποχώρησης της Ελλάδας από την ευρωζώνη⁹⁶. Επιπλέον, στην ανακοίνωση της Προεδρίας, το ΕΣΚ δηλώνει ότι προτίθεται να συνεργαστεί με την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, όπως και με οποιαδήποτε άλλη κυβέρνηση κράτους-μέλους της ΕΕ, πάντα όμως στο πλαίσιο της κοινής ευρωπαϊκής πορείας και υπό τον όρο της δέσμευσης του ΣΥΡΙΖΑ για σεβασμό των αξιών και των κανόνων της ΕΕ. Από την άλλη ωστόσο, δεν παρέλειψε να κατηγορήσει τον ΣΥΡΙΖΑ για λαϊκισμό που δεν βοηθάει στην επίλυση των προβλημάτων και ταυτόχρονα στηλίτευσε την επιλογή του για κυβερνητική συνεργασία με το λαϊκιστικό ακροδεξιό κόμμα των Ανεξάρτητων Ελλήνων (ΑΝΕΛ)⁹⁷.

Η πολιτική ταυτότητα του ΣΥΡΙΖΑ που συνιστά μια χαρακτηριστική περίπτωση κόμματος της αριστεράς που οι οικονομικές του θέσεις περιέχουν σοσιαλδημοκρατικά χαρακτηριστικά, που βρίσκονται σε διάσταση με την οικονομική πολιτική της ΕΕ, κατέστησε την διαπραγμάτευση με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς ιδιαίτερα δυσχερή και δίχασε την σοσιαλδημοκρατική οικογένεια⁹⁸. Η αρχική συμφωνία στις 24 Φεβρουαρίου για την πεντάμηνη παράταση του προϋπάρχοντος προγράμματος δανεισμού οδήγησε σε νέες διαπραγματεύσεις που τελικά θα καταρρεύσουν στις 26 Ιουνίου και θα έχουν ως συνέπεια την απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να προσφύγει σε δημοψήφισμα για την αποδοχή ή

⁹⁵PES President on Greek elections results, [on line], available at: http://www.pes.eu/pes_president_on_greek_election_results.

⁹⁶Pittella: Any Grexit scenario is 'unacceptable', EurActive, 14 January 2015, [on line], available at: <http://www.euractiv.com/sections/elections/pittella-any-grexit-scenario-unacceptable-311256>.

⁹⁷PES, Declaration on the follow up to the Greek elections, adopted by Presidency, 5 February 2015, [on line], available at: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/partyofeuropeansocialists/pages/1922/attachments/original/1423157419/PES_Presidency_declaration_on_the_followup_to_the_Greek_elections.pdf?1423157419.

⁹⁸Moschonas, G., (2015), *Syriza's Tremendous Path to Power*, Verso Blog, 3 February 2015, [on line], available at: <http://www.versobooks.com/blogs/1834-gerassimos-moschonas-syriza-s-tremendous-path-to-power>.

όχι των όρων δανεισμού από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, ισχυριζόμενη ότι δεν έχει την δημοκρατική νομιμοποίηση να συναινέσει στους όρους των ευρωπαϊκών θεσμών⁹⁹.

Το αδιέξοδο των διαπραγματεύσεων και η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να προσφύγει σε δημοψήφισμα επανέφερε στην δημόσια συζήτηση το ζήτημα διάσπασης της ευρωζώνης και δίχασε τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. Η ελληνική κρίση ανέδειξε το έλλειμμα συνοχής της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας και την αδυναμία του ΕΣΚ να συντονίσει τα κόμματα μέλη του και να συμβάλλει στην διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής στάσης των ευρωπαϊών σοσιαλδημοκρατών. Πιο συγκεκριμένα, το ΕΣΚ, διαμέσου του πρόεδρου του, υπερασπίστηκε την παραμονή της Ελλάδας στην ευρωζώνη και την συνέχιση των διαπραγματεύσεων για την επίτευξη συμφωνίας με την Ελλάδα, παρά το αρνητικό αποτέλεσμα του ελληνικού δημοψηφίσματος¹⁰⁰. Το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα συντάχθηκε υπέρ της παραμονής της Ελλάδας στην ζώνη του ευρώ και στην συνέχιση των διαπραγματεύσεων ανεξαρτήτως του αποτελέσματος του ελληνικού δημοψηφίσματος. Χαρακτηριστική ήταν η δήλωση του Υπουργού Οικονομίας της Γαλλίας, Μ. Μακρόν, που επισήμανε ότι η ΕΕ δεν θα πρέπει να επιβάλλει τιμωρητικούς όρους στην Ελλάδα ανάλογους με αυτούς που επιβλήθηκαν στην Γερμανία με την Συνθήκη των Βερσαλλιών για τον τερματισμό του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Το Δημοκρατικό Κόμμα Ιταλίας υπεραμύνθηκε της συνέχισης των διαπραγματεύσεων μετά την διεξαγωγή του ελληνικού δημοψηφίσματος και την ανάγκη για εξεύρεση κοινά αποδεκτής λύσης¹⁰¹. Η στάση των σοσιαλδημοκρατών ωστόσο δεν ήταν ενιαία, το Γερμανικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, που συμμετείχε στην κυβέρνηση συνεργασίας με τους χριστιανοδημοκράτες, παρά την στάση αναμονής που ουσιαστικά τήρησε απέναντι στην ελληνική κυβέρνηση την περίοδο της διεξαγωγής των διαπραγματεύσεων, διαφοροποιεί την θέση του μετά την προκήρυξη του ελληνικού δημοψηφίσματος και υποστηρίζει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για την επίτευξη συμφωνίας με την Ελλάδα και ταυτόχρονα επιρρίπτει την ευθύνη για το αδιέξοδο στην αδιαλλαξία της αριστερής ελληνικής κυβέρνησης¹⁰². Ο Μ. Σούλτς, υποψήφιος του ΕΣΚ για την θέση του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της περιόδου 2014-2019, προσκαλεί τον Ζ.Κ. Γιούκνερ, Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προερχόμενο από το ΕΛΚ, να συνεργαστούν και να τεθούν

⁹⁹ Tsipras calls Merkel and Hollande's offer 'blackmail', EurActive, 26 June 2015, [on line], available at: <http://www.euractiv.com/sections/euro-finance/tsipras-calls-merkel-and-hollandes-offer-blackmail-315795>

¹⁰⁰ PES, Europe must find a solution and not miss this window of opportunity, PES News and Media, , [on line], available at: http://www.pes.eu/pes_president_europe_must_find_a_solution_and_not_miss_this_window_of_opportunity.

¹⁰¹ Grexit ? The end game, EurActive, 07 July 2015, [on line], available at : <http://www.euractiv.com/sections/euro-finance/live-grexit-endgame-315796>.

¹⁰² The Next Twelve Hours on Greece, Politico Magazine, 06 July 2015, [on line], available at: <http://www.politico.eu/article/the-next-12-hours-on-greece-grexit-banks-closed-ecb-bailout-negotiations/>.

επικεφαλείς εκστρατείας για την αποδοχή των όρων των ευρωπαϊκών θεσμών στο ελληνικό δημοψήφισμα. Ο Μ. Σούλτς τηρεί μια σκληρή στάση απέναντι στην ελληνική πλευρά και παραμονές της διεξαγωγής του δημοψηφίσματος δηλώνει ότι η μη αποδοχή των όρων της συμφωνίας από την Ελλάδα ισοδυναμεί με έξοδο της από την ευρωζώνη και την έναρξη της διαδικασίας για την υιοθέτηση εθνικού νομίσματος. Ο σοσιαλδημοκράτης πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σε πλήρη αντίθεση με τις θέσεις που είχαν εκφράσει σοσιαλδημοκράτες ηγέτες από την Ιταλία και την Γαλλία και ουσιαστικά ταυτιζόμενος με τις θέσεις της γερμανικής κυβέρνησης συνασπισμού δηλώνει ότι μόνη επιλογή που απομένει στην ΕΕ σε περίπτωση απόρριψης της συμφωνίας είναι η έναρξη διαδικασίας για την αποχώρηση της Ελλάδας από το ευρώ και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στην χώρα για την διαχείριση της κρίσης που θα ακολουθήσει¹⁰³.

Η διαπραγμάτευση που ακολούθησε της ανάδειξης του ΣΥΡΙΖΑ στην εξουσία και παρά την συμφωνία που επιτεύχθηκε την τελευταία στιγμή ανέδειξε την περιορισμένη επιρροή του ΕΣΚ στα κόμματα μέλη και την αδυναμία του να καταστεί κέντρο συντονισμού της πολιτικής των ευρωπαϊκών σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Η προσπάθεια των ιδιαίτερων εθνικών συμφερόντων και οι εθνικοί συσχετισμοί διαμόρφωσαν την στάση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Η οργανωτική ανεπάρκεια του ΕΣΚ έγινε ιδιαίτερα εμφανής στις πολιτικές πρωτοβουλίες του Μ. Σούλτς, προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την στήριξη του ΕΣΚ, που ουσιαστικά αποτυπώνουν τις θέσεις του Γερμανικού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος και βρισκόταν σε ευθεία αντίθεση με την θέση του ΕΣΚ και της πλειοψηφίας των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων, που αντιτίθενται στο ενδεχόμενο διάσπασης της ευρωζώνης.

Συμπεράσματα

Η οικονομική κρίση δεν συνέβαλε στην αύξηση της επιρροής του ΕΣΚ στα πολιτικά κόμματα μέλη του και την ΕΕ και η επιρροή του ΕΣΚ στην πολιτική των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων παρέμεινε περιορισμένη. Η οικονομική κρίση λειτούργησε καταλυτικά για την σταδιακή αναδιατύπωση του προγραμματικού λόγου του ΕΣΚ. Η συγκροτημένη κριτική που διατυπώνει στις αρχές του 2008 σταδιακά μετατρέπεται μετά το 2009 σε ένα συγκροτημένο και επεξεργασμένο πολιτικό πρόγραμμα που θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι συνιστά μια πολιτική πρόταση για την μετριοπαθή μεταρρύθμιση του τρόπου λειτουργίας της ΕΕ. Σε κάθε περίπτωση, το ΕΣΚ, την περίοδο 2009-2011, διατυπώνει ένα πολιτικό πρόγραμμα που επιχειρεί να ανασυνθέσει τον ιδεολογικό προσανατολισμό των σοσιαλδημοκρατικών

¹⁰³ Grexit ? The end game, EurActive, 07 July 2015, [on line], available at : <http://www.euractiv.com/sections/euro-finance/live-grexit-endgame-315796>.

κομμάτων μετά το τέλος των πολιτικών του «τρίτου δρόμου». Το πρόγραμμα του ΕΣΚ αρθρώνεται γύρω από την ενεργητικότερη παρέμβαση των ευρωπαϊκών και εθνικών δημοσίων εξουσιών στην οικονομία και την υιοθέτηση ενός νέο-κεϋνσιανού μοντέλου επεκτατικής οικονομικής και νομισματικής πολιτικής. Οι θέσεις και οι προτάσεις του ΕΣΚ, την περίοδο 2009-2011, διαμόρφωσαν ένα διακριτό και επεξεργασμένο πολιτικό πρόγραμμα που δεν συνιστούσε την κοινή συνισταμένη των θέσεων των κόμματος της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας. Ο πολιτικός λόγος του αποκτά ένα αριστερό πολιτικό πρόσημο και αποκλίνει από το συναινετικό πολιτικό ύφος της περιόδου πριν την κρίση, διατυπώνοντας έντονη κριτική απέναντι στις νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές της ΕΕ και το ΕΛΚ.

Το πρόγραμμα του ΕΣΚ ωστόσο δεν μπορεί να υποστηριχτεί ότι είχε κεντρικό ρόλο στην διαμόρφωση της πολιτικής των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και σε κάθε περίπτωση δεν είχε σημαντική επιρροή στις πολιτικές της ΕΕ. Η ένταση της οικονομικής κρίσης συνέβαλλαν στην ενίσχυση της συνοχής μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Το ΕΣΚ λειτούργησε ως πλατφόρμα σφυρηλάτησης μιας κοινή πολιτικής θέση που αμφισβητούσε την λιτότητα. Η συμφωνία ωστόσο μεταξύ των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων εντοπίζεται αποκλειστικά στην αντίθεση τους στις πολιτικές λιτότητας που συνοδεύεται από το αφηρημένο και χωρίς «οδικό χάρτη» αίτημα για εμβάθυνση της οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης της ΕΕ. Η αλλαγή της ηγεσίας της Προεδρίας, οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και ο περιορισμός της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα συνέβαλλαν στην εκ νέου αναδιατύπωση του πολιτικού προγράμματος και της στρατηγικής του ΕΣΚ μετά το 2012 που γίνεται περισσότερο διακηρυκτικό και αφηρημένο.

Σε τελική ανάλυση, το ΕΣΚ αδυνατεί να λειτουργήσει ως κέντρο συντονισμού των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων για την διαμόρφωση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατικής πολιτικής και στρατηγικής για την ΕΕ. Τα ευρωπαϊκά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα δεν υιοθέτησαν την μεταρρυθμιστική ατζέντα του ΕΣΚ, όπως αυτή διαμορφώθηκε την περίοδο 2009-2011 ως απάντηση στην οικονομική κρίση που απείλησε με διάσπαση το κοινό νόμισμα. Η περίπτωση της ελληνικής διαπραγμάτευσης κατά το 2015 αποτέλεσε χαρακτηριστικό παράδειγμα που τεκμηριώνει την αδυναμία του ΕΣΚ να λειτουργήσει ως η δομή συνεργασίας για την διατύπωση μιας κοινής σοσιαλδημοκρατικής θέσης. Οι εθνικές προτεραιότητες, που διαμορφώνουν την πολιτική των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και η «συντηρητική» δομή και λειτουργία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, που προστατεύει την αυτονομία των κρατών-μέλων και αποτρέπει την ριζική μεταρρύθμιση του σε συνδυασμό με τους περιορισμένους δεσμούς

του ΕΣΚ με τις ευρωπαϊκές κοινωνίες, θέτουν ανυπέρβλητους περιορισμούς στην ανάδειξη του ΕΣΚ σε αυτόφωτου πολιτικού δρώντα με κρίσιμη επιρροή στα κόμματα-μέλη του και κατ' επέκταση τις πολιτικές της ΕΕ.

Η Γένεση του Κόμματος της Ευρωπαϊκής Αριστεράς

Τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς υπήρξαν διστακτικά στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας στα πλαίσια της ΕΟΚ/ΕΕ. Η απροθυμία και η διστακτικότητα τους να συνεργαστούν σε ευρωπαϊκή επίπεδο συνδέεται με την εναντίωση τους στους όρους και το πολιτικό περιεχόμενο της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Η αντίθεση των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς στην ΕΟΚ/ΕΕ, σύμφωνα με την Lucianna Kastellina, αποδίδεται σε τρεις λόγους. Ο πρώτος αφορά στο γεγονός ότι τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς εκτιμούσαν ότι η ΕΟΚ αποτελούσε ένα διεθνή οργανισμό που προέκυψε από την ψυχροπολεμική διαίρεση της Ευρώπης, κατέτασσε τα ευρωπαϊκά κράτη στην σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ και σε γενικές γραμμές αποτελούσε το ευρωπαϊκό οικονομικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Ο δεύτερος λόγος αφορούσε στην ανησυχία των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς ότι οι θεσμοί και τα όργανα της ΕΟΚ θα λειτουργούσαν στην κατεύθυνση της εξυπηρέτησης των οικονομικών συμφερόντων και των συμφερόντων εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, γεγονός που θα είχε ως αποτέλεσμα την έμμεση περιστολή των δημοκρατικών θεσμών και της πολιτικής αυτονομίας των δυτικοευρωπαϊκών κρατών. Η ανησυχία τους δικαιολογούταν από την προηγούμενη εμπειρία της οικονομικής βοήθειας του σχεδίου Μάρσαλ, που συνέβαλε καθοριστικά στην αποπομπή των κομμουνιστικών κομμάτων από τους κυβερνητικούς συνασπισμούς που προέκυψαν στην Δυτική Ευρώπη μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Τέλος, ο τρίτος λόγος, που το περιεχόμενο του συμμαριζόταν και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, αφορούσε στο γεγονός ότι η ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης είχε ουσιαστικά συνταχθεί από κεντροδεξιά κόμματα και αποτύπωνε μια διαδικασία συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών στην βάση της φιλελευθεροποίησης των ευρωπαϊκών αγορών¹⁰⁴. Ένας τέταρτος λόγος της διστακτικότητας των δυτικοευρωπαϊκών κομμουνιστικών κομμάτων να συνεργαστούν θα πρέπει να εντοπιστεί στις αρνητικές μνήμες της συνεργασίας τους στα πλαίσια της Τρίτης Διεθνούς (1919-1943). Ο περιορισμός τους σε κόμματα-δορυφόρους του ΚΚΣΕ και της εξωτερικής πολιτικής της Σοβιετικής Ένωσης στα πλαίσια της Τρίτης Διεθνούς ουσιαστικά στιγματίσε τις πρωτοβουλίες για υπερεθνική συνεργασία ως υπονομευτικές για την πολιτική αυτονομία των κομμάτων, με συνέπεια οι ηγεσίες τους να τις αντιμετωπίζουν με καχυποψία. Η προστασία της ιδεολογικής και πολιτικής αυτονομίας των εθνικών κομμουνιστικών κομμάτων κατέστη

¹⁰⁴ Dunphy, R., (2004), *Contesting Capitalism?: Left Parties and European Integration*, Manchester and New York, Manchester University Press, p.3-4.

στην πραγματικότητα κεντρική προτεραιότητα των ηγεσιών τους, που σε σημαντικό βαθμό προσδιόρισε το περιεχόμενο της υπερεθνικής συνεργασίας τους¹⁰⁵.

Το ιταλικό ΚΚ ήταν το πρώτο κόμμα που αντιπροσώπευσε την κομμουνιστική οικογένεια στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 12 Μαρτίου 1969. Στην συνέχεια, το Ιταλικό ΚΚ σε συνεργασία με το ΚΚ Γαλλίας θα συστήσουν την πολιτική ομάδα «Κομμουνιστές και Σύμμαχοι», τον Οκτώβριο του 1973. Οι θέσεις και η στάση των δύο κυρίαρχων κομμουνιστικών κομμάτων στο Ευρωκοινοβούλιο αντικατόπτριζαν τις δυο κυρίαρχες που σταδιακά διαμορφώθηκαν στο εσωτερικό της κομμουνιστικής οικογένειας απέναντι στο ενοποιητικό εγχείρημα. Η «αρνητική συναίνεση» απέναντι στην διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης που αποτελούσε το κεντρικό σημείο ιδεολογικής και πολιτικής σύγκλισης των κομμουνιστικών κομμάτων την δεκαετία του 1950 και 1960, σταδιακά αμφισβητήθηκε από τα κόμματα της ευρωκομμουνιστικής τάσης, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970.¹⁰⁶ Στο εσωτερικό της κομμουνιστικής οικογένειας δημιουργούνται δυο τάσεις κομμάτων. Η πρώτη τάση συσπείρωνε τα κόμματα που αντιστρατευόταν πλήρως την διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, επιχειρηματολογούσαν υπέρ της αποχώρησης των χωρών τους από την ΕΟΚ/ΕΕ και υπερασπιζόντουσαν την «οικοδόμηση του σοσιαλισμού σε ένα κράτος». Η δεύτερη τάση περιλάμβανε τα κόμματα που τάσσονταν ευνοϊκά στο ενοποιητικό εγχείρημα, θεωρούσαν ότι η περιφερειακή ολοκλήρωση ευνοούσε την διαμόρφωση μιας στρατηγικής σοσιαλιστικού μετασχηματισμού των ευρωπαϊκών κοινωνιών και θεωρούσαν ότι η «οικοδόμηση του σοσιαλισμού σε ένα κράτος» συνιστούσε «παρωχημένο προστατευτισμό». Η πρώτη τάση περιλάμβανε το ΚΚ Γαλλίας, το ΚΚΕ και το ΚΚ Πορτογαλίας και η δεύτερη τάση συσπείρωνε τα «ευρωκομμουνιστικά» κόμματα και πιο συγκεκριμένα το ΚΚ Ιταλίας, το ΚΚ Ισπανίας και το ΚΚΕ Εσωτερικού¹⁰⁷. Η κεντρική διαίρεση των κομμουνιστικών κομμάτων σε «ευρωεχθρικά» και «φιλοευρωπαϊκά» υπονόμευσε την συνοχή και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής ομάδας στο ευρωκοινοβούλιο. Η αδυναμία της να συντάξει μια κοινή εκλογική πλατφόρμα (μανιφέστο) για τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποτυπώνει το έλλειμμα συνοχής της πολιτικής ομάδας των κομμουνιστών και τον διχασμό που προκαλούσε το ζήτημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης¹⁰⁸. Το έλλειμμα συνοχής της πολιτικής ομάδας των Κομμουνιστών στο ΕΚ που προκαλείται από την διαίρεση για την στρατηγική σοσιαλιστικού μετασχηματισμού και αντικατοπτρίζεται στις διαφορετικές πολιτικές τοποθετήσεις στο ενοποιητικό εγχείρημα

¹⁰⁵ Hanley, D., (2008), *Beyond the Nation State: Parties in the Era of European Integration*, London, Palgrave MacMillan, p.152

¹⁰⁶ Hanley, D., (2008), *Beyond the Nation State: Parties in the Era of European Integration...* p. 143.

¹⁰⁷ Dunphy, R., March, L., (2013), *Seven Year Itch?: The European Left Party: Struggling to Transform the EU*, Perspectives on European Politics and Society, p.4.

¹⁰⁸ Dunphy, R., (2004), *Contesting Capitalism?*...p.54.

επιτείνεται την δεκαετία του 1980 από τον ανταγωνισμό των δυο κυρίαρχων κομμάτων της πολιτικής ομάδας, με το ΚΚ Γαλλίας να κατηγορεί ανοικτά το ΚΚ Ιταλίας για διασπαστική στρατηγική και απομάκρυνση από τα ιδανικά και τις αξίες που πρεσβεύει το κομμουνιστικό κίνημα καθιστούν την βιωσιμότητα της πολιτικής ομάδας αδύνατη. Η διάλυση της λίγους μήνες πριν την πτώση του τείχους του Βερολίνου έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία δύο νέων πολιτικών ομάδων που εκπροσωπούν τις δυο ιδεολογικές τάσεις στο εσωτερικό της ριζοσπαστικής αριστεράς. Πιο συγκεκριμένα, το 1989, το ΚΚ Ιταλίας, η Ενωμένη Αριστερά της Ισπανίας, η Κόκκινο-Πράσινη Συμμαχία της Δανίας και ο Συνασπισμός της Ελλάδα αποφάσισε να σχηματίσουν την Ευρωπαϊκή Ενωτική Αριστερά (Gauche Unitaire Européenne/European Unitarian Left- GUE) που το 1992 μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ενωτική Αριστερά (European United Left). Τα υπόλοιπα κόμματα και πιο συγκεκριμένα το ΚΚ Γαλλίας, ΚΚ Πορτογαλίας και το ΚΚΕ με την συμμετοχή του ευρωβουλευτή του Εργατικού Κόμματος της Ιρλανδίας σχημάτισαν τον Συνασπισμό της Αριστεράς (Coalition des Gauches/ Left Unity Group). Η κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ σηματοδοτεί την ρήξη με την κομμουνιστική παράδοση, τον μετασχηματισμό και τον εμπλουτισμό του ιδεολογικών και προγραμματικών θέσεων των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς. Το Παγκόσμιο Κίνημα για την Δικαιοσύνη, ο Φεμινισμός και η Οικολογία ασκούν έντονη επιρροή και διαμορφώνουν την πολιτική ταυτότητα, τον λόγο και το ύφος πολιτικής των κομμάτων της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Η εμβάθυνση της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στις αρχές της δεκαετίας του 1990 λειτουργεί αποφασιστικά για την ανάληψη πρωτοβουλιών από τα κόμματα της αριστεράς για την ενίσχυση της μεταξύ τους συνεργασίας. Το Νέο Ευρωπαϊκό Αριστερό Φόρουμ (New European Left Forum-NELF) που συστήθηκε στην Μαδρίτη το 1991 με πρωτοβουλία της Ισπανικής Ενωμένης Αριστεράς αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια των κομμάτων της αριστεράς να ενισχύσουν τους δεσμούς συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ. Το Αριστερό Φόρουμ αποτέλεσε μια πολιτική πλατφόρμα ανταλλαγής απόψεων χωρίς συγκροτημένη θεσμική οργάνωση που συνεδρίαζε δυο φορές το χρόνο και αποσκοπούσε στην γεφύρωση του ιδεολογικού και πολιτικού χάσματος των κομμάτων που συμμετείχαν σε αυτό¹⁰⁹. Την δεκαετία του 1990 και στις αρχές του 2000, η Ριζοσπαστική Αριστερά γίνεται περισσότερο πλουραλιστική, ωστόσο η διαίρεση των κομμάτων σε «ευρωεχθρικά» και «ευρωφιλικά» διατηρείται παρά την δημιουργία μιας ενιαίας Πολιτικής Ομάδας στο ΕΚ, μετά τις ευρωπαϊκές εκλογές του Ιουνίου του 1999.

¹⁰⁹ March, L. ,(2011), *Radical Left Parties in Europe*, London and New York, Routledge, p. 156.

Πιο συγκεκριμένα με πρωτοβουλία της Ενωμένης Αριστερά της Ισπανίας και του Συνασπισμού της Ελλάδας συγκροτείται η Συνομοσπονδιακή Ομάδα της Ευρωπαϊκής Ενωτικής Αριστεράς/Αριστερά των Πρασίνων των Βορείων Χωρών (GUE/NGL), στην οποία σύντομα εντάσσονται το Κόμμα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού της Γερμανίας, το ΚΚ της Γαλλίας, το ΚΚ της Πορτογαλίας, το ΚΚΕ και η Κομμουνιστική Επανάδρυση της Ιταλίας. Στην πολιτική ομάδα επίσης εντάχθηκαν επίσης το Κόμμα της Αριστεράς της Σουηδίας (VP) και η Αριστερή Συμμαχία της Φινλανδίας (VAS) και το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Δανίας (SF) ¹¹⁰.

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, οι ηγεσίες αρκετών κομμάτων δήλωναν πρόθυμες να συνεργαστούν στενότερα οι ηγεσίες του Κόμματος του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού της Γερμανίας και της ιταλικής Κομμουνιστικής Επανάδρυσης αναλαμβάνουν ενεργητικότερο ρόλο στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε συνέχεια μιας σειράς συναντήσεων των κομματικών ηγεσιών των αριστερών κομμάτων το 2002 και το 2003 συστήνεται μια Συντονιστική Επιτροπή με αποστολή την επεξεργασία βασικών κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής και την σύνταξη ενός προσχεδίου θεσμικού καταστατικού για την ίδρυση ενός ευρωπαϊκού κόμματος¹¹¹. Το Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ) ιδρύθηκε στην Ρώμη στις 8-9 Μαΐου 2004 και το ιδρυτικό Συνέδριο του κόμματος πραγματοποιήθηκε στις 29-30 Οκτώβριου του 2005 στην Αθήνα.

Οι στόχοι του ΚΕΑ, όπως αναφέρονται στο άρθρο 5 του καταστατικού του είναι¹¹²:

- Να συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινής πολιτικής δράσης της δημοκρατικής και εναλλακτικής Αριστεράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και στο επίπεδο των κρατών μελών της ΕΕ.
- Να συμβάλλει στη κοινωνική, οικολογική και φιλειρηνική χειραφέτηση καθώς και στην προώθηση της προοδευτικής δημοκρατικής σκέψης και δράσης των κομμάτων- μελών του και των συμπαθούντων τους, με σκοπό την ενίσχυση και στήριξη απελευθερωτικών, δημοκρατικών και φιλειρηνικών πρωτοβουλιών καθώς και την ανάπτυξη και διατύπωση κοινωνικά και οικολογικά βιώσιμων πολιτικών για τον μετασχηματισμό των κοινωνιών και την υπέρβαση του καπιταλισμού.
- Η συμμετοχή και η στήριξη των δημοκρατικών μορφών αγώνα για την υπέρβαση των σύγχρονων καπιταλιστικών σχέσεων.
- Η εδραίωση της συνεργασίας των κομμάτων και πολιτικών οργανώσεων μελών του κόμματος σε όλα τα επίπεδα.

¹¹⁰ Dunphy, R., (2004), *Contesting Capitalism? ...p. 172.*

¹¹¹ Hanley, D., (2008), *Beyond the Nation State...p. 146*

¹¹² EL Statutes, Chapter 1, article 5, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14, December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

- Ο συντονισμός στην διατύπωση εναλλακτικών αναλύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο με πολιτικές οργανώσεις που επιδιώκουν παρόμοιους στόχους.
- Η σταδιακή σφυρηλάτηση δικτύων και δεσμών συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας, σύμφωνα με τις αξίες και τους στόχους των μελών του.
- Η συνεργασία στην προετοιμασία των ευρωπαϊκών εκλογών και των δημοψηφισμάτων σε ευρωπαϊκή κλίμακα.
- Η συμμετοχή και η στήριξη πανευρωπαϊκών πρωτοβουλιών των κομμάτων-μελών του, πολιτικών οργανώσεων και ΜΚΟ που συμμερίζονται τους στόχους και τις αξίες του ΚΕΑ.

Οι στόχοι του ΚΕΑ αποτυπώνουν την πρόθεση των πολιτικών ηγεσιών των κομμάτων-μελών του να ενισχύσουν τους μεταξύ τους δεσμούς συνεργασίας ώστε να καταστούν αποτελεσματικότεροι πολιτικοί δρώντες στο επίπεδο της ΕΕ και ταυτόχρονα να συστήσουν ένα θεσμικό μηχανισμό που να ευνοεί τον συντονισμό και την σφυρηλάτηση δεσμών συνεργασίας με τα νέα κοινωνικά κινήματα που αναδείχτηκαν την δεκαετία του 2000. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η ίδρυση του ΚΕΑ επιταχύνθηκε και αποτέλεσε την απάντηση των αριστερών κομμάτων που τάσσονταν υπέρ της ενίσχυσης της συνεργασίας του με σκοπό την μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της ΕΕ στην αυξανόμενη συσπείρωση των αριστερών κομμάτων που απορρίπτουν πλήρως το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, που το 2000 είχαν προχωρήσει στην σύσταση της Ευρωπαϊκής Αντί-Καπιταλιστικής Αριστεράς (European Anti- Capitalist Left)¹¹³.

Η οργανωτική Δομή και η διαδικασία λήψης αποφάσεων του ΚΕΑ

Η ένταξη στο ΚΕΑ είναι ανοικτή σε κάθε αριστερό κόμμα και αριστερή πολιτική οργάνωση στην Ευρώπη που αποδέχεται τους στόχους και τις αρχές του πολιτικού προγράμματος του. Στο ΚΕΑ συμμετέχουν 28 κόμματα με την ιδιότητα του πλήρους μέλους και 8 κόμματα με το καθεστώς του παρατηρητή από 24 κράτη-μέλη και κράτη συνδεδεμένα-μέλη της ΕΕ.

Τα όργανα του ΚΕΑ είναι το Συνέδριο του Κόμματος, το Συμβούλιο των Προέδρων, η Εκτελεστική Επιτροπή, ο Πρόεδρος και η Γραμματεία του Κόμματος. Το Συνέδριο αποτελείται από δώδεκα (12) αντιπρόσωπους από κάθε κόμμα-μέλος. Ο αριθμός των αντιπροσώπων του κάθε κόμματος-μέλος συμφωνείται από το Συμβούλιο των Προέδρων και κόμματα-μέλη δεν υποχρεούνται να συμμετέχουν με τον πλήρη αριθμό των

¹¹³ Hanley, D.,(2008), *Beyond the Nation State...*p. 146.

αντιπροσώπων τους. Τα κόμματα είναι υπεύθυνα να ορίζουν τους αντιπροσώπους τους, με την υποχρέωση το 50% τουλάχιστον να είναι γυναίκες στην βάση της ισότητας των δυο φύλων. Στο συνέδριο του Κόμματος επιτρέπεται να συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου αντιπρόσωποι των κομμάτων και των οργανώσεων που διέπονται από καθεστώς του παρατηρητή, τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής του Κόμματος καθώς και προσκεκλημένοι στις συνεδριάσεις, στους οποίους μπορούν να συμπεριλαμβάνονται οι αντιπρόσωποι της πολιτικής ομάδας ΕΕΑ/ΒΠΑ και των εθνικών κοινοβουλίων καθώς και στελέχη ευρωπαϊκών οργάνων και οργανισμών¹¹⁴. Τέλος, η Εκτελεστική Επιτροπή έχει το δικαίωμα να καλέσει εκπροσώπους άλλων κομμάτων ή οργανώσεων στις συνεδριάσεις του Συνεδρίου¹¹⁵.

Το Συνέδριο του κόμματος συγκαλείται τουλάχιστον μια φορά κάθε τρία ημερολογιακά έτη σε κράτη-μέλη της ΕΕ ή και ευρωπαϊκές χώρες που δραστηριοποιούνται κόμματα-μέλη ή και πολιτικές οργανώσεις του ΚΕΑ, ύστερα από πρόσκληση της Εκτελεστικής Επιτροπής. Η Εκτελεστική Επιτροπή έχει την δυνατότητα να συγκαλέσει έκτακτο Συνέδριο, στις περιπτώσεις που κρίνει απαραίτητο. Το Συνέδριο του Κόμματος μπορεί επίσης να συγκληθεί ύστερα από αίτημα του 25% τουλάχιστον των αντιπροσώπων των κομμάτων-μελών. Τέλος, το Εκλογικό Συνέδριο του κόμματος διενεργείται έξι (6) μήνες τουλάχιστον πριν από τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹¹⁶.

Το Συνέδριο του ΚΕΑ είναι το αρμόδιο όργανο για την έγκριση και υιοθέτηση των καίριων πολιτικών κείμενων και του καταστατικού του κόμματος και την επικύρωση των αποφάσεων του Συμβουλίου των Προέδρων στα ζητήματα που αφορούν την ένταξη των νέων κομμάτων και πολιτικών οργανώσεων στο ΚΕΑ. Το Συνέδριο καθορίζει, σε συνεργασία με το Συμβούλιο των Προέδρων, το Σχέδιο Δράσης του κόμματος και επεξεργάζεται τις κεντρικές κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής για τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την οργάνωση συζητήσεων για κρίσιμα πολιτικά θέματα. Το Συνέδριο εκλέγει τον Πρόεδρο και τους αντιπροέδρους του κόμματος, ύστερα από πρόταση του Συμβουλίου των Προέδρων, τον Ταμία του κόμματος, ύστερα από πρόταση της Εκτελεστικής Επιτροπής, τα μέλη του Εκτελεστικού Συμβουλίου και ορίζει τρεις τουλάχιστον οικονομικούς ελεγκτές¹¹⁷.

¹¹⁴ EL Statutes, Chapter 2, article 12, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹¹⁵ EL Statutes, Chapter 2, article 13 , adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹¹⁶ EL Statutes, Chapter 2, article 11 , adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹¹⁷ EL Statutes, Chapter 2, article 10 , adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

Το Συμβούλιο των Προέδρων αποτελείται από τους Πρόεδρους των κομμάτων-μελών, τον Πρόεδρο και τους Αντιπροέδρους του ΚΕΑ. Οι συνεδριάσεις πραγματοποιούνται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο καθώς επίσης πριν από την διεξαγωγή του Συνεδρίου του Κόμματος, με σκοπό την προετοιμασία της ατζέντας του. Στις συνεδριάσεις του μπορούν να συμμετέχουν εκπρόσωποι άλλων θεσμών και οργάνων του ΚΕΑ καθώς και οι οργανώσεις και τα κόμματα-μέλη, ύστερα από σχετική πρόσκληση¹¹⁸. Το Συμβούλιο είναι το αρμόδιο όργανο να αποφασίσει για την ένταξη νέων μελών στο ΚΕΑ και για την έκδοση Ψηφισμάτων και Συστάσεων που έχουν εξεταστεί από το Συνέδριο και την Εκτελεστική Επιτροπή. Τέλος έχει το δικαίωμα πρωτοβουλίας αλλά και αντιρρήσεων στις προτάσεις και το έργο της Εκτελεστικής Επιτροπής¹¹⁹.

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από τον Πρόεδρο και τους αντιπροέδρους του ΚΕΑ, δύο εκπροσώπους από κάθε κόμμα-μέλος, τον Ταμία και τον Διευθυντή της Γραμματείας του ΚΕΑ, που ωστόσο στερείται του δικαιώματος ψήφου¹²⁰. Η Εκτελεστική Επιτροπή χαράσσει και επεξεργάζεται τις κατευθυντήριες πολιτικές γραμμές του κόμματος, με την διατύπωση σχεδίων πολιτικής και την ανάληψη πολιτικών πρωτοβουλιών. Οι συνεδριάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής πραγματοποιούνται τουλάχιστον τέσσερις φορές το χρόνο ενώ τα κόμματα και οι οργανώσεις που είναι μέλη του ΚΕΑ μπορούν να αιτηθούν έκτακτης σύγκλησης του οργάνου¹²¹. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με την εκτέλεση των αποφάσεων του κόμματος, σύμφωνα πάντα με τις πολιτικές κατευθύνσεις του Συνεδρίου και του Συμβουλίου των Προέδρων ενώ επίσης είναι υπεύθυνη για την λειτουργία της Γραμματείας και την οργάνωση των καθημερινών εργασιών του ΚΕΑ. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι το αρμόδιο όργανο για την σύγκληση του Συνεδρίου, τον καθορισμό της πολιτικής του ατζέντας, το χρονοδιάγραμμα διενέργειας του και την ημερήσια διάταξη των εργασιών του. Τέλος η Εκτελεστική Επιτροπή είναι αρμόδια, ύστερα από εξουσιοδότηση του Συνεδρίου και του Συμβουλίου των Προέδρων, για την οργάνωση, σύσταση και την επίβλεψη ad-hoc ομάδων εργασίας για ειδικά πολιτικά ζητήματα¹²².

¹¹⁸ EL Statutes, Chapter 2, article 14, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹¹⁹ EL Statutes, Chapter 2, article 15, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹²⁰ EL Statutes, Chapter 2, article 16 , adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹²¹ EL Statutes, Chapter 2, article 17 , adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹²² EL Statutes, Chapter 2, article 18, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

Ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι του ΚΕΑ εκλέγονται από το Συνέδριο, ύστερα από πρόταση του Συμβουλίου των Προέδρων¹²³. Ο Πρόεδρος, συνεπικουρούμενος από τους Αντιπροέδρους και την Γραμματεία του Κόμματος είναι υπεύθυνος για την προετοιμασία των συνεδριάσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής καθώς και την υλοποίηση των αποφάσεων της. Στα καθήκοντα του περιλαμβάνονται η ανάπτυξη και διατήρηση στενών σχέσεων συνεργασίας με τα πολιτικά στελέχη των κομμάτων-μελών και των κομμάτων που διέπονται από το καθεστώς του Παρατηρητή καθώς και με τα μέλη της πολιτικής ομάδας ΕΕΑ/ΒΠΑ στο ΕΚ. Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί το ΚΕΑ στις συναντήσεις με συνδικάτα και ΜΚΟ καθώς και με τους εκπροσώπους άλλων διεθνών οργανώσεων και των θεσμών, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ¹²⁴.

Τέλος, την θεσμική οργάνωση του ΚΕΑ συμπληρώνει η Γραμματεία του κόμματος, η σύνθεση της οποίας είναι αρμοδιότητα της Εκτελεστικής Επιτροπής. Ο Πρόεδρος του ΚΕΑ είναι επικεφαλής της Γραμματείας και οι αρμοδιότητες της περιλαμβάνουν την υποστήριξη στην υλοποίηση των εργασιών των θεσμών και των οργάνων του κόμματος και την διατήρηση σχέσεων συνεργασίας με τα ΜΜΕ¹²⁵.

Σκοπός της συγκρότησης του ΚΕΑ στην πραγματικότητα είναι να λειτουργήσει σαν πλατφόρμα γεφύρωσης των ιδεολογικών διαφορών των επιμέρους ιδεολογικών τάσεων των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς. Το ΚΕΑ, όπως αναφέρει το θεσμικό του καταστατικό αποτελεί μια ευέλικτη και αποκεντρωμένη ένωση ανεξάρτητων και κυρίαρχων ευρωπαϊκών αριστερών κομμάτων και πολιτικών οργανώσεων που λειτουργεί στη βάση της συναίνεσης¹²⁶. Το άρθρο 5 του καταστατικού επισημαίνει ότι τα εθνικά κόμματα διατηρούν τον πλήρη έλεγχο διαμόρφωσης της πολιτικής τους στο εσωτερικό των χωρών τους¹²⁷. Στην πραγματικότητα το ΚΕΑ δεν έχει πολιτική αυτοτέλεια έναντι των μελών του και ουσιαστικά αποτελεί πολιτικό τους όχημα. Η συγκρότηση και η δράση του ΚΕΑ συνέβαλαν θετικά στην ενίσχυση της συνεργασίας των μελών του και στην διαμόρφωση συναίνεσης στην χάραξη και διατύπωση κεντρικών πολιτικών κατευθύνσεων για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Σε κάθε περίπτωση είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι το ΚΕΑ δεν αποτελεί την ευρωπαϊκή κομματική πλατφόρμα μιας ενιαίας και συμπαγούς κομματικής οικογένειας. Το ΚΕΑ δεν

¹²³ EL Statutes, Chapter 2, article 19, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹²⁴ EL Statutes, Chapter 2, article 21, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹²⁵ EL Statutes, Chapter 2, article 22, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>

¹²⁶ EL Statutes, Chapter 1, article 1, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

¹²⁷ EL Statutes, Chapter 1, article 5, adopted by the 4th EL Congress in Madrid on 14,December, 2013, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/propos-de-la-ge/documents>.

έχει κατορθώσει να συσπειρώσει το σύνολο των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς. Σημαντικά μετά-κομμουνιστικά και ευρωεχθρικά κόμματα, όπως το ΚΚ Πορτογαλίας και το ΚΚΕ δεν συμμετέχουν σε αυτό. Σημαντικά αριστερά κόμματα με υψηλή εκλογική απήχηση, όπως το Αριστερό Κόμμα της Σουηδίας, το Σοσιαλιστικό Κόμμα Ολλανδίας και το PODEMOS δεν έχουν ενταχθεί επίσης, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ιδεολογική ανομοιογένεια των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς αλλά και τις διαιρέσεις που προκαλεί το ζήτημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης και η ΕΕ. Η πολιτική και ιδεολογική ανομοιογένεια των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς αποτυπώνεται στο γεγονός ότι πολιτική ομάδα της ΕΕΑ/ΒΠΑ στο ΕΚ δεν έχει ενσωματωθεί στο ΚΕΑ.

Το γεγονός ότι ΚΕΑ δεν συσπειρώνει το σύνολο των κομμάτων της σύγχρονης ριζοσπαστικής αριστεράς, η περιορισμένη αυτονομία της ηγεσίας του κόμματος και η πρωτοκαθεδρία των κομμάτων-μελών στην διαδικασία λήψης και υλοποίησης των αποφάσεων σε συνδυασμό με την πολιτική και ιδεολογική ανομοιογένεια των κομμάτων μελών του περιορίζουν την ικανότητα του ΚΕΑ να λειτουργήσει ως αποτελεσματική πολιτική δύναμη στο επίπεδο της ΕΕ. Ωστόσο, η στρατηγική σύνθεσης που υιοθετεί και οι πολιτικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει, ανέδειξαν σταδιακά το ΚΕΑ σε σημαντικό πολιτικό δρώντα στο εσωτερικό των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς¹²⁸.

¹²⁸ Μοσχονάς, Γ., (2014), *Διλήμματα του Ριζοσπαστισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Οι μεταμορφώσεις της «Άλλης» Αριστεράς* σε Α.-Ι. Δ. Μεταξάς (επιμέλεια), *Πολιτική Επιστήμη: Διαθεματική και συγχρονική προσέγγιση της πολιτικής πράξης*, Αθήνα, υπό έκδοση, σελ.17.

Η αρχική αντίδραση στην οικονομική κρίση και ο στρατηγικός αναπροσανατολισμός του ΚΕΑ.

Η οικονομική κρίση που ξεσπά στις ΗΠΑ το 2008, με ορόσημο την χρεωκοπία της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers στις 15 Σεπτεμβρίου 2008 δεν προκαλεί κάποια ριζική διαφοροποίηση των θέσεων του ΚΕΑ. Το περιεχόμενο και το ύφος της αρχικής αντίδρασης του ΚΕΑ στην οικονομική κρίση απηχούν τις θέσεις και τις απόψεις που είχαν διατυπωθεί στο δεύτερο συνέδριο του ΚΕΑ στην Πράγα τον Νοέμβριο του 2007. Το ΚΕΑ αποδίδει την χρηματοπιστωτική κρίση στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές των τριών τελευταίων δεκαετιών και δεν παραθέτει μια εξειδικευμένη ανάλυση για την ερμηνεία των ειδικότερων συνθηκών και των γεγονότων που οδήγησαν στην κρίση του 2008. Στην πραγματικότητα, το ΚΕΑ διατυπώνει την άποψη ότι η χρηματοπιστωτική κρίση ήταν ένα μάλλον αναπότρεπτο γεγονός, που έρχεται σε συνέχεια μια σειράς κρίσεων του πρόσφατου παρελθόντος, όπως η κρίση των ασιατικών αγορών το 1997-1998, που οφείλονται και αποτελούν συνέπεια των αποτυχιών του νεοφιλελεύθερου μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης¹²⁹.

Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, το Συμβούλιο των Προέδρων των κομμάτων του ΚΕΑ εντοπίζει δυο σημαντικές ιδιαιτερότητες στην οικονομική κρίση του 2008. Η πρώτη ιδιαιτερότητα της κρίσης του 2008 αφορά την σφοδρότητα της και η δεύτερη τις συνέπειες της, που δεν περιορίζονται αποκλειστικά στο πεδίο της οικονομίας. Οι επικεφαλές των κομμάτων που συμμετέχουν στο ΚΕΑ θεωρούν ότι η ένταση της οικονομικής κρίσης θα έχει σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες που θα επηρεάσουν το κράτος-δικαίον, τον ιδεολογικό προσανατολισμό των βιομηχανικών κοινωνιών και θα θέσουν σε κίνδυνο την ειρηνική συνύπαρξη των λαών και την παγκόσμια ειρήνη¹³⁰.

Η μελέτη των επίσημων κειμένων των ανακοινώσεων και της δημόσιας παρουσίας της ηγεσίας του ΚΕΑ που ακολούθησαν των γεγονότων που πυροδότησε η χρεωκοπία της επενδυτικής τράπεζας Lehmann Brothers οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η χρηματοπιστωτική κρίση δεν έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιεχόμενο και το ύφος του πολιτικού λόγου του ΚΕΑ. Η ένταση της κρίσης και η εκτίμηση ότι οι συνέπειες της κρίσης δεν θα περιοριστούν στο οικονομικό πεδίο αλλά θα έχει ευρύτερες συνέπειες, καθώς δεν πρόκειται για μια «περιφερειακή» κρίση αλλά μια κρίση του πυρήνα των δυτικών

¹²⁹ EL(2008), *The European left calls for a democratic re-regulation of the international financial and bank system*, October 12 2008, Statements of the European Left, [on line], available at <http://www.european-left.org/de/node/1234>.

¹³⁰ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2008), *Αρνούμαστε να πληρώσουμε τον λογαριασμό*, Έκτακτη Συνεδρίαση των Προέδρων των κομμάτων του ΚΕΑ, 28 Νοεμβρίου 2008, Βερολίνο, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/positions/executive-board-meetings>.

κοινωνιών επιταχύνει τις πολιτικές διεργασίες στο εσωτερικό του ΚΕΑ και ειδικότερα στα κόμματα που συμμετέχουν στο ΚΕΑ στην κατεύθυνση της τόνωσης της μεταξύ τους συνεργασίας και την ανάληψη συγκεκριμένων πολιτικών πρωτοβουλιών. Πιο συγκεκριμένα, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση λειτούργησε καταλυτικά για την αναδιατύπωση της στρατηγικού προσανατολισμού των κομμάτων που συμμετέχουν στο ΚΕΑ. Η ηγετική ομάδα του ΚΕΑ με αφορμή την χρηματοπιστωτική κρίση θέτει δυο αλληλένδετους στρατηγικούς στόχους για την περίοδο που ακολουθεί του ξεσπάσματος της κρίσης και ενόψει των ευρωεκλογών του 2009. Ο πρώτος στόχος αφορά στην σύνταξη μιας κοινής εκλογικής πλατφόρμας που θα υιοθετηθεί από τα κόμματα που συμμετέχουν στο ΚΕΑ και θα αποτυπώνει τις κοινές θέσεις τους ενόψει των ευρωεκλογών του 2009. Ο δεύτερος στόχος που θέτει το ΚΕΑ αφορά στην ενίσχυση της «ορατότητας» των προγραμματικών θέσεων του ΚΕΑ και των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς, με απώτερο σκοπό την αύξηση της εκλογικής τους απήχησης. Οι δυο στόχοι του ΚΕΑ διατυπώνονται στην συνέντευξη τύπου που παραχώρησε η ηγετική ομάδα του ΚΕΑ, αποτελούμενη από τους Λόταρ Μπίσκυ και Γκρατσιέλα Μάσσια, Πρόεδρο και αντιπρόεδρο του ΚΕΑ, με την συμμετοχή του Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξη Τσίπρα, στην Αθήνα τον Οκτώβριο του 2008, σε συνέχεια της συνάντησης του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ΚΕΑ. Ο Λ. Μπίσκυ ανέφερε ότι τα κόμματα που συμμετέχουν στο ΚΕΑ, ανεξάρτητα των πολιτικών και ιδεολογικών διαφορών τους, θα συμμετάσχουν σε συζητήσεις για την διαχείριση της κρίσης και επιπλέον θα εργαστούν στην κατεύθυνση της περαιτέρω εναρμόνισης των πολιτικών προτάσεων και των θέσεων τους για την διαμόρφωση ενός κοινού εκλογικού маниφέστο για τις ευρωεκλογές του 2009. Ο Α. Τσίπρας από την πλευρά του ανέφερε ότι η οικονομική κρίση θα μπορούσε να αποτελέσει μια ιστορική ευκαιρία για την αλλαγή της ισορροπίας δυνάμεων στην Ευρώπη¹³¹. Ένα πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει από την αρχική αντίδραση του ΚΕΑ εντοπίζεται ότι τα αριστερά κόμματα αντιλαμβάνονται την χρηματοπιστωτική κρίση ως μια πολιτική και εκλογική ευκαιρία για την ανάδειξη των θέσεων τους.

Το πολιτικό πρόγραμμα του ΚΕΑ για την περίοδο 2007-2009

Το πολιτικό πρόγραμμα του ΚΕΑ την περίοδο 2007-2009 προσπαθεί να ισορροπήσει ανάμεσα στην κριτική για τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές που υιοθετούνται από την ΕΕ και την διατύπωση προτάσεων πολιτικής για την έξοδο από την κρίση. Η προγραμματική απάντηση του ΚΕΑ στην οικονομική κρίση του 2008 στην πραγματικότητα αμφισβητεί την

¹³¹ EL (2008), Press Conference with Lothar Bisky, Alexis Tsipras and Graziella Mascia after the conclusion of the EL Executive Board meeting in Athens, 12 October 2008, [on line], available at <http://www.european-left.org/positions/executive-board-meetings/press-conference-lothar-bisky-alexis-tsipras-and-graziella-mascia>.

νεοφιλελεύθερη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπως αυτή έχει εδραιωθεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η πλήρης απασχόληση, η προστασίας της δημόσιας ιδιοκτησίας και η υιοθέτηση μιας κεντρικής οικονομικής πολιτικής αποτελούν τους κεντρικούς άξονες της προγραμματικής απάντησης του ΚΕΑ στην οικονομική κρίση¹³². Οι προτάσεις του ΚΕΑ για την αντιμετώπιση της κρίσης αρθρώνονται γύρω από τρεις θεματικές. Η πρώτη αφορά τον έλεγχο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, η δεύτερη θεματική επικεντρώνεται στα ζητήματα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της ΕΕ και τέλος η τρίτη αφορά στα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής και των εργασιακών σχέσεων.

Η πρώτη θεματική επικεντρώνεται στον έλεγχο του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, το ΚΕΑ εκτιμά ότι η κρίση που ξέσπασε το 2008 στις ΗΠΑ στην πραγματικότητα ανέδειξε τις αδυναμίες του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η πλήρης απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών ροών του κεφαλαίου απέτυχε να λειτουργήσει στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της παραγωγικής οικονομίας και ουσιαστικά συνέβαλλε στην μεγιστοποίηση των κερδών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων¹³³. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλούνται από την πλήρη απελευθέρωση των ροών του κεφαλαίου, σύμφωνα με το ΚΕΑ, δεν θα πρέπει να περιορίζεται στην αυστηροποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου και την εναρμόνιση των κανόνων λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών-μελών της ευρωζώνης. Το ΚΕΑ υποστήριξε ότι απαιτείται η πλήρης αναδιατύπωση των κανόνων λειτουργίας του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η διασφάλιση της λογοδοσίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μπορεί να επιτευχθεί αποκλειστικά με τον πολιτικό και κοινωνικό έλεγχο του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σύμφωνα με το ΚΕΑ, ο πολιτικός έλεγχος των οικονομικών δραστηριοτήτων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θα λειτουργήσει ως δικλείδα ασφαλείας για τον επαναπροσανατολισμό των χρηματικών ροών στους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας¹³⁴. Στο ζήτημα του τραπεζικού ελέγχου και με στόχο την ενίσχυση της λογοδοσίας και της διαφάνειας των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, το ΚΕΑ προτείνει την κατάργηση των «φορολογικών παραδείσων», ενώ προχωράει και ένα βήμα πιο πέρα, προτείνοντας την πλήρη κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου. Επιπλέον, θεωρώντας ότι απαιτούνται παγκόσμιες λύσεις για την διασφάλιση όρων διαφάνειας του

¹³² March, L., (2008), *Contemporary Far Left Parties in Europe, from Marxism to Mainstream?*, Friedrich Ebert Foundation, International Policy Analysis, p.12.

¹³³ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2008), *Αρνούμαστε να πληρώσουμε τον λογαριασμό*, Έκτακτη Συνεδρίαση των Προέδρων των κομμάτων του ΚΕΑ, 28 Νοεμβρίου 2008, Βερολίνο, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/positions/executive-board-meetings>.

¹³⁴ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2009), *Μαζί για την αλλαγή στην Ευρώπη*, Εκλογική Πλατφόρμα 2009, σελ.3.

χρηματοπιστωτικού συστήματος, το ΚΕΑ προτείνει την δημιουργία ενός παγκόσμιου οργάνου νομισματικών και ειδικών αναλήψεων που θα αντικαταστήσει το αμερικάνικό δολάριο ως νόμισμα αναφοράς στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές συναλλαγές¹³⁵.

Η δεύτερη θεματική του προγράμματος του ΚΕΑ αφορά στην οικονομική και την νομισματική πολιτική. Στο επίπεδο της οικονομικής πολιτικής, η απάντηση του ΚΕΑ στην κρίση είναι η αναδιάρθρωση της οικονομικού μοντέλου της ΕΕ και η υιοθέτηση μιας οικονομικής στρατηγικής εμπνευσμένης από τον κεϋνσιανισμό. Η οικονομική κρίση λειτουργεί αποφασιστικά στην κατεύθυνση της επεξεργασίας από το ΚΕΑ μιας πολιτικής για το ρόλο των δημόσιων αρχών. Η υπεράσπιση του δημόσιου τομέα και η καταγγελία της πολιτικής των ιδιωτικοποιήσεων αποτελούσε κεντρικό στοιχείο του προγραμματικού λόγου των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς. Η κρίση όμως του κρατικό-κεντρικού μοντέλου και των πολιτικών του κεντρικού σχεδιασμού που ακολούθησε της κατάρρευσης του υπαρκτού σοσιαλισμού συνέβαλλε καθοριστικά στην υποβάθμιση του ρόλου του κράτους και των δημόσιων αρχών στο προγραμματικό λόγο των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς. Το ζήτημα της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία ωστόσο επανέρχεται στην στρατηγική της ριζοσπαστικής αριστεράς. Το ΚΕΑ υιοθετεί ένα κρατικό-κεντρικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης με κύριο εργαλείο πολιτικής την παρέμβαση των δημόσιων αρχών στην οικονομική δραστηριότητα¹³⁶. Το ΚΕΑ ουσιαστικά απορρίπτει τον περιορισμένο ρυθμιστικό ρόλο που επιφυλάσσουν οι πολιτικές τις ΕΕ στις δημόσιες αρχές των κρατών-μελών και ασκεί έντονη κριτική στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) και την ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) στην διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής των κρατών-μελών της ευρωζώνης. Η προτεραιότητα στην διατήρηση του σταθερού ρυθμού του πληθωρισμού και τα κριτήρια που θέτει το ΣΣΑ για ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα όχι χαμηλότερο από 3% ΑΕΠ και δημόσιο χρέος χαμηλότερο από 60% του ΑΕΠ των κρατών-μελών στην πραγματικότητα υπονομεύουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Το ΚΕΑ υποστηρίζει ότι το ΣΣΑ θα πρέπει να καταργηθεί και να αντικατασταθεί με ένα νέο «Σύμφωνο Αλληλεγγύης» που θα εστιάζει στην ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας και ταυτόχρονα θα διασφαλίζει την πλήρη απασχόληση και την προστασία του περιβάλλοντος¹³⁷. Η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική και η κρατικοποίηση των στρατηγικών οικονομικών τομέων συνιστούν τους κεντρικούς άξονες της οικονομικής στρατηγικής του ΚΕΑ. Το ΚΕΑ αντιστρατεύεται την πολιτική των

¹³⁵ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2008), *Αρνούμαστε να πληρώσουμε τον λογαριασμό*, Έκτακτη Συνεδρίαση των Προέδρων των κομμάτων του ΚΕΑ, 28 Νοεμβρίου 2008, Βερολίνο, [on line], διαθέσιμο στο: <http://www.european-left.org/positions/executive-board-meetings>.

¹³⁶ Μοσχονάς, Γ.,(2013), *Η Ριζοσπαστική Αριστερά*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μάθημα: Κόμματα και Κομματικές οικογένειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η Κεντροαριστερά και η Ριζοσπαστική Αριστερά, σελ. 10.

¹³⁷ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2009), *Μαζί για την αλλαγή στην Ευρώπη...* σελ. 3.

ιδιωτικοποιήσεων και επιφυλάσσει ένα κρίσιμο ρόλο στις δημόσιες αρχές, που συνίσταται στην ενεργή παρέμβαση τους στις οικονομίες των κρατών-μελών της ΕΕ. Ταυτόχρονα υπερασπίζεται σθεναρά την δημόσια κρατική πρόνοια και τον ρόλο των δημόσιων υπηρεσιών των κρατών μελών στην εκπαίδευση, την υγεία και την κοινωνική ασφάλιση¹³⁸.

Στα πλαίσια της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ εισηγείται την σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου για την χρηματοδότηση καινοτόμων βιομηχανικών πρωτοβουλιών που θα διασφαλίζουν την αύξηση της απασχόλησης και την κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο θα λειτουργεί υπό τον έλεγχο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και θα αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός νέου «Πράσινου New Deal» στην ΕΕ. Ο φόρος στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές συνιστά κεντρικό άξονα της οικονομικής πρότασης του ΚΕΑ που σε συνδυασμό με τον έλεγχο και την φορολογία της κερδοφορίας κεφαλαίων που δεν συνδέονται άμεσα με επενδύσεις στην πραγματική οικονομία, θα αποτελέσουν το χρηματοδοτικό εργαλείο του νέου Ευρωπαϊκού Ταμείου.

Στο επίπεδο της νομισματικής πολιτικής, το ΚΕΑ αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα των πολιτικών της ΕΕ και πιο συγκεκριμένα ασκεί έντονη κριτική στην νομισματική πολιτική της Ευρωζώνης, που έχει ως αποκλειστικό στόχο την διατήρηση χαμηλού ρυθμού πληθωρισμού. Πιο συγκεκριμένα, το ΚΕΑ υποστηρίζει ότι η άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής στην Ευρωζώνη με κύριο εργαλείο την ρύθμιση του ύψους επιτοκίου από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ λειτουργεί υπονομευτικά για την οικονομική ανάπτυξη των κρατών μελών. Το ΚΕΑ ασκεί έντονη κριτική στην θεσμική ανεξαρτησία της ΕΚΤ και υποστηρίζει ότι οι αρμοδιότητες της θα πρέπει να υπόκεινται σε πλήρη πολιτικό έλεγχο. Το ΚΕΑ, πέρα από τον πολιτικό έλεγχο και την ενίσχυση της λογοδοσίας της ΕΚΤ, υιοθετεί κεϋνσιανές πολιτικές με κύριο εργαλείο πολιτικής την επιλεκτική μείωση του επιτοκίου για την ενίσχυση των επενδύσεων. Σύμφωνα με το ΚΕΑ, ο ορισμός κοινού επιτοκίου για το σύνολο των κρατών-μελών της ευρωζώνης συνιστά μια σημαντική αδυναμία της κοινής νομισματικής πολιτικής καθώς δεν λαμβάνει υπόψη του τις ιδιαίτερες οικονομικές συγκυρίες που επικρατούν σε κάθε κράτος-μέλος. Στην πραγματικότητα, ο ορισμός κοινού επιτοκίου από την ΕΚΤ λειτουργεί καταλυτικά στην επιδείνωση των δημοσίων οικονομικών των κρατών-μελών που βρίσκονται σε οικονομική δυσχέρεια, γεγονός που τεκμηριώνει την θέση για επιλεκτική μείωση του επιτοκίου σύμφωνα με τις συνθήκες του οικονομικού κύκλου που βρίσκονται τα κράτη-μέλη¹³⁹.

Ο τρίτος άξονας της προγραμματικής απάντησης του ΚΕΑ αφορά την κοινωνική πολιτική και τα ζητήματα των εργασιακών σχέσεων. Το ΚΕΑ απορρίπτει την πολιτική της

¹³⁸ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2009), *Μαζί για την αλλαγή στην Ευρώπη...*σελ.4

¹³⁹ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2009), *Μαζί για την αλλαγή στην Ευρώπη...*σελ. 3.

«Ευελισφάλειας » που συνιστά την κεντρική στρατηγική απασχόλησης της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΚΕΑ, η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 αποδεικνύει ότι η οικονομική πολιτική της ΕΕ, που χαρακτηρίζεται από την υποβάθμιση των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων, δεν συνιστά μια βιώσιμη πολιτική για την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Το ΚΕΑ υιοθετεί μια πολιτική εμβάθυνσης της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ενοποίησης στα ζητήματα της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση. Η τόνωση της «ευρωπαϊκής» εσωτερικής ζήτησης στην βάση ενός κεϋνσιανού οικονομικού μοντέλου πλήρους απασχόλησης θα πρέπει να αποτελέσει την κεντρική πολιτική επιλογή των κρατών μελών της ΕΕ. Η αύξηση των αμοιβών και αλλά και των συντάξεων, σύμφωνα με το ΚΕΑ, θα λειτουργήσουν ευεργετικά για την τόνωση της εσωτερικής ζήτησης και την επιστροφή στην οικονομική ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, το ΚΕΑ υπερασπίζεται το θεσμό των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και εισηγείται μια σειρά επιμέρους μέτρων για την ενίσχυση του κοινωνικού πυλώνα της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, το ΚΕΑ τάσσεται υπέρ της θεσμοθέτησης του 35ώρου, την θεσμοθέτηση ενός Ευρωπαϊκού Κατώτατου Μισθού και ενός κατώτατου εισοδήματος για τους άνεργους καθώς και την θεσμοθέτηση μιας κατώτατης σύνταξης. Ο Ευρωπαϊκός Κατώτατος Μισθός πρέπει να ισούται με το 60% (τουλάχιστον) του μέσου εθνικού μισθού και η κατώτατη σύνταξη θα πρέπει να διαμορφωθεί σε ανάλογα επίπεδα και σε συνάρτηση με τον κατώτατο μισθό και ταυτόχρονα να προσαρμόζεται στις τρέχουσες κάθε φορά εξελίξεις στο επίπεδο των τιμών¹⁴⁰.

Το καταγγελτικό πολιτικό ύφος και η έντονη κριτική στις πολιτικές του νεοφιλελευθερισμού, που συνιστούν χαρακτηριστικό γνώρισμα των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς και κεντρικό στοιχείο που προσδίδει ιδεολογική και προγραμματική συνοχή στο χώρο, διατηρείται στο προγραμματικό λόγο την περίοδο του ξεσπάσματος της κρίσης και μέχρι τις ευρωεκλογές του 2009¹⁴¹. Το αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος δεν περιορίζεται αποκλειστικά στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ) και τα φιλελεύθερα και συντηρητικά κόμματα-μέλη και τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές που αποτελούν το περιεχόμενο της πολιτικής τους. Το ΚΕΑ ασκεί κριτική στα σοσιαλδημοκρατικά και πράσινα κόμματα που υιοθετούν μια στρατηγική συναίνεσης απέναντι στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ.¹⁴²

¹⁴⁰ Ευρωπαϊκή Αριστερά (2009), *Μαζί για την αλλαγή στην Ευρώπη...*σελ. 4.

¹⁴¹ Μοσχονάς, Γ.,(2013), *Η Ριζοσπαστική Αριστερά...*σελ.9-10.

¹⁴² Ευρωπαϊκή Αριστερά (2009), *Μαζί για την αλλαγή στην Ευρώπη...*σελ.3.

Η κοινή εκλογική πλατφόρμα και οι ευρωεκλογές του 2009.

Η προγραμματική απάντηση του ΚΕΑ, όπως αυτός αποτυπώνεται μέχρι και την περίοδο των ευρωεκλογών του 2009 δεν συνιστά μια συγκροτημένη και ολοκληρωμένη πρόταση πολιτικής για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Το ΚΕΑ δεν διατυπώνει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης και κατ' επέκταση την μεταρρύθμιση της ΕΕ. Οι προτάσεις και τα μέτρα πολιτικής που υιοθετεί περισσότερο αποτυπώνουν την αντίθεση των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς στις νεοφιλελεύθερες κατευθύνσεις της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης παρά συγκροτούν μια τεκμηριωμένη και επεξεργασμένη εναλλακτική πρόταση. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς που συμμετέχουν στο ΚΕΑ στα πλαίσια των εκλογών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της περιόδου 2009-2014 κατορθώνουν να διατυπώσουν ένα κοινό εκλογικό μανιφέστο για πρώτη φορά. Η παγκόσμια οικονομική κρίση και η χρονική συγκυρία των ευρωεκλογών αποτελούν τις αφορμές ώστε τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς να αναζητήσουν πολιτικές συμμαχίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το ΚΕΑ λειτουργεί ως η πολιτική πλατφόρμα συνάντησης των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς που συμβάλλει στην γεφύρωση των ιδεολογικών τους διαφορών και την διατύπωση των κεντρικών αξόνων της πολιτικής τους. Ο πρώτος στρατηγικός στόχος που είχε θέσει η ηγεσία του ΚΕΑ για την σύνταξη ενός κοινού προγράμματος που να αποτυπώνει τις θέσεις των κομμάτων που συμμετέχουν στο ΚΕΑ, με τις όποιες αντιφάσεις και ελλείψεις του, επιτεύχθηκε¹⁴³.

Οι ευρωεκλογές του 2009 δεν κατέγραψαν αύξηση της εκλογικής απήχησης των αριστερών κομμάτων. Το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών δεν ήταν ικανοποιητικό για το ΚΕΑ και τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς στην ΕΕ. Η οικονομική κρίση συνέβαλε στην ενίσχυση των κεντροδεξιών κομμάτων στην Ευρώπη και στην αύξηση των ποσοστών των ακροδεξιών κομμάτων. Η πολιτική ομάδα της Ευρωπαϊκής Ενωτικής Αριστεράς – Βόρεια Πράσινη Αριστερά (ΕΕΑ/ΒΠΑ) συγκροτήθηκε από 35 ευρωβουλευτές υποχωρώντας κατά έξι (6) μέλη. Το συνολικό ποσοστό των κομμάτων που συμμετείχαν στην ομάδα της ΕΕΑ/ΒΠΑ υποχώρησε στο 4,8% από 5,6% που είχαν συγκεντρώσει στις εκλογές του Ευρωκοινοβουλίου για την περίοδο 2004-2009. Στα κράτη-μέλη που βρέθηκαν στο επίκεντρο της κρίσης στην ΕΕ, τα κόμματα της αριστεράς δεν κατόρθωσαν να βελτιώσουν ουσιαστικά την εκλογική τους απήχηση με την εξαίρεση της πορτογαλικής αριστεράς. Στην Ελλάδα, ο ΣΥΡΙΖΑ είχε μια μικρή αύξηση του ποσοστού του που όμως δεν συνοδεύτηκε από την αύξηση της αντιπροσώπευσης στη ΕΕΑ/ΒΠΑ. Στην Ισπανία, ομοίως η Ενωμένη Αριστερά

¹⁴³ Dunphy, R. & March, L. (2013), *Seven year Inch? The European Left Party...* p. 11.

(Izquierda Unida-IU) παρουσίασε μια μικρή μείωση του ποσοστού της και την διατήρηση του αριθμού των μελών της στην αντιπροσωπεία της στο ΕΕΑ/ΒΠΑ. Στην Ιρλανδία, το Σοσιαλιστικό Κόμμα (Socialist Party-SP) ανέδειξε για πρώτη φορά ευρωβουλευτή που συμμετείχε στην ομάδα ΕΕΑ/ΒΠΑ. Το Αριστερό Μπλοκ (Bloco de Esquerda- BE), στην Πορτογαλία, κατόρθωσε να διπλασιάσει το ποσοστό του από 5,8% στις ευρωεκλογές του 2004 σε 10,7% στις ευρωεκλογές του 2009. Αύξηση επίσης παρουσίασε ο Δημοκρατικός Ενωτικός Συνασπισμός (Democratic Unitarian Coalition-CDU) που συγκροτήθηκε από την συμμαχία του Κομμουνιστικού Κόμματος Πορτογαλίας με το Οικολογικό Κόμμα (Partido Ecologista-PEV).

Το γεγονός ότι οι συνέπειες και κυρίως η ένταση της οικονομικής κρίσης δεν είχαν γίνει ακόμα αισθητές στα κράτη-μέλη του Νότου της ΕΕ το 2009 ερμηνεύει την διατήρηση της εκλογικής τους απήχησης στα προ-κρίσης ποσοστά του, με την εξαίρεση φυσικά των ποσοστών για τα κόμματα της πορτογαλικής αριστεράς. Σε κάθε περίπτωση, η εκλογική απήχηση των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς στις ευρωεκλογές του 2009 δεν αυξήθηκε και κατά συνέπεια ο δεύτερος στρατηγικός στόχος που είχε θέσει η ηγεσία του ΚΕΑ πριν την διενέργεια των εκλογών δεν επιτεύχθηκε. Η εκλογική στασιμότητα των κομμάτων της αριστεράς στις ευρωεκλογές του 2009, εκλογές που θεωρούνται εκλογές «δεύτερης τάξης» και προσφέρονται για την εκλογική τιμωρία των παραδοσιακών κόμματα εξουσίας, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα κόμματα της λαϊκιστικής άκρας δεξιάς κατορθώνουν να καρπωθούν τις ψήφους διαμαρτυρίας τεκμηριώνει την αδυναμία των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς να διατυπώσουν μια συγκροτημένη πειστική εναλλακτική πρόταση για την διαχείριση των σύγχρονων προβλημάτων. Οι ελλείψεις και η ασάφεια του προγραμματικού λόγου των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς αντικατοπτρίζονται στην προγραμματική αδυναμία του ΚΕΑ να αρθρώσει μια συνεκτική αφήγηση που να συνοδεύεται από μια δέσμη προτάσεων πολιτικής που να συνιστούν μια ολοκληρωμένη εναλλακτική πρόταση για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης και κατ' επέκταση να συμβάλλει στην μεταρρύθμιση της ΕΕ¹⁴⁴. Η παρατήρηση του Λ. Μπίνσκι ότι τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς αδυνατούν να ενσωματώσουν στο παραδοσιακό πολιτικό τους ρεπερτόριο σύγχρονες και προοδευτικές προτάσεις πολιτικής που να πείθουν την κοινωνία για την αποτελεσματικότητά τους αποτυπώνει σε μεγάλο βαθμό την πραγματικότητα των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς¹⁴⁵.

¹⁴⁴ Dunphy, R. & March, L., (2013), *Seven year Inch? The European Left Party* ...p.13.

¹⁴⁵ Binsky, L., (2009), *European Parliament Elections: Ambivalent Results for the Left, Interview with the President of the Party of the European Left, Prof. Dr Lothar Bisky*, Transform! Europe, Journal 05/2009, available at : <http://www.transform-network.net/yearbook/journal-052009.html>.

Συνοψίζοντας την αρχική αντίδραση του ΚΕΑ και των κομμάτων που συμμετέχουν σε αυτό, στην παγκόσμια οικονομική κρίση θα πρέπει να σταθούμε σε τρία σημεία των πολιτικών κειμένων του ΚΕΑ και ιδιαίτερα του εκλογικού μανιφέστο για τις ευρωεκλογές του 2009.

Το πρώτο σημείο που θα πρέπει να σταθούμε αφορά την διατύπωση συγκεκριμένων μέτρων πολιτικής για την αντιμετώπιση της κρίσης. Ο αντι-νεοφιλελευθερισμός και η κριτική στην ευρωπαϊκή ενοποίηση διατηρούνται και συνιστούν κεντρικά στοιχεία του προγράμματος και του πολιτικού λόγου του ΚΕΑ. Η οικονομική κρίση αποτελεί την αφορμή ώστε το ΚΕΑ να διατυπώσει επιμέρους προτάσεις για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης. Η ενίσχυση του παρεμβατικού ρόλου των δημόσιων αρχών και οι εμπνευσμένες από το κεϋνσιανικό υπόδειγμα οικονομικές πολιτικές συνιστούν τα κύρια χαρακτηριστικά των προτάσεων του ΚΕΑ¹⁴⁶. Οι προτάσεις είναι ασαφείς και δεν συνιστούν ένα ολοκληρωμένο πολιτικό σχέδιο. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο συνιστούν ένα βήμα προόδου στην κατεύθυνση διαμόρφωσης μιας περισσότερο συνεκτικής ατζέντας πολιτικής που δεν περιορίζεται στην κριτική των πολιτικών της ΕΕ και στο αφηρημένο και γενικόλογό αίτημα για αλλαγή της Ευρώπης σε μηδενική βάση.

Το δεύτερο σημείο που θα πρέπει να σταθούμε αφορά στον εμπλουτισμό του λόγου του ΚΕΑ με το αίτημα για «εκδημοκρατισμό» της λειτουργίας των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και την «πολιτικοποίηση» της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Τα αιτήματα για επέκταση των αρμοδιοτήτων του ΕΚ και ενίσχυσης της δημοκρατικής λογοδοσίας των αποφάσεων που λαμβάνονται στα όργανα και τους θεσμούς της ΕΕ είναι διάχυτα στα κείμενα του ΚΕΑ και ειδικά στο μανιφέστο για τις ευρωεκλογές του 2009. Το αίτημα για «εκδημοκρατισμό» των θεσμών της ΕΕ σε συνδυασμό με το γεγονός ότι αναφορές στο σοσιαλισμό είναι σχεδόν ανύπαρκτες αποτυπώνει την πρόθεση των κομμάτων που συμμετάσχουν στο ΚΕΑ να διαχωρίσουν την θέση τους από το κομμουνιστικό παρελθόν τους και τους αρνητικούς συσχετισμούς που προκαλεί στις κοινωνίες ο «σοβιετικός» αυταρχισμός της περιόδου του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Η πλειοψηφία των κομμάτων συμμετέχουν στο ΚΕΑ στην πραγματικότητα απορρίπτουν την ριζοσπαστικό και «επαναστατικό» μετασχηματισμό των ευρωπαϊκών κοινωνιών και δείχνουν να επιδιώκουν την ενίσχυση της κοινωνικής και εκλογικής απήχησης των προγραμματικών τους θέσεων.

Το τρίτο σημείο θα πρέπει να σταθούμε αφορά την κεντρική διαφοροποίηση των αριστερών κομμάτων που συμμετέχουν στο ΚΕΑ από τις υπόλοιπες δυνάμεις της ριζοσπαστικής αριστεράς στο ζήτημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, τα κόμματα που συμμετέχουν στο ΚΕΑ τάσσονται υπέρ της περαιτέρω

¹⁴⁶ Μοσχονάς, Γ.,(2013), *Η Ριζοσπαστική Αριστερά.....σελ.12*

εμβάθυνσης της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ο ευρωσκεπτικισμός και η κριτική στις νέο-φιλελεύθερες πολιτικές που ασκούν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις παραμένουν σημεία αναφοράς στον προγραμματικό λόγο των κόμματος της ριζοσπαστικής αριστεράς που συμμετέχουν στο ΚΕΑ. Ωστόσο, σε επιμέρους τομείς πολιτικής, η εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποτελεί τον πυρήνα των προτάσεων πολιτικής τους. Η στήριξη στην διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης αποτυπώνεται με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο στο εκλογικό μανιφέστο για τις ευρωεκλογές του 2009, όπου τα κόμματα που συμμετέχουν στο ΚΕΑ διατυπώνουν ρητά ότι στηρίζουν την διαδικασία διεύρυνσης και εμβάθυνσης της ΕΕ για την υπέρβαση των προβλημάτων πολιτικής στην ευρωπαϊκή ήπειρο¹⁴⁷.

Σε τελική ανάλυση, το πολιτικό πρόγραμμα του ΚΕΑ χαρακτηρίζεται από την κριτική στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές κατευθύνσεις της ΕΕ. Ταυτόχρονα όμως, για πρώτη φορά, το ΚΕΑ κατορθώνει να συντάξει ένα κοινό μανιφέστο για τις ευρωεκλογές του 2009 και με αφορμή την οικονομική κρίση διατυπώνει μια σειρά από συγκεκριμένες επιμέρους προτάσεις για την αντιμετώπιση της καθώς και για την πολιτική της ΕΕ. Ο πυρήνας και το περιεχόμενο προτάσεων είναι στην κατεύθυνση της διατύπωσης μιας εναλλακτικής πολιτικής, χωρίς ωστόσο να κατορθώνουν να συγκροτήσουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο πολιτικής για την ΕΕ. Το κοινό εκλογικό μανιφέστο και η διατύπωση επιμέρους μέτρων πολιτικής αποτυπώνει σε ένα πρώτο επίπεδο την βούληση των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς να συνεργαστούν περισσότερο ενεργά εντός του ΚΕΑ για την εναρμόνιση των κεντρικών πολιτικών τους θέσεων. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, αποτυπώνεται η βούληση των κομμάτων που συμμετάσχουν στο ΚΕΑ για την διατύπωση ενός εναλλακτικού σχεδίου πολιτικής, εντός, πάντα του πλαισίου των θεσμών της ΕΕ¹⁴⁸.

¹⁴⁷ Στη σελίδα 6 του μανιφέστο για τις ευρωεκλογές του 2009 αναφέρεται ότι: «Η Ευρωπαϊκή Αριστερά υποστηρίζει την περαιτέρω διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια σταθερή πανευρωπαϊκή δομή, για να υπερβούμε τις ακόμα υπάρχουσες πολιτικές και οικονομικές διαίρεσεις στην Ευρώπη», Ευρωπαϊκή Αριστερά (2009), *Μαζί για την αλλαγή στην Ευρώπη*, Εκλογική Πλατφόρμα 2009.

¹⁴⁸ Dunphy, R., March, L., (2010), *The European Left Party and the 2009 European Parliamentary Elections*, PSA 60th Anniversary Annual Conference, Edinburgh, UK. Vol. 29, p. 12.

Η προγραμματική ωρίμανση του ΚΕΑ την περίοδο 2010-2014

Την περίοδο που ακολουθεί των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της περιόδου 2009-2014, η οικονομικής κρίση τοποθετείται στο κέντρο της πολιτικής ατζέντας του ΚΕΑ. Το ΚΕΑ αναλύοντας τις αιτίες που προκάλεσαν την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 που εκδηλώθηκε στην ΕΕ ως κρίση χρέους των χωρών του Νότου διατυπώνει το συμπέρασμα ότι πρόκειται για μια κρίση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος που συμπαράσύρει και τις οικονομίες των κρατών-μελών της ΕΕ¹⁴⁹. Το ΚΕΑ επικεντρωνόμενο στην ευρωπαϊκή διάσταση της κρίσης και ειδικότερα στην κρίση χρέους που ξεσπά στις χώρες του Νότου της ΕΕ αμφισβητεί την κυρίαρχη ερμηνεία για τα αίτια της πρόκλησης της. Πιο συγκεκριμένα, διατυπώνει την θέση ότι η κρίση χρέους των χωρών του Νότου της ΕΕ δεν θα πρέπει να αποδοθεί στην κακοδιαχείριση των δημοσίων οικονομικών που επέδειξαν τα κράτη-μέλη αλλά στην επιβάρυνση που προκλήθηκε στους δημόσιους λογαριασμούς τους από τις επιχειρήσεις διάσωσης των τραπεζών στα πλαίσια των πολιτικών διαχείρισης της χρηματοπιστωτικής κρίσης των ΗΠΑ. Ειδικότερα, σύμφωνα με την θέση του ΚΕΑ, οι υψηλές οικονομικές ζημιές που κατέγραψε ο χρηματοπιστωτικός τομέας των ΗΠΑ και ο υψηλός βαθμός αλληλεξάρτησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο σε συνδυασμό με την επιλογή των κυβερνήσεων των κρατών-μελών της ΕΕ για κάλυψη των κεφαλαιακών αναγκών των τραπεζών μέσω εκτεταμένων ανακεφαλαιοποιήσεων, το κόστος των οποίων επωμίστηκαν οι κρατικοί προϋπολογισμοί, είχε ως αποτέλεσμα οι οικονομικές ζημιές του ιδιωτικού τομέα και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ειδικότερα, να μεταφερθούν στους δημόσιους λογαριασμούς των κρατών. Σε ένα δεύτερο επίπεδο ασκώντας κριτική τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν για την διαχείριση της κρίσης, διατυπώνει την θέση ότι οι κατευθύνσεις πολιτικής που υιοθετήθηκαν από τις κυβερνήσεις της ΕΕ ήταν ανισομερείς και επικεντρώθηκαν στην διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αδιαφορώντας για την διαχείριση των κοινωνικών ζητημάτων που προέκυψαν, όπως η ανεργία, η αυξανόμενη φτώχεια και η επιβάρυνση του οικοσυστήματος. Η ΕΕ και οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών, σύμφωνα με την ανάλυση του ΚΕΑ, υιοθετούν μια κοινωνικά άδικη στρατηγική για την διαχείριση της κρίσης που έχει ως κύριους πυλώνες την χρηματοδότηση του παθητικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με την μορφή της ανακεφαλαιοποίησης, και την υιοθέτηση πολιτικών λιτότητας στην διαχείριση των δημοσίων οικονομικών. Σύμφωνα με το ΚΕΑ, το μίγμα οικονομικής πολιτικής που επιλέγεται για την διαχείριση της κρίσης έχει δυσμενείς

¹⁴⁹ ΚΕΑ (2010), Πρόγραμμα Πολιτικής Δράσης (2011-2013), Ατζέντα για μια Κοινωνική Ευρώπη-Κοινή Πλατφόρμα για Δράση, Αντίσταση και Εναλλακτικές Λύσεις στην Ευρώπη, 3^ο Συνέδριο Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς, 3-5 Δεκεμβρίου 2010, Παρίσι, σελ.5-6.

συνέπειες στην οικονομία και την κοινωνία, καθώς η χρηματοδότηση των τραπεζών, μέσω της ανακεφαλοποίησης τους, συνεπάγεται την μεταβίβαση του κόστους της κρίσης στην παραγωγική οικονομία και στους φορολογούμενους ενώ από την άλλη, η εφαρμογή των πολιτικών λιτότητας στους δημόσιους λογαριασμούς συνεπάγεται την εγκατάλειψη δημόσιων επενδύσεων με αποτέλεσμα την όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων και την απασχόληση, που αποτυπώνονται στην αύξηση των ποσοστών ανεργίας και των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Το ΚΕΑ στηλιτεύει και αντιτίθεται σθεναρά στις πολιτικές λιτότητας που υιοθέτησε η ΕΕ για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης και κυρίως την επιλογή να μην προχωρήσει σε αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους των κρατών-μελών του Νότου. Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με το ΚΕΑ, η παροχή οικονομικής βοήθειας στα κράτη-μέλη σε οικονομική δυσχέρεια που συνοδεύονταν από την υλοποίηση των μνημονίων συνεργασίας, με άξονες πολιτικής την λιτότητα, τις ιδιωτικοποιήσεις και τις διαρθρωτικές αλλαγές στην απασχόληση δεν συνιστά συγκροτημένη πολιτική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιούργησε η χρηματοπιστωτική κρίση αλλά στην πραγματικότητα αποσκοπεί στην νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση του οικονομικού και κοινωνικού ιστού των κρατών μελών της ΕΕ¹⁵⁰.

Σε αυτό το πλαίσιο ανάλυσης, το ΚΕΑ εκτιμά ότι αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης και η επιστροφή στην ανάπτυξη απαιτεί συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο δημοκρατικός έλεγχος του παγκόσμιου οικονομικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελεί προαπαιτούμενο για την διαμόρφωση μιας βιώσιμης οικονομικής στρατηγικής για την παγκόσμια και την ευρωπαϊκή ανάκαμψη. Η επιρροή που ασκεί το πλήρως απελευθερωμένο σύστημα οικονομικών και χρηματιστηριακών συναλλαγών και ο χρηματοπιστωτικός τομέας στις οικονομίες των κρατών είναι ανεπίτρεπτα ισχυρή και θα πρέπει να μειωθεί ώστε να διασφαλιστεί η δημοκρατική λογοδοσία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα αποτελεί ένα ζήτημα παγκόσμιας εμβέλειας που απαιτεί την συνεργασία «παλαιών» και «νέων» οικονομικών δυνάμεων (χώρες BRICS), την υιοθέτηση μιας συνεκτικής στρατηγικής σε παγκόσμιο επίπεδο που θα λαμβάνει υπόψη τις ανακατατάξεις που έχουν συντελεστεί στην λειτουργία του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος στην βάση μιας εναλλακτικής στρατηγικής ακύρωσης των κυρίαρχων νεοφιλελεύθερων πολιτικών και οικονομικών δογμάτων και την υιοθέτηση πολιτικών αλληλεγγύης για τις φτωχότερες περιοχές του πλανήτη¹⁵¹.

¹⁵⁰ European Left, (2013) *Unite For a Left Alternative in Europe*, 4th EL Conference, Congress Political document, 13-15 December 2013, Madrid, pp. 3-4.

¹⁵¹ European Left, (2013) *Unite For a Left Alternative in Europe*,... pp. 10-11.

Το ΚΕΑ, ωστόσο, την περίοδο που ακολουθεί των ευρωεκλογών εκλογών του 2009 και καθώς η οικονομική κρίση επεκτείνεται στην ΕΕ και ειδικότερα στις χώρες του Νότου, δεν περιορίζεται στην διατύπωση αφηρημένων πολιτικών στόχων για την ριζική μεταρρύθμιση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Στο 3^ο και στο 4^ο συνέδριο του ΚΕΑ, στο Παρίσι το Δεκέμβριο του 2010 και την Μαδρίτη το Δεκέμβριο του 2013 αντίστοιχα, τα κόμματα-μέλη του ΚΕΑ υιοθετώντας μια στρατηγική σύνθεσης, διατυπώνουν μια δέσμη μέτρων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής για την αντιμετώπισης της κρίσης και την μεταρρύθμιση της ΕΕ.

Η πολιτική πρόταση του ΚΕΑ για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και την αντιμετώπιση των αρνητικών κοινωνικών συνεπειών που προκλήθηκαν από την εφαρμογή νεοφιλελεύθερων πολιτικών από την ΕΕ αρθρώνεται σε δύο θεματικές. Η πρώτη θεματική αφορά στην διατύπωση μιας σειράς οικονομικών πολιτικών για την μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής οικονομικής αρχιτεκτονικής. Η δεύτερη θεματική της πολιτικής του ΚΕΑ επικεντρώνεται στα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής απασχόλησης.

Οι προτάσεις οικονομικής πολιτικής του ΚΕΑ έχουν δυο διαστάσεις. Η πρώτη αφορά στην διατύπωση μιας σειράς προτάσεων και μέτρων πολιτικής για την προστασία της ευρωπαϊκής οικονομίας από τις αρνητικές συνέπειες και τις δυσλειτουργίες των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η δεύτερη διάσταση της οικονομική πρότασης του ΚΕΑ αφορά στην θεσμοθέτηση μηχανισμών για την αντιμετώπιση του ζητήματος του δημόσιου χρέους των κρατών-μελών και την αναμόρφωση της οικονομικής λειτουργίας της ΕΕ ώστε να διασφαλιστεί η ανάκαμψη των οικονομιών των κρατών-μελών της.

Η ενίσχυση των δημόσιων αρχών σε κρατικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και η ενεργητικότερη παρέμβαση τους στην οικονομία συνιστούν τον πυρήνα των μέτρων οικονομικής πολιτικής του ΚΕΑ. Τα επιμέρους μέτρα πολιτικής που διατυπώνει το ΚΕΑ περιλαμβάνουν τον ριζικό μετασχηματισμό του φορολογικού συστήματος, την σύσταση ενός δημόσιου ευρωπαϊκού θεσμού για την αξιολόγηση των οικονομιών των κρατών-μελών της ΕΕ και την έκδοση ευρωομολόγων. Η φορολόγηση των ροών του κεφαλαίου και η αυστηρή ρύθμιση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αποτελεί, σύμφωνα με το ΚΕΑ, το κύριο εργαλείο οικονομικής πολιτικής για την διαχείριση της κρίσης και τον περιορισμό της ισχύος που ασκούν οι παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές στην οικονομία της ΕΕ και των κρατών-μελών. Τα ειδικότερα μέτρα που προτείνει το ΚΕΑ περιλαμβάνουν την επιβολή φόρου στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, την κατάργηση των φορολογικών παραδείσων και την απαγόρευση διαπραγμάτευσης ομολόγων υψηλού

κινδύνου και αμοιβαίων κεφαλαίων¹⁵². Η επιβολή υψηλότερων επιπέδων φορολογίας στις χρηματοπιστωτικές ροές του κεφαλαίου και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θα πρέπει να αποτελέσει κεντρική προτεραιότητα των ευρωπαϊκών θεσμών και των κρατών μελών της ΕΕ για την δημιουργία δημόσιων εσόδων που θα κατευθύνονται στην χρηματοδότηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της πραγματικής οικονομίας καθώς και ενός ευρέως φάσματος κοινωνικών υπηρεσιών.¹⁵³ Οι προτάσεις για την κατάργηση των φορολογικών παραδείσων και της επιβολής φόρου στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές αποτελούσαν μέτρα που συμπεριλαμβανόντουσαν στο πρόγραμμα του ΚΕΑ για τις ευρωεκλογές του 2009. Στο συνέδριο στο Παρίσι και την Μαδρίτη, το ΚΕΑ εμπλουτίζει τις προτάσεις του για την διαχείριση της κρίσης με επιπλέον μέτρα πολιτικής που οφείλουν να υιοθετήσουν τα κράτη-μέλη της ΕΕ. Τα δύο μέτρα πολιτικής αφορούν στην έκδοση ευρωομολόγων και την θεσμοθέτηση ενός Δημόσιου Οργανισμού για την Αξιολόγηση των Οικονομιών της ΕΕ. Η υιοθέτηση φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, η θεσμοθέτηση ενός Δημόσιου Οργανισμού για την Αξιολόγηση των Οικονομιών και η έκδοση ευρωομολόγων, που περιλαμβάνονται στα μέτρα πολιτικής που προτείνει το ΚΕΑ για την διαχείριση της κρίσης αποτελούν προτάσεις που ουσιαστικά παραπέμπουν στην ενίσχυση της φορολογικής και δημοσιονομικής σύγκλισης των κρατών-μελών της ΕΕ. Σε πολιτικό επίπεδο, τα παραπάνω μέτρα οικονομικής πολιτικής αποτυπώνουν την στρατηγική για περαιτέρω εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης που υιοθετούν τα κόμματα-μέλη που συμμετέχουν στο ΚΕΑ.

Η δεύτερη πτυχή της οικονομικής πολιτικής του ΚΕΑ αφορά την σύσταση και τη θεσμοθέτηση μηχανισμών και οργάνων για την διαχείριση του δημοσίου χρέους των κρατών-μελών της ΕΕ και τον μετασχηματισμό της οικονομικής οργάνωσης και λειτουργίας της ΕΕ. Το ΚΕΑ απορρίπτει την επιλογή της λιτότητας για την διαχείριση του ζητήματος του δημοσίου χρέους και εκτιμά ότι η συνέχιση των πολιτικών λιτότητας για την διαχείριση του ζητήματος του δημοσίου χρέους εντείνει τα κοινωνικά προβλήματα και πλήττει τα δικαιώματα των εργαζομένων. Η επιβολή οικονομικών προγραμμάτων λιτότητας στα κράτη-μέλη που ταλανίζονται από το πρόβλημα του υψηλού δημόσιου χρέους συνιστά υπονόμηση της δημοκρατίας στην ΕΕ που σε τελική ανάλυση θέτει υπό αμφισβήτηση το περιεχόμενο του εγχειρήματος της ευρωπαϊκής ενοποίησης¹⁵⁴. Σύμφωνα με το ΚΕΑ, το δημόσιο χρέος δεν είναι ένα εθνικό πρόβλημα και η διευθέτηση του απαιτεί πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο στην βάση της ενίσχυσης της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών.

¹⁵² European Left,(2013), *Unite For a Left Alternative in Europe*,...p. 10.

¹⁵³ ΚΕΑ,(2010), *Πρόγραμμα Πολιτικής Δράσης (2011-2013)*,...σελ. 8.

¹⁵⁴ EL,(2013) *EL Programmatic Platform for 2014 European Elections*, Working Document, 13-15 December 2013, Madrid,p.1.

Πιο συγκεκριμένα, το ΚΕΑ υποστηρίζει ότι η διαχείριση του δημοσίου χρέους των κρατών-μελών της ΕΕ θα πρέπει να αποτελέσει το αντικείμενο μιας ευρωπαϊκής συνδιάσκεψης των κρατών-μελών. Οι θέσεις του ΚΕΑ για την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους των υπερχρεωμένων κρατών-μελών αρθρώνεται σε δυο άξονες. Ο πρώτος άξονας συνηγορεί στη διαγραφή του μη-βιώσιμου μέρους του δημοσίου χρέους. Ο δεύτερος άξονας προβλέπει την αναθεώρηση των όρων της αποπληρωμής στην κατεύθυνση της υιοθέτησης ρήτρας ανάπτυξης, ώστε να διασφαλιστεί ότι η αποπληρωμή του δεν θα θίγει την οικονομική ανάκαμψη των υπερχρεωμένων ευρωπαϊκών οικονομιών¹⁵⁵.

Το ΚΕΑ υποστηρίζει ότι η οικονομική ανασυγκρότηση και η επανεκκίνηση των ευρωπαϊκών οικονομιών σε συνθήκες οικονομικής στασιμότητας απαιτεί την ουσιαστική παρέμβαση των δημοσίων αρχών στην οικονομική λειτουργία στο εθνικό και το επίπεδο της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, το ΚΕΑ προτείνει την θεσμοθέτηση ενός ευρωπαϊκού οργανισμού, που θα έχει ως κύρια αποστολή χρηματοδότηση των κρατικών επενδυτικών δαπανών με μηδενικό επιτόκιο, με την προϋπόθεση ότι προάγουν την απασχόληση και την κοινωνική ανάπτυξη και σέβονται τους όρους προστασίας του περιβάλλοντος¹⁵⁶.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το ΚΕΑ υποστηρίζει ότι η οικονομική ανάκαμψη της ΕΕ και των ευρωπαϊκών οικονομιών απαιτεί την ριζική μεταρρύθμιση του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, το ΚΕΑ υποστηρίζει ότι η ΕΕ και τα κράτη-μέλη θα πρέπει να υιοθετήσουν μια στρατηγική κρατικοποίησης του εθνικού και του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος που θα συνοδεύεται από την θεσμοθέτηση μιας Δημόσιας Ευρωπαϊκής Τράπεζας καθώς και την αναθεώρηση των αρμοδιοτήτων και των κανόνων λειτουργίας της ΕΚΤ. Η Δημόσια Ευρωπαϊκή Τράπεζα θα έχει ως αποστολή, σύμφωνα με τις προγραμματικές προτάσεις του ΚΕΑ, την χρηματοδότηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της πραγματικής οικονομίας και τον συντονισμό των Εθνικών Τραπεζικών Συστημάτων. Σε ένα δεύτερο επίπεδο το ΚΕΑ επιχειρηματολογεί υπέρ της αναμόρφωσης του ρόλου και των αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ. Ειδικότερα, το καθεστώς ανεξαρτησίας της ΕΚΤ θα πρέπει να αρθεί και να υπαχθεί σε πολιτικό και δημοκρατικό έλεγχο. Οι αρμοδιότητες της θα πρέπει να επεκταθούν ώστε να καταστεί μια ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα που θα διαθέτει εκδοτικό προνόμιο και θα λειτουργεί ως δανειστής έσχατης προσφυγής για τις οικονομίες των κρατών μελών¹⁵⁷.

Η δεύτερη θεματική του ΚΕΑ επικεντρώνεται στα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής απασχόλησης. Το ΚΕΑ εκτιμά ότι η νεοφιλελεύθερη λογική διασφάλισης της

¹⁵⁵ European Left,(2013) *Unite For a Left Alternative in Europe*,...p. 12.

¹⁵⁶ European Left,(2013), *Unite For a Left Alternative in Europe*,...p.10 .

¹⁵⁷ ΚΕΑ,(2010), *Πρόγραμμα Πολιτικής Δράσης (2011-2013)*,...σελ. 7.

ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας των επιχειρήσεων που προσδιορίζει το περιεχόμενο των στρατηγικών αποφάσεων της ΕΕ για την διαχείριση των συνεπειών της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της κρίσης χρέους της ΕΕ υπονομεύει τους όρους οικονομικής ανάπτυξης των κρατών-μελών της και ταυτόχρονα επιδεινώνει τα κοινωνικά προβλήματα. Η ολοκληρωμένη διαχείριση της οικονομικής κρίσης απαιτεί την ανάληψη πρωτοβουλιών και την υιοθέτηση μέτρων πολιτικής για την αντιμετώπιση της κοινωνικής διάστασης της κρίσης και θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της απασχόλησης, την εξάλειψη της φτώχειας και την μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Η κοινωνική πολιτική που διατυπώνει το ΚΕΑ έχει δυο διαστάσεις. Η πρώτη διάσταση αφορά στην ενίσχυση του παρεμβατικού ρόλου των δημόσιων αρχών των κρατών-μελών στην διασφάλιση του δημόσιου χαρακτήρα των υπηρεσιών πρόνοιας και εκπαίδευσης και η δεύτερη διάσταση αφορά στην ενίσχυση του συντονισμού και την εμβάθυνση των κοινωνικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης των κρατών-μελών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πιο συγκεκριμένα και όσο αφορά την πρώτη διάσταση της κοινωνικής πολιτικής, το ΚΕΑ επιχειρηματολογεί υπέρ της διαμόρφωσης μιας δυναμικής ενίσχυσης της κρατικής παρέμβασης και του δημόσιου ελέγχου στους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας και της βιομηχανικής παραγωγής στα κράτη-μέλη της ΕΕ με σκοπό την προώθηση της ανάπτυξης και της πλήρους απασχόλησης. Υπερασπίζεται το θεσμό των συλλογικών διαπραγματεύσεων και εισηγείται την υιοθέτηση αυστηρών ρυθμίσεων προστασίας των συνθηκών εργασίας καθώς και τον περιορισμό της υπεργολαβικής απασχόλησης και των συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το ΚΕΑ αντιτάσσεται της πολιτικής ιδιωτικοποιήσεων, ειδικά στους τομείς της πρόνοιας και της εκπαίδευσης υποστηρίζοντας ότι οι περαιτέρω ιδιωτικοποιήσεις ενισχύουν τις κοινωνικές διακρίσεις και ανισότητες¹⁵⁸. Ειδικότερα, το ΚΕΑ υποστηρίζει ότι τα κράτη-μέλη της ΕΕ θα πρέπει να υιοθετήσουν επενδυτικά προγράμματα για τον εκσυγχρονισμό των δημοσίων υπηρεσιών και των υποδομών τους. Οι κρίσιμοι τομείς της πρόνοιας, της εκπαίδευσης, της επιστημονικής έρευνας, της περιβαλλοντολογικής τεχνολογίας και των μεταφορών θα πρέπει να καταστούν επίκεντρο των επενδυτικών προγραμμάτων των δημοσίων αρχών των κρατών μελών της ΕΕ καθώς η ανάπτυξη τους εγγυάται την δημιουργία θέσεων εργασίας στο βιομηχανικό και τον τομέα των υπηρεσιών¹⁵⁹.

Η δεύτερη διάσταση της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης του ΚΕΑ αφορά στον συντονισμό των κοινωνικών πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την

¹⁵⁸ European Left,(2013), *Unite For a Left Alternative in Europe...* p.11.

¹⁵⁹ ΚΕΑ,(2010), *Πρόγραμμα Πολιτικής Δράσης (2011-2013)*,...σελ. 8.

καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Πιο συγκεκριμένα, τα κόμματα-μέλη του ΚΕΑ τάσσονται υπέρ της εμβάθυνσης της κοινωνικής διάστασης της ΕΕ και επιχειρηματολογούν υπέρ της διαμόρφωσης ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού δικτύου κοινωνικής προστασίας και υψηλών εγγυημένων παροχών που να αποτρέπει την κοινωνική περιθωριοποίηση, να καταπολεμά το κοινωνικό και οικονομικό ντάμπινγκ και να διασφαλίζει την ισότητα των δυο φύλων. Τα ειδικότερα μέτρα που προτείνει το ΚΕΑ περιλαμβάνουν την υιοθέτηση ενός πανευρωπαϊκού κατώτατου μισθού που θα ισούται τουλάχιστον με το 60% του εθνικού μέσου μισθού και ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για τους άνεργους, τους φοιτητές και τους επαγγελματικά καταρτιζόμενους. Τον συντονισμό και την εναρμόνιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών –μελών με σκοπό την διασφάλιση αξιοπρεπούς εγγυημένης σύνταξης για όλους τους εργαζομένους καθώς και την μείωση των κατωφλίων συνταξιοδότησης στα 60 έτη. Τέλος, το ΚΕΑ, εισηγείται την αυστηροποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου της ΕΕ και των κρατών-μελών που καθορίζει τους μισθολογικούς όρους και τις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων από τρίτες χώρες, ώστε να προστατευτούν τα εργασιακά δικαιώματα των μεταναστών και να αποφευχθεί το κοινωνικό και οικονομικό ντάμπινγκ ανάμεσα στα κράτη-μέλη¹⁶⁰.

Την περίοδο μετά τις ευρωεκλογές του 2009 και ιδιαίτερα μετά την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης στην Ελλάδα και καθώς η οικονομική κρίση αποκτά συστημικά χαρακτηριστικά και μετατρέπεται σε κρίση χρέους των κρατών-μελών του Νότου που απειλεί την βιωσιμότητα του κοινού νομίσματος και της Ευρωζώνης, τα κόμματα που συμμετέχουν στο ΚΕΑ υιοθετούν μια στρατηγική σύνθεσης και συνεργασίας στα πλαίσια των θεσμικών οργάνων του για την διατύπωση επεξεργασμένων προτάσεων και μιας εναλλακτικής στρατηγικής για την διαχείριση της κρίσης και την μεταρρύθμιση της οικονομικής δομής της ΕΕ. Το ΚΕΑ απορρίπτει τις πολιτικές δημοσιονομικής λιτότητας για την διαχείριση της κρίσης και την αντιμετώπιση του ζητήματος του χρέους των κρατών του Νότου. Οι προτάσεις του για την οικονομική πολιτική αντλούν το περιεχόμενο τους από τον κεϋνσιανισμό. Η ενίσχυση του παρεμβατικού ρόλου των δημόσιων αρχών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και η σύγκλιση των κοινωνικών πολιτικών των κρατών-μελών της ΕΕ είναι οι κεντρικοί άξονες των προτάσεων του ΚΕΑ για την αποκατάσταση των κοινωνικών ανισοτήτων που προκάλεσαν οι νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές που υιοθετήθηκαν από τα κράτη-μέλη της ΕΕ και τους θεσμούς της διαχείρισης της κρίσης. Η οικονομική κρίση λειτούργησε αποφασιστικά για την σταδιακή προγραμματική ωρίμανση του λόγου του ΚΕΑ,

¹⁶⁰ ΚΕΑ, (2010), *Πρόγραμμα Πολιτικής Δράσης (2011-2013)*,...σελ.10.

την διαμόρφωση μιας στρατηγικής διατύπωσης εναλλακτικών πολιτικών και στον περιορισμό του καταγγελτικού ύφους πολιτικής, που σε σημαντικό βαθμό αντανakλά την συμβολή του ΚΕΑ στην πολιτική σύγκλιση των κομμάτων που συμμετέχουν σε αυτό¹⁶¹.

Οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της περιόδου 2014-2019

Η ωρίμανση του ΚΕΑ ως ευρωκόμμα αποτυπώνεται στην συμβολή των θεσμικών του οργάνων στο συντονισμό των κομμάτων-μελών του για τις ευρωεκλογές. Στην συνάντηση του Συμβουλίου των Προέδρων στην Μαδρίτη στις 18 Οκτωβρίου 2013, οι ηγεσίες των κομμάτων-μελών επεξεργάζονται τα θέματα που αφορούν τα ζητήματα των ευρωεκλογών του 2014 και πιο συγκεκριμένα την σύνταξη της κοινής εκλογικής πλατφόρμας και την εκλογή του υποψηφίου του ΚΕΑ για την θέση του Προέδρου της Επιτροπής¹⁶². Το Συνέδριο της Μαδρίτης υιοθετεί ένα κοινό εκλογικό μανιφέστο και εκλέγει τον Α. Τσίπρας ως ο υποψήφιος του ΚΕΑ για την θέση του υποψηφίου Προέδρου της Επιτροπής. Στην συνάντηση της Εκτελεστικής Επιτροπής στην Ρώμη, το Φεβρουάριο του 2014 και στο συνέδριο που διοργανώνει η ηγεσία του ΚΕΑ στις Βρυξέλλες για την διαμόρφωση εναλλακτικών προτάσεων στην πολιτική λιτότητας της ΕΕ, τον Απρίλιο του 2014 διαμορφώνονται και διατυπώνονται οι πολιτικοί και εκλογικοί στόχοι του ΚΕΑ για τις ευρωεκλογές, που συνίστανται στην διατύπωση μιας εναλλακτικής οικονομικής πολιτικής για την ΕΕ και στην ανάδειξη της πολιτικής ομάδας της ΕΕΑ/ΒΠΑ σε τρίτη αντιπροσωπευτική δύναμη που θα την καταστήσει την πραγματική αντιπολίτευση στην πολιτική λιτότητας που υιοθετούν η ΕΕ και οι πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και της Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος¹⁶³.

Το περιεχόμενο του εκλογικού μανιφέστο, η διατύπωση πολιτικών και εκλογικών στόχων καθώς και η επιλογή του Α. Τσίπρα ως υποψηφίου, παρά την την δυσπιστία των μελών του ΚΕΑ για την συμβολή του θεσμού του Προέδρου της Επιτροπής στο εκδημοκρατισμό της ΕΕ, αποτυπώνουν την σταδιακή ωρίμανση ΚΕΑ ως πλατφόρμα συντονισμού στο επίπεδο της ΕΕ, την συμβολή του στην ενσωμάτωση των κομμάτων-μελών τους στους ευρωπαϊκούς

¹⁶¹ Μοσχονάς, Γ., (2014), *Διλήμματα του Ριζοσπαστισμού...*σελ.17.

¹⁶² EL, *European elections: concerning the submission of an EL candidacy for the presidency of the European Commission*, Council of Chairpersons, 19 October 2013, [on line], available at: <http://european-left.org/4th-el-congress/european-elections-concerning-submission-el-candidacy-presidency-european-commission#sthash.WbNTd1mV.dpuf>

¹⁶³ EL, *The EL works to be the "good surprise" in European arena*, EL Statements, 10 February 2014, [on line], available at: <http://european-left.org/node/2426> and EL, *April 10: A conference on alternatives to debt and austerity*, EL Statements, 10 April 2014, [on line], available at: <http://european-left.org/positions/news-archive/european-left-poised-take-third-place-european-elections>.

θεσμούς και στην υιοθέτηση μιας περισσότερο ρεαλιστικής στρατηγικής για την μεταρρύθμιση της ΕΕ¹⁶⁴.

Οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2014-2019 ενίσχυσαν την εκλογική απήχηση των κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς. Η ομάδα ΕΕΑ/ ΒΠΑ συγκέντρωσε το 6,92% των ψήφων και εξέλεξε 52 αντιπροσώπους από 14 κράτη μέλη, δεκαεπτά περισσότερους από την αντιπροσωπεία της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της περιόδου 2009-2014.

Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σημειώθηκε στην Ελλάδα, όπου ο ΣΥΡΙΖΑ συγκέντρωσε 26,6% και εξέλεξε 6 ευρωβουλευτές. Υψηλά ποσοστά σημείωσαν τα κόμματα της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Ισπανία. Η Συμμαχία των κομμάτων της Αριστεράς, Izquierda Unida (IU), που αποτελείται από το πρώην Κομμουνιστικό Κόμμα της Ισπανίας και μια σειρά μικρότερων πράσινων κομμάτων και κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, προσέλκυσε το 9,99% ψηφοφόρων και εξέλεξε πέντε (5) μέλη του Ευρωκοινοβουλίου. Η υψηλή απήχηση της ριζοσπαστικής αριστεράς στην Ισπανία αποτυπώνεται και στα ποσοστά του Podemos, που δεν έχει ενταχθεί στο ΚΕΑ, και κατόρθωσε να συγκεντρώσει το 7,94% των ψήφων και να εκλέξει πέντε (5) ευρωβουλευτές καθώς και το Pueblos Deciden, μια εκλογική συμμαχία κομμάτων της Αριστεράς, που τάσσονται υπέρ της αυτονομίας της Χώρας των Βάσκων, που κατόρθωσε να συγκεντρώσει ποσοστό 2,08% και να εκλέξει ένα (1) ευρωβουλευτή. Στην Πορτογαλία, το ποσοστά του Bloco de Esquerda (BE) διατήρησε το ποσοστό που έλαβε στις εθνικές εκλογές του 2011, υποχωρώντας όμως κατά 6 (έξι) μονάδες σε σχέση με τη εκλογική του επίδοση στις ευρωεκλογές του 2009, ενώ ο Λαϊκός Ενωτικός Συνασπισμός (CDU), που δεν έχει ενσωματωθεί στο ΚΕΑ και αποτελείται από τον Κομμουνιστικό Κόμμα Πορτογαλίας (PCP) και το Οικολογικό Κόμμα «Os Verdes» (PEV), παρουσίασε μια αύξηση 2,1% της εκλογικής του απήχησης σε σχέση με τις ευρωεκλογές του 2009 και 4,8% σε σχέση με τις εθνικές εκλογές του 2011.

Πίνακας 1. Εκλογική απήχηση των κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Πορτογαλία.

Κόμμα /Συνασπισμός κομμάτων	Εκλογές για το ΕΚ 2004	Εκλογές για το ΕΚ 2009	Εθνικές Εκλογές 2011	Εκλογές για το ΕΚ 2014	Εθνικές Εκλογές 2015
DUC (PCP+Greens)	9,09%	10,6%	7,9%	12,7%	8,3%
BE	4,91%	10,7%	5,2%	4,6%	10,2%

¹⁶⁴ Μοσχονάς, Γ.(2014), *Διλλήματα του ριζοσπαστισμού στην ΕΕ...*σελ.17.

Η αύξηση των εκλογικών ποσοστών των κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς σε Ελλάδα, Πορτογαλία και Ισπανία θα πρέπει να αποδοθεί στην ένταση της οικονομικής κρίσης και τα κυβερνητικά μέτρα λιτότητας που υιοθέτησαν τα κεντροδεξιά και κεντροαριστερά κόμματα εξουσίας, πολιτική που συνέβαλε στην μείωση των εκλογικών ποσοστών τους. Η μείωση που έχουν υποστεί τα παραδοσιακά κόμματα εξουσίας σε Ελλάδα και Ισπανία είναι αξιοσημείωτη και ξεπερνά τις 10 ποσοστιαίες μονάδες.

Στην κεντρική Ευρώπη και ειδικότερα, στην Γερμανία και την Γαλλία, τα εκλογικά ποσοστά των Die Linke και Front De Gauche (FG) αντίστοιχα, παρέμειναν σταθερά. Πιο συγκεκριμένα, το Die Linke ουσιαστικά διατήρησε το ποσοστό που είχε λάβει στις εκλογές του 2009. Στην Γαλλία, το Μετωπο της Αριστεράς, η εκλογική συμμαχία του Κουμμουνιστικού Κόμματος με το με το Parti de Gauche (PG) και το Gauche Unitaire (GU), που συγκροτήθηκε αρχικά για τις ευρωεκλογές του 2009 και αποτέλεσε εκλογική συνισταμένη των κομμάτων της Αριστεράς στη Γαλλία, συγκέντρωσε ποσοστό 6,3%, αυξάνοντας ελάχιστα την εκλογική του δύναμη συγκριτικά με τις ευρωεκλογές του 2009. Στη Ιταλία, τέλος, η εκλογική λίστα L'Altra Europa con Tsipras, που σχηματίστηκε για τις ευρωεκλογές του 2014, με την συμμετοχή του Sinistra Ecologia Libertà (SEL), του Partito Rifondazione Comunista (PRC) και κάποιων μικρότερων κομμάτων της αριστεράς και της οικολογίας, μόλις που κατόρθωσε να υπερβεί το εκλογικό κατώφλι του 4% και να εκλέξει τρεις (3) ευρωβουλευτές. Η εκλογική παρουσία της Λίστας L'Altra Europa θα πρέπει να θεωρηθεί θετική από την άποψη ότι κατόρθωσε να επιτύχει την αντιπροσώπευση της ιταλικής Ριζοσπαστικής Αριστεράς στο Ευρωκοινοβούλιο, καθώς στις ευρωεκλογές του 2009, η Αντικαπιταλιστική Λίστα, που είχε συγκροτηθεί με την συμμετοχή και του Κομμουνιστικού Κόμματος και της Partito Rifondazione Comunista (PRC), αλλά και το Sinistra Ecologia Libertà (SEL) δεν κατόρθωσαν να περάσουν το εκλογικό κατώφλι του 4% και να εκλέξουν αντιπρόσωπο στο ΕΚ. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αθροιστικά, οι δύο συνασπισμοί του 2009, Αντικαπιταλιστική Λίστα και SEL συγκέντρωσαν υψηλότερα ποσοστά, 3,4% και 3,2% αντίστοιχα, από ότι συγκέντρωσε η λίστα L'Altra Europa. Συγκρίνοντας τα ποσοστά των κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Ιταλία στις εκλογές του Ευρωκοινοβουλίου για το 2004, το 2009 και το 2014 διακρίνεται μια σταδιακή υποχώρηση της εκλογικής τους απήχηση (πίνακας 2).

Πίνακας 2. Εκλογική απήχηση των κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Ιταλία

Κόμμα / Συνασπισμός κομμάτων	Εκλογές για το ΕΚ 2004	Εκλογές για το ΕΚ 2009	Εκλογές για το ΕΚ 2014
Communist Refoundation (PRC)	6,06%	-	-
Italian Communists (PdCI)	2,42%	-	-
Anticapitalist List (PRC+PDCL+PRC+CU)	-	3,4%	-
Sinistra Ecologica Liberta (SEL)	-	3,2%	-
L'Altra Europa con Tsipras	-	-	4,03%
	8,48%	6,6%	4,03%

Η εκλογική απήχηση της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στις σκανδιναβικές χώρες παρέμεινε ουσιαστικά στα επίπεδα των ευρωεκλογών του 2004 και 2009. Πιο συγκεκριμένα, η Αριστερή Συμμαχία (VAS) στην Φινλανδία συγκέντρωσε το 9,3% ανεβάζοντας τα ποσοστά της στα επίπεδα των ευρωεκλογών του 2004, μετά την πτώση 3 μονάδων που αποτυπώθηκε στις εκλογές του 2009. Το Vänsterpartiet (V) στην Σουηδία, διατηρήθηκε στα ποσοστά που κατέγραψε στις ευρωεκλογές του 2009 (5,7%), λαμβάνοντας το 6,3% του εκλογικού ακροατηρίου. Τέλος στην Δανία, η Κίνηση πολιτών κατά της ΕΕ (N-Folkebevægelsen mod EU), που συμμετέχει στην κοινοβουλευτική ομάδα GUE/NGL, παρουσιάζει μια σταδιακή και συνεχής αύξηση των ποσοστών της. Ειδικότερα, το 2014 συγκέντρωσε το 8,1% αυξάνοντας τα ποσοστά του σε σχέση με τις ευρωεκλογές του 2009 και του 2004, όπου κυμάνθηκε στο 7,2% και 5,22% αντίστοιχα. Η ενίσχυση των κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στις σκανδιναβικές χώρες θα πρέπει να αποδοθεί στην άνοδο του ευρωσκεπτικισμού και την παραδοσιακά επιφυλακτική στάση στο ενοποιητικό εγχείρημα.

Τα κόμματα της Ριζοσπαστικής Αριστεράς και η ομάδα ΕΕΑ/ΒΠΑ ενίσχυσαν την παρουσία τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, η ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ) και η προοδευτική Συμμαχία των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών (S&D) παρέμειναν οι κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις του ΕΚ και η ομάδα ΕΕΑ/ΒΠΑ δεν κατόρθωσε να επιτύχει τον προεκλογικό στόχο να καταστεί η τρίτη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα του ΕΚ. Η αδυναμία στην διατύπωση μιας συνεκτικής πολιτικής πρότασης και μιας αξιόπιστης εναλλακτικής οικονομικής πολιτικής συνιστούν τροχοπέδη για την ενίσχυση της εκλογικής απήχησης των κομμάτων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς καθώς ενισχύει την δυσπιστία των πολιτών για την διαχειριστική και κυβερνητική ικανότητα των κομμάτων της

Ριζοσπαστικής Αριστεράς¹⁶⁵. Η αύξηση της εκλογικής του απήχησης θα πρέπει να αποδοθεί στην άνοδο του ευρωσκεπτικισμού στην ΕΕ και στην οικονομική κρίση. Στις χώρες του Νότου που η κρίση είναι εντονότερη και συνοδεύεται από κοινωνική δυσφορία για τις πολιτικές λιτότητας, τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς αναδεικνύονται σε πρωταγωνιστές και ρυθμιστές της κεντρικής πολιτικής σκηνής. Πιο συγκριμένα, στην Ελλάδα στις πρόωρες εκλογές του Ιανουαρίου του 2015, ο ΣΥΡΙΖΑ αναδεικνύεται σε πρώτο κόμμα και συγκροτεί κυβέρνηση συνασπισμού με τον κόμμα των Ανεξάρτητων Ελλήνων (ΑΝΕΛ). Στην Πορτογαλία, το Bloco, αναδεικνύεται σε τρίτο κόμμα και διπλασιάζει την εκλογική του επίδοση σε σχέση με τις εθνικές εκλογές του 2011 και τις ευρωεκλογές του 2014. Στην διαπραγματεύσεις που ακολουθούν, το Bloco, όπως και το Κομμουνιστικό Κόμμα, παρέχουν ψήφο εμπιστοσύνης για την συγκρότηση αριστερής κυβέρνησης μειοψηφίας, με πρωθυπουργό τον σοσιαλδημοκράτη Αντόνιο Κόστα. Στις εκλογές της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2015 στην Ισπανία, το Podemos και η Ενωμένη Αριστερά, αναδεικνύονται σε τρίτο και πέμπτο κόμμα, με το Podemos να συγκεντρώνει το 20,7% των ψήφων και να συμμετέχει ενεργά στις διαπραγματεύσεις για τον σχηματισμό κυβέρνησης. Σε συνέχεια της αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης, τα δυο κόμματα της αριστεράς σύναψαν εκλογικό συνασπισμό για τις εκλογές που προκηρύχθηκαν για τον Ιούνιο του 2016.

Η στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ στην διαπραγμάτευση του με τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς.

Στην Ελλάδα, η ένταση της οικονομικής κρίσης και η υιοθέτηση πολιτικών λιτότητας για την διαχείριση του προβλήματος του δημοσίου χρέους της χώρας είχε ως συνέπεια την ανάδειξη του ΣΥΡΙΖΑ, που αποτέλεσε ιδρυτικό μέλος του ΚΕΑ, σε αξιωματική αντιπολίτευση μετά τις διπλές εκλογές του 2012. Η προοπτική ανάδειξης του ΣΥΡΙΖΑ σε κυβερνητικό κόμμα ενισχυόταν από την κοινωνική κόπωση που προκαλούσε το υπαγορευμένο από την τρόικα πρόγραμμα σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας και αποτυπωνόταν στην δημοσκοπική άνοδο του και την επικράτηση του στις ευρωεκλογές του 2014. Η σύντομη προεκλογική περίοδος που ακολούθησε της πρόωρης προσφυγής στις κάλπες αποτέλεσε της αδυναμίας του κυβερνητικού συνασπισμού της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον Δεκέμβριο του 2014, κατέστησε τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα ζήτημα του ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και επίκεντρο της πολιτικής αντιπαράθεσης σε

¹⁶⁵ March, L., (2013), *The European Radical Left and the International Economic Crisis: opportunity wasted*, OpenDemocracy, 5 February 2013, available at : <https://www.opendemocracy.net/luke-march/european-radical-left-and-international-economic-crisis-opportunity-wasted>.

ευρωπαϊκό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτικές ηγεσίες των συντηρητικών και των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων υπερασπίστηκαν τις πολιτικές των κομματικά συγγενικών τους κομμάτων στην Ελλάδα, ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, υποστηρίζοντας ότι η στρατηγική σύγκρουσης του ΣΥΡΙΖΑ με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς έθετε σε κίνδυνο την παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Στο αντίποδα, η προοπτική ανάληψης της εξουσίας από τον ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα, συνέβαλλε στην συσπείρωση των κομμάτων της ευρωπαϊκής αριστεράς και την ενεργή στήριξη της προεκλογικής του εκστρατείας. Το ΚΕΑ και τα κόμματα της ευρωπαϊκής ριζοσπαστικής αριστεράς θεωρούσαν ότι η διαφαινόμενη εκλογική επικράτηση του ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα θα συνιστούσε ένα ισχυρό πλήγμα στην υπεράσπιση της πολιτικής λιτότητας που υιοθετήθηκε για την διαχείριση της κρίσης, θα συνέβαλλε στην ενδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών έναντι της τεχνοκρατικής λειτουργίας των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και τέλος θα λειτουργούσε ευεργετικά για τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς στα υπόλοιπα κράτη-μέλη που βρισκόταν σε καθεστώς δημοσιονομικής επιτήρησης από την ΕΕ και το ΔΝΤ¹⁶⁶. Η προοπτική ανάδειξης του ΣΥΡΙΖΑ σε κυβερνητικό κόμμα στην Ελλάδα και η υλοποίηση ενός κυβερνητικού προγράμματος και πολιτικών που ουσιαστικά απηχούσαν τις κεντρικές θέσεις του ΚΕΑ για την διαχείριση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην ΕΕ, λειτούργησαν αποφασιστικά στην ενίσχυση της συσπείρωσης των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς και στον συντονισμό της δράσης τους, που αποτυπωνόταν στην στήριξη τους στην προεκλογική εκστρατεία του ΣΥΡΙΖΑ. Η συστράτευση του ΚΕΑ και των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς στην προεκλογική εκστρατεία ΣΥΡΙΖΑ για τις εθνικές εκλογές του 2015 αποτύπωνε την σταδιακή ενίσχυση των δεσμών συνεργασίας τους και παρέπεμπε σε χαρακτηριστικά πολιτικής δράσης μιας κομματικής οικογένειας.

Στις εκλογές του Ιανουαρίου του 2015, ο ΣΥΡΙΖΑ αναδείχτηκε σε πρώτο κόμμα και σχημάτισε κυβέρνηση συνασπισμού με τους ΑΝΕΛ. Η άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να αποδοθεί στην ένταση της οικονομικής κρίσης, στην ταύτιση των παραδοσιακών κομμάτων εξουσίας στην Ελλάδα με τις υπαγορευμένες από την Τρόικα πολιτικές λιτότητας και τέλος στην προγραμματική ωρίμανση του ΣΥΡΙΖΑ που αποτυπωνόταν στην διατύπωση μιας δέσμης εναλλακτικών οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών για την διαχείριση της κρίσης. Ο πυρήνας του προγράμματος του ΣΥΡΙΖΑ ήταν η απόρριψη της πολιτικής λιτότητας και των όρων του μνημονίου και η αντικατάστασή τους από ένα εναλλακτικό οικονομικό και κοινωνικό πρόγραμμα. Οι τέσσερις πυλώνες του προγράμματος του ήταν: 1) η αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, 2) η επανεκκίνηση της οικονομίας και η εμπέδωση της φορολογικής δικαιοσύνης, 3) η αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας και η

¹⁶⁶ EL, *All our Support for SYRIZA-Manifesto*, EL News, 20 January 2015, [on line], available at: <http://www.european-left.org/positions/news-archive/all-our-support-syriza-manifesto>.

ενίσχυση των πολιτικών για την απασχόληση και 4) ο δημοκρατικός μετασχηματισμός του πολιτικού συστήματος. Η επαναδιαπραγμάτευση των όρων του μνημονίου και η διαχείριση του ζητήματος του δημόσιου χρέους αποτελούσαν κεντρικά σημεία του προγράμματος του. Οι οικονομικές προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης περιλάμβαναν: 1) την διαγραφή του μεγαλύτερου μέρους της ονομαστικής αξίας του δημόσιου χρέους στο πλαίσιο μιας "Ευρωπαϊκής Διάσκεψης Χρέους» ανάλογης με την διάσκεψη του 1953 για την διαγραφή του χρέους της Γερμανία το 1953, 2) την υιοθέτηση «ρήτρας ανάπτυξης» και απονομής περιόδου χάριτος για την αποπληρωμή του υπόλοιπου τμήματος του χρέους ώστε η αποπληρωμή του να συνδεθεί με το ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας και να μην δεσμεύει πόρους του δημόσιου προϋπολογισμού για επενδύσεις, 3) την εξαίρεση του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων από τους όρους του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης 4) την συμφωνία για την εφαρμογή ενός «Ευρωπαϊκού New Deal» και την ενεργοποίηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για την χρηματοδότηση του και τέλος 5) την υιοθέτηση ενός προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης για την απευθείας αγορά κρατικών ομολόγων από την ΕΚΤ για τα μέλη της Ευρωζώνης¹⁶⁷.

Ο αρχικός ενθουσιασμός των κομμάτων της ευρωπαϊκής αριστεράς για την ανάληψη της εξουσίας από τον ΣΥΡΙΖΑ υποχωρεί από την επιλογή της ηγεσίας του να συγκυβερνήσει με ένα κόμμα της λαϊκιστικής δεξιάς, που προέκυψε από την διάσπαση της ΝΔ, καθώς και το γεγονός ότι στο κυβερνητικό σχήμα δεν συμμετείχε καμία γυναίκα. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, το ΚΕΑ και τα μέλη στήριξαν τον ΣΥΡΙΖΑ και την πολιτική του στην διαπραγμάτευση με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς την περίοδο μετά τις εκλογές και την ανάληψη της κυβέρνησης της Ελλάδας¹⁶⁸.

Ο ΣΥΡΙΖΑ υιοθέτησε μια στρατηγική μετριοπάθειας και συμβιβασμού με στους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τους εκπροσώπους της τρόικας, που συνοδευόταν από την αποφασιστικότητα του πολιτικού και στελεχιακού προσωπικού της διαπραγματευτικής ομάδας για την επίτευξη των στόχων της ελληνικής πλευράς και άφηνε ανοικτό ενδεχόμενο της ρήξης και της αποχώρησης της Ελλάδας από την Ευρωζώνη. Η στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ, ωστόσο, υπονομευόταν από την απειρία του πολιτικού και στελεχιακού του δυναμικού για τον τεχνοκρατικό τρόπο λειτουργίας των μηχανισμών διαπραγμάτευσης της ΕΕ καθώς και την πλημμελή επεξεργασία των επιμέρους μέτρων πολιτικής που συνόδευαν τις προτάσεις της διαπραγματευτικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ για την διαχείριση της οικονομικής κατάστασης

¹⁶⁷ ΣΥΡΙΖΑ, (2014), *Το Πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης, ένα σχέδιο ελπίδας, προοπτικής και δικαιοσύνης για την έξοδο από την κρίση*, Σεπτέμβριος 2014.

¹⁶⁸ EL, *The European Left has taken to the streets in support of Greece, for a changing Europe*, EL Positions, 17 February 2015, [on line], available at: <http://www.european-left.org/positions/news-archive/european-left-has-taken-streets-support-greece-changing-europe>.

στην Ελλάδα. Η απειρία και η πλημμελής προετοιμασία του πολιτικού και στελεχιακού προσωπικού στην διαχείριση της τεχνοκρατικής διάστασης της ΕΕ είχε ως αποτέλεσμα ο ΣΥΡΙΖΑ να μην κατορθώσει να μετατρέψει την σε γενικές γραμμές σωστή στρατηγική σε μια σαφώς δομημένη στοχοθεσία στην διάρκεια των διαπραγματεύσεων με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς¹⁶⁹. Οι διαμετρικά αντίθετες θέσεις της Τρόικας για το πρόγραμμα δανεισμού της Ελλάδας καθώς και η καχυποψία μέρους των κυβερνήσεων της ΕΕ και της Ευρωζώνης για τις προθέσεις του ΣΥΡΙΖΑ υπέσκαπταν την προοπτική συμβιβασμού. Το κυρίαρχο οικονομικό δόγμα της ΕΕ, οι πολιτικοί συσχετισμοί καθώς και οι κομματικοί υπολογισμοί στην ΕΕ περιόριζαν τα περιθώρια ελιγμών του ΣΥΡΙΖΑ. Οι σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις της Ιταλίας και της Γαλλίας αντιμετώπισαν θετικά τις μετριοπαθείς και εμπνευσμένες από τον κεϋνσιανισμό οικονομικές προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ για τη συγκράτηση των πολιτικών λιτότητας. Ωστόσο, ο κυβερνητικός συνασπισμός χριστιανοδημοκρατών και σοσιαλδημοκρατών της Γερμανίας εκτιμούσε ότι η χαλάρωση των όρων δανεισμού της Ελλάδας θα δημιουργούσε προηγούμενο στην κατεύθυνση της ενεργητικότερης παρέμβασης της ΕΕ για την στήριξη μεγαλύτερων οικονομιών, όπως η Γαλλία και η Ιταλία, που θα υπέσκαπτε τους συμφωνημένους κανόνες δημοσιονομικής σταθερότητας της ευρωζώνης και θα οδηγούσε σε περαιτέρω επιβάρυνση του γερμανικού προϋπολογισμού.

Στο τέλος του Ιουνίου και σε συνέχεια αναρίθμητων γύρων διαπραγματεύσεων είχε γίνει σαφές τα περιθώρια συμβιβασμού για την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ της Ελλάδας και των ευρωπαϊκών θεσμών ήταν περιορισμένα. Στις συναντήσεις των υπουργών οικονομικών του Eurogroup στις 24-25 Ιουνίου 2015, δεν σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Στη Σύνοδο Κορυφής των αρχηγών κρατών της ΕΕ που ακολούθησε, πρωθυπουργός της Ελλάδας, Α. Τσίπρας αποχώρησε κατηγορώντας τις κυβερνήσεις της Γερμανίας και της Γαλλίας για «πολιτικό εκβιασμό»¹⁷⁰. Το αδιέξοδο των διαπραγματεύσεων ακολούθησε η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να προσφύγει σε δημοψήφισμα για την αποδοχή ή όχι των όρων που προτάθηκαν στην ελληνική πλευρά από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Ο ΣΥΡΙΖΑ συντάχθηκε υπέρ της απόρριψης των όρων και στο δημοψήφισμα της 5^{ης} Ιουλίου, το 62,1% του εκλογικού σώματος ψήφισε κατά της αποδοχής των προτεινόμενων όρων. Στην Σύνοδο Κορυφής στις 12 Ιουλίου, ωστόσο, η ελληνική κυβέρνηση βρέθηκε απομονωμένη από τις υπόλοιπες κυβερνήσεις με περιορισμένα περιθώρια ελιγμών. Η συμφωνία της 13^{ης} Ιουλίου

¹⁶⁹ Moschonas, G., (2015), *SYRIZA and the EU after the first long battle—The balance sheet of the negotiations*, Verso Blog, 23 June 2015, [on line], available at: <http://www.versobooks.com/blogs/2055-gerassimos-moschonas-syriza-and-the-eu-after-the-first-long-battle-the-balance-sheet-of-the-negotiations>

¹⁷⁰ Tsipras calls Merkel and Hollande's offer 'blackmail', EuroActive, 26 June 2015, [on line], available at: <http://www.euractiv.com/section/euro-finance/news/tsipras-calls-merkel-and-hollande-s-offer-blackmail>.

στην βάση των όρων που είχαν τεθεί από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς συνιστά ουσιαστικά υπαναχώρηση του ΣΥΡΙΖΑ, που υπαγορεύτηκε υπό το καθεστώς της πίεσης για έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωζώνη.

Συνοψίζοντας τις εξελίξεις της περιόδου, συμπεραίνουμε ότι η οικονομική κρίση συνέβαλε στην προγραμματική και οργανωτική ωρίμανση του ΚΕΑ, που αναδείχτηκε σε πλατφόρμα σύνθεσης και επεξεργασίας της πολιτικής ατζέντας των κομμάτων-μελών του αλλά και πυλώνας συντονισμού της δράσης του στην ΕΕ. Η οικονομική κρίση ευνόησε την εκλογική απήχηση των κομμάτων της ευρωπαϊκής αριστεράς. Η αδυναμία των πολιτικών της ΕΕ να διαχειριστούν την οικονομική κρίση συνέβαλλε στην διαμόρφωση συνθηκών συνεργασίας και πολιτικής σύγκλισης των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο με κεντρικό άξονα την συγκράτηση των πολιτικών λιτότητας. Στα κράτη-μέλη του Νότου της ΕΕ, όπου η κρίση ήταν και οξύτερη, τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς αναδείχτηκαν σε πρωταγωνιστές και ρυθμιστές των πολιτικών εξελίξεων της κεντρικής πολιτικής σκηνής. Τέλος, η αδυναμία της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ να διαπραγματευτεί αποτελεσματικά τους όρους δανεισμού και του προγράμματος σταθεροποίησης της Ελλάδας κατέδειξαν τους περιορισμούς που θέτουν στην αποτελεσματικότητα της πολιτικής των κομμάτων ριζοσπαστικής αριστεράς ο πολιτικός συσχετισμός δυνάμεων στην ΕΕ, η οργανωτική δομή και η λειτουργία της ΕΕ αλλά και η αδυναμία των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς να επεξεργαστούν ένα ρεαλιστικό «οδικό χάρτη» και ένα συνεκτικό σχέδιο για την μεταρρύθμιση της ΕΕ.

Μια υπό διαμόρφωση οικογένεια κομμάτων (:)

Η στάση που υιοθετούν τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς στο ζήτημα της διαδικασίας ευρωπαϊκής ενοποίησης αποτελεί αντικείμενο πολιτικής και ιδεολογικής αντιπαράθεσης και προσδιορίζει τις δυο κυρίαρχες τάσεις κομμάτων στο εσωτερικό του ριζοσπαστικού χώρου. Η πρώτη τάση περιλαμβάνει τα κόμματα που υιοθετούν μια πολιτική μεταρρύθμισης της διαδικασίας ενοποίησης της Ευρώπης και ταυτόχρονα ασκούν κριτική στις υιοθετούμενες πολιτικές των θεσμών της ΕΕ και η δεύτερη περιλαμβάνει τα κόμματα που τοποθετούνται αρνητικά στην ΕΕ και απορρίπτουν συνολικά την διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Τα κόμματα που απορρίπτουν το ενοποιητικό εγχείρημα της ΕΕ διακρίνονται σε δυο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά τα κόμματα που παραμένουν ιδεολογικά πιστά στον «ορθόδοξο» κομμουνισμό και υιοθετούν μια σκληρή αντιευρωπαϊκή στάση, απορρίπτοντας όλες τις πτυχές του ενοποιητικού εγχειρήματος καθώς εκτιμούν ότι η ΕΕ αποτελεί την ευρωπαϊκή εκδοχή της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης που

καθοδηγείται και ευνοεί αποκλειστικά τα ισχυρά παγκόσμια οικονομικά και επιχειρηματικά συμφέροντα και αποσκοπεί στην χειραγώγηση των ευρωπαϊκών λαών. Η δεύτερη κατηγορία αφορά στα αριστερά κόμματα των ευρωπαϊκών χωρών στις οποίες η δυσαρέσκεια για την υφιστάμενη πολιτική της ΕΕ είναι έντονη και διαδεδομένη σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Τα κόμματα των βόρειων και σκανδιναβικών χωρών, που αποτελούν τις χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις αυτής της κατηγορίας, ουσιαστικά αμφισβητούν την δυνατότητα της ΕΕ να προσφέρει περισσότερα από το εθνικό κράτος και αντιμετωπίζουν την διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης ανταγωνιστικά και ως απειλή του επιτυχημένου οικονομικού και κοινωνικού μοντέλου οργάνωσης των χωρών τους¹⁷¹.

Στον αντίποδα των ευρωεχθρικών και ευρωσκεπτικιστικών κομμάτων, τοποθετούνται τα κόμματα που υποστηρίζουν την διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και υιοθετούν μια στρατηγική μεταρρύθμισης της. Πιο συγκεκριμένα, τα κόμματα αυτής της τάσης αποδέχονται σε σημαντικό βαθμό την ανάγνωση των κομμάτων του «ορθόδοξου» κομμουνισμού ότι ο νεοφιλελευθερισμός, στην τρέχουσα τουλάχιστον ιστορική φάση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αποτελεί το ιδεολογικό ρεύμα που διέπει και καθοδηγεί τις πολιτικές της ΕΕ. Σε αντίθεση όμως με τα κόμματα του «ορθόδοξου» κομμουνισμού, θεωρούν ότι ο νεοφιλελευθερισμός δεν αποτελεί έμφυτο στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και απορρίπτουν την άποψη ότι η διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποτελεί την ευρωπαϊκή διάσταση της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Τα κόμματα αυτής της τάσης, που αποτελεί την κυρίαρχη μεταξύ των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς της Ευρώπης, εκτιμούν ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι μια δυναμική διαδικασία και η ΕΕ προσφέρει το θεσμικό πολιτικό πλαίσιο για την συγκρότηση συμμαχιών και την διατύπωση ενός εναλλακτικού πολιτικού σχεδίου για την ενοποίηση της Ευρώπης. Στο πλαίσιο της δυναμικής που δημιουργεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στην ριζοσπαστική αριστερά, το ΚΕΑ αποτελεί την πολιτική πλατφόρμα των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς που υιοθετούν μια πολιτική μεταρρύθμισης της ΕΕ, που έχει ως κεντρικό άξονα πολιτικής την εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ως αντιστάθμισμα στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ¹⁷².

Η ένταση της οικονομικής κρίσης που απείλησε την βιωσιμότητα του κοινού νομίσματος και την ενότητα της Ευρωζώνης και είχε δυσμενείς κοινωνικές συνέπειες που αποτυπώθηκαν κυρίως στην απασχόληση λειτούργησε καταλυτικά ώστε να ενισχυθεί η συνεργασία των κομμάτων-μελών του ΚΕΑ για την σύνθεση και την διατύπωση μιας εναλλακτικής πρότασης πολιτικής στις πολιτικές λιτότητας που υιοθετήθηκαν από τις

¹⁷¹ Μοσχονάς, Γ., (2013), *Η Ριζοσπαστική Αριστερά...σελ. 10*.

¹⁷² Μοσχονάς, Γ., (2014), *Διλλήματα του ριζοσπαστισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση...σελ. 15*.

ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και τους θεσμούς της ΕΕ. Η χαμηλή ιδεολογική σύγκλιση των κομμάτων μελών του λειτουργεί ανασταλτικά στην διατύπωση ενός ολοκληρωμένου και συνεκτικού πολιτικού σχεδίου για το μετασχηματισμό της ΕΕ. Την περίοδο της κρίσης, ο ρόλος του ΚΕΑ αναβαθμίζεται προγραμματικά και οργανωτικά. Οι θεσμοί και οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε το ΚΕΑ την περίοδο της κρίσης συνέβαλαν αποφασιστικά στην ενίσχυση της συνεργασίας των μελών του και στην προώθηση μιας κουλτούρας πολιτικής σύνθεσης. Η προγραμματική ωρίμανση του ΚΕΑ αποτυπώνεται στην διατύπωση μιας δέσμης προτάσεων πολιτικής για την διαχείριση της κρίσης που είναι επεξεργασμένες και εμπλουτισμένες με συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής. Το ΚΕΑ καθιερώνεται ως ευρωπαϊκός πόλος αναφορά των μελών του και πλατφόρμα οργανωτικού συντονισμού τους στην ΕΕ, στα πλαίσια της οποίας χαράσσουν τους κεντρικούς άξονες της πολιτικής τους για την ΕΕ, διαμορφώνουν εκλογικές διακηρύξεις για τις εκλογές του ΕΚ και συντονίζουν την πολιτική τους δράση στα πλαίσια των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

Το ΚΕΑ και τα κόμματα που συμμετέχουν σε αυτό δεν κατορθώνουν να συνθέσουν ένα συνεκτικό σχέδιο πολιτικής που να αποτελεί μια ρεαλιστική εναλλακτική στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ. Οι προτάσεις πολιτικής που διατυπώνουν στα πλαίσια του ΚΕΑ δομούν με μεγαλύτερη συστηματικότητα το περιεχόμενο του «μεταρρυθμιστικού ευρωσκεπτικισμού» που υιοθετούν τα κόμματα-μέλη του. Πιο συγκεκριμένα, οι προτάσεις πολιτικής του ΚΕΑ, που προκύπτουν μέσα από την διαδικασία πολιτικής σύνθεσης των μελών του, διασαφηνίζουν την ιδεολογική ταυτότητα τους και σε ένα δεύτερο επίπεδο μορφοποιούν τους κεντρικούς άξονες της πολιτικής τους¹⁷³.

Η στρατηγική και ο προγραμματικός λόγος του ΚΕΑ αποτυπώνουν το ξεκάθαρο ιδεολογικό στίγμα των κομμάτων-μελών του υπέρ της εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το ΚΕΑ απορρίπτει και ασκεί έντονη κριτική στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ, ωστόσο δεν περιορίζεται στην άσκηση κριτικής στην νεοφιλελεύθερη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το περιεχόμενο των προτάσεων του ΚΕΑ αποτυπώνει την πρόθεση των κομμάτων που συμμετέχουν σε αυτό να διαμορφώσουν ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα για την ΕΕ που να λειτουργεί εναλλακτικά στην τρέχουσα νεοφιλελεύθερη στρατηγική ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η στρατηγική του ΚΕΑ ισορροπεί ανάμεσα στην άσκηση έντονης κριτικής στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ και την διατύπωση μιας σειράς πολιτικών προτάσεων για την ενίσχυση της συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών και την εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στην βάση ενός εναλλακτικού σχεδίου στην τρέχουσα νεοφιλελεύθερη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

¹⁷³ Μοσχονάς, Γ. (2014), *Διλήμματα του ριζοσπαστισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση...* σελ. 5.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το πολιτικό πρόγραμμα του ΚΕΑ, όπως αποτυπώνεται στα πολιτικά κείμενα των συνεδρίων του κόμματος, μορφοποιεί τους κεντρικούς άξονες της πολιτικής του στρατηγικής για την μεταρρύθμιση της ΕΕ. Ο πρώτος άξονας αφορά στην ενίσχυση της δημοκρατικής λειτουργίας και της δημοκρατικής λογοδοσίας των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Ο δεύτερος άξονας αφορά την ενίσχυση των εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών και της παρέμβασης τους στην ρύθμιση των οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων και της δυναμικής της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το πολιτικό πρόγραμμα του ΚΕΑ χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση ισχυρών στοιχείων σοσιαλδημοκρατικής ρύθμισης της οικονομίας και της κοινωνίας και αναδεικνύει τον εκδημοκρατισμό της ΕΕ σε κεντρικό αίτημα των κομμάτων μελών του.

Η αναβάθμιση του ΚΕΑ την περίοδο της κρίσης, η σταδιακή προγραμματική του ωρίμανση και οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει στον συντονισμό της εκλογικής προετοιμασίας των μελών στο επίπεδο της ΕΕ ενίσχυσαν την συμβολή του στην συγκρότηση της ευρωπαϊκής πολιτικής των κομμάτων μελών του και την ενσωμάτωση της στον προγραμματικό τους λόγο. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το ΚΕΑ συνέβαλε στην αναδιατύπωση δυο επιμέρους χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των κομμάτων μελών του. Το πρώτο εντοπίζεται στην αντιπροσωπευτική λειτουργία που επιδιώκουν και τείνουν να αναλάβουν τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς και το δεύτερο αφορά το ύφος πολιτικής που υιοθετούν. Πιο συγκεκριμένα, η διατύπωση προτάσεων πολιτικής για την μεταρρύθμιση της πολιτικής της ΕΕ που αποσκοπούν στην προάσπιση και την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης για το σύνολο των κοινωνικών στρωμάτων των ευρωπαϊκών κοινωνιών αποτυπώνει την πρόθεση των κομμάτων-μελών του ΚΕΑ να λειτουργήσουν ως εκπρόσωποι των συμφερόντων των μη-προνομιούχων όσο και της μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων παρά να αποτελέσουν αποκλειστικά κόμματα-εμπροστοφυλακή της εργατικής τάξης¹⁷⁴. Η επιλογή για την υιοθέτηση μιας στρατηγικής σύνθεσης στην βάση διατύπωσης μιας δέσμης περισσότερο «υπεύθυνων» και «ρεαλιστικών» εναλλακτικών προτάσεων για την αναδιατύπωση της πολιτικής της ΕΕ συνοδεύεται από τον ταυτόχρονο περιορισμό της κουλτούρας καταγγελίας και διαμαρτυρίας. Τα κείμενα των συνεδρίων του ΚΕΑ την περίοδο μετά το 2010 χαρακτηρίζονται από τον περιορισμό του καταγγελτικού ύφους πολιτικής που ήταν κυρίαρχο την περίοδο πριν το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, συνιστούν ένδειξη προγραμματικής του ωρίμανσης του ΚΕΑ που επιδιώκει να «μεταγγίσει» στα κόμματα-μέλη του¹⁷⁵.

¹⁷⁴ March, L. & Mudde, C., (2005), *What's Left of the Radical Left? The European Radical Left after 1989: Decline and Mutation*, Comparative European Politics, Palgrave Macmillan Ltd, vol. 3, p.42.

¹⁷⁵ Μοσχονάς, Γ. (2014), *Διλλήματα του ριζοσπαστισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση...* σελ. 17.

Η επιρροή στις πολιτικές της ΕΕ είναι περιορισμένη καθώς με ελάχιστες εξαιρέσεις, τα αριστερά κόμματα δεν συμμετέχουν σε κυβερνητικούς συνασπισμούς. Η περιορισμένη επιρροή του στις πολιτικές της ΕΕ ενισχύεται από το γεγονός ότι η πολιτική ομάδα ΕΕΑ/ΒΠΑ δεν έχει ενσωματωθεί στο ΚΕΑ. Η επιρροή του ΚΕΑ εντοπίζεται αποκλειστικά στα κόμματα μέλη του. Η πολιτική σύνθεσης που υιοθέτησε και οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε την περίοδο της κρίσης συνέβαλλαν αποφασιστικά στην διαμόρφωση συνθηκών πολιτικής και ιδεολογικής σύγκλισης των κομμάτων μελών του και στην μορφοποίηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής τους. Η ένταση της οικονομική κρίσης και η αδυναμία των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και των ευρωπαϊκών θεσμών να την διαχειριστούν αποτελεσματικά, λειτούργησε καταλυτικά στην συσπείρωση των κομμάτων της ευρωπαϊκής ριζοσπαστικής αριστεράς και στην ενίσχυση της συνεργασίας τους εντός των θεσμικών του οργάνων του ΚΕΑ. Η στρατηγική σύνθεσης που υιοθέτησε το ΚΕΑ που ακολούθησε την περίοδο της κρίσης επιβεβαιώνει την θέση του Γ. Μοσχονά ότι λειτουργεί ένας ευρωπαϊκό κόμμα που συμβάλει αποφασιστικά στην ενίσχυση των τάσεων ενοποίησης του πολύδιασπασμένου χώρου της ριζοσπαστικής αριστεράς, στην μορφοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής και ιδεολογικής ταυτότητας των κομμάτων της και στην δημιουργία μιας εν δυνάμει και υπό διαμόρφωση νέας οικογένειας πολιτικών κομμάτων¹⁷⁶.

¹⁷⁶ Μοσχονάς, Γ. (2014), *Διλλήματα του ριζοσπαστισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση...* σελ. 15.

Τελικά συμπεράσματα

Το ΕΣΚ αποτελεί ένα ώριμο οργανωτικά ευρωπαϊκό πολιτικό κόμμα και η συνεργασία η συνεργασία των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων έχει προχωρήσει σε σημαντικό βαθμό, συγκριτικά με τις υπόλοιπες κομματικές οικογένειες. Η επιρροή του ΕΣΚ στο συντονισμό των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και την διαμόρφωση της πολιτικής τους στο ευρωπαϊκό επίπεδο παρέμεινε περιορισμένη, ωστόσο δεν θα πρέπει να θεωρείται αμελητέα¹⁷⁷.

Η οργανωτική ωριμότητα του ΕΣΚ και η παραμονή του P.N. Rasmussen, ενός έμπειρου πολιτικού πρώτης γραμμής, για μεγάλο χρονικό διάστημα στην ηγεσία του (2004-2011) συνέβαλλαν καθοριστικά ώστε το ΕΣΚ να διαμορφώσει μια επεξεργασμένη πρόταση για την διαχείριση της οικονομικής κρίσης με κύριους άξονες τον αυστηρότερο έλεγχο του χρηματοπιστωτικού τομέα και την διασφάλιση της διαφάνειας των τραπεζικών συναλλαγών. Το ΕΣΚ στις εκλογές του ΕΚ της περιόδου 2009-2014 επιχειρηματολόγησε υπέρ της ενίσχυση του συντονισμού στην άσκηση οικονομικής πολιτικής και της ενεργητικότερης παρέμβασης των δημόσιων αρχών στην λειτουργία της ΕΕ σε δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη αφορούσε στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας με γενναία προγράμματα επενδύσεων για την διασφάλιση της οικονομικής ανάκαμψης και η δεύτερη αφορούσε στην υιοθέτηση μιας ενεργητικής κοινωνικής πολιτικής για την διαχείριση των κοινωνικών διαστάσεων της κρίσης και ειδικότερα την αντιμετώπιση της ανεργίας και την προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Την ίδια περίοδο, το ΕΣΚ υιοθέτησε να αντιπαραθετικό πολιτικό ύφος που συνοδευόταν από την υιοθέτηση μιας αριστερής συνθηματολογίας, που επεδίωκε να κάνει διακριτή την θέση του ΕΣΚ έναντι του ΕΛΚ, στην βάση ενός δίπολου αντιπαραθέσεως μεταξύ προοδευτικών έναντι συντηρητικών προτάσεων πολιτικής για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.

Την περίοδο που ακολουθεί των ευρωεκλογών του 2009, η οικονομική κρίση σταδιακά μετατρέπεται σε κρίση του κοινού νομίσματος και απειλεί την ενότητα της ευρωζώνης. Η ένταση της κρίσης καθώς και το γεγονός ότι τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της κεντρικής Ευρώπης βρισκόταν στην αντιπολίτευση διευκόλυνε την διαμόρφωση ενός επεξεργασμένου προγράμματος που συνοδευόταν από συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής για την μεταρρύθμιση θεσμικού πλαισίου της ΕΕ. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι το ΕΣΚ, την περίοδο 2007-2001 υπερέβη τον ρόλο του και συστηματικά άρθρωσε ένα πρόγραμμα μεταρρύθμισης της ΕΕ. Το πρόγραμμα του ΕΣΚ διορθωνόταν σε τρεις θεματικές. Η πρώτη θεματική επικεντρωνόταν στην αυστηρότερη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα και

¹⁷⁷ Lightfoot, S., (2003), *The Party of European Socialists...* p. 235-236.

συνοδεύονται από εξειδικευμένες προτάσεις πολιτικής που περιλάμβαναν την σύσταση θεσμικών οργάνων για την διασφάλιση της λογοδοσίας και της διαφάνειας των τραπεζικών συναλλαγών. Οι προτάσεις για την σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης και Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου, ανάλογου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου καθώς και μιας Ανεξάρτητης Αρχής Αξιολόγησής της Πιστοληπτικής Ικανότητας αποτύπωναν την θέση του ΕΣΚ για μεγαλύτερο δημόσιο έλεγχο του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η δεύτερη θεματική του προγράμματος του ΕΣΚ επικεντρωνόταν στην απαίτηση για αναθεώρηση της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής της ΕΕ και ειδικότερα του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Οι κεντρικοί άξονες της οικονομικής πρότασης του ΕΣΚ αφορούσαν στην ενίσχυση του παρεμβατικού ρόλου των δημοσίων αρχών, την εμβάθυνση της οικονομικής και δημοσιονομικής ενοποίησης της ΕΕ και τον κεντρικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών. Ο φόρος στις τραπεζικές συναλλαγές και η έκδοση ευρωομολόγων συνιστούσαν τις εμβληματικές προτάσεις πολιτικής του ΕΣΚ. Η Τρίτη θεματική αφορούσε στην υιοθέτηση μιας ενεργητικότερης κοινωνικής πολιτικής και συνοδευόταν από μέτρα παρεμβατικής νομισματικής πολιτικής που αποσκοπούσαν για την αντιμετώπιση των ζητημάτων της αυξανόμενης ανεργίας και της κοινωνικής περιθωριοποίησης. Το πολιτικό πρόγραμμα του ΕΣΚ της περιόδου 2009-2011 αποτελούσε ένα πρόγραμμα μεταρρύθμισης της ΕΕ που αμφισβητούσε τις ορθόδοξες οικονομικές πολιτικές και την λιτότητα που ταυτόχρονα επιχειρούσε να ανανεώσει την στρατηγική των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, προσδίδοντας της ένα αριστερό πολιτικό στίγμα. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι ο προγραμματικός λόγος του ΕΣΚ απέκτησε μια δική του δυναμική που δεν συνιστούσε την κοινή συνισταμένη της πολιτικής των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το περιεχόμενο του προγράμματος του ΕΣΚ εν μέρει αμφισβήτησε την αοριστία που χαρακτηρίζει τα προγράμματα των ευρωπαϊκών κομμάτων.

Η μεταρρυθμιστική πορεία του ΕΣΚ διακόπτεται το 2012. Το αίτημα για μεταρρύθμιση των οικονομικών πολιτικών της ΕΕ υποβαθμίζεται και ο προγραμματικός λόγος του ΕΣΚ αποκτά περισσότερο διακηρυκτικά στοιχεία, που στερούνται της συνεκτικότητας της περιόδου πριν το 2012. Η εγκατάλειψη, ουσιαστικά, από τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της μεταρρυθμιστικής ατζέντας του ΕΣΚ και κατ' επέκταση της στρατηγικής σύγκλισης και συντονισμού των πολιτικών τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να αποδοθεί στην συνειδητή επιλογή τους για διακρατική διαχείριση της κρίσης στην βάση της προάσπισης των εθνικών προτεραιοτήτων και των εσωτερικών εθνικών ισορροπιών.

Το ΚΕΑ ιδρύθηκε μόλις το 2004 και όπως αναφέρεται στο καταστατικό του αποτελεί μια ευέλικτη και αποκεντρωμένη ένωση ανεξάρτητων και κυρίαρχων ευρωπαϊκών αριστερών κομμάτων και πολιτικών οργανώσεων, που λειτουργεί στη βάση της συναίνεσης. Το ΚΕΑ δεν συσπειρώνει το σύνολο των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς και η ιδεολογική ανομοιογένεια των κομμάτων του περιορίζει την επιρροή του. Η οικονομική κρίση, ωστόσο, επιτάχυνε τις πολιτικές διεργασίες για την διαμόρφωση μιας πλατφόρμας συνεργασίας και συντονισμού των κομμάτων της αριστεράς, στις οποίες πρωτοστάτησαν οι ηγεσίες των «ευρωφιλικών» κομμάτων, όπως η Γερμανική Αριστερά και ο ΣΥΡΙΖΑ. Η ηγετική ομάδα του ΚΕΑ με αφορμή την χρηματοπιστωτική κρίση και ενόψει των ευρωεκλογών του 2009 έθεσε δυο αλληλένδετους στρατηγικούς στόχους, που αφορούσαν στην σύνθεση ενός κοινού πολιτικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της κρίσης, που θα αποτυπωνόταν σε ένα κοινό εκλογικό маниφέστο, και ο δεύτερος αφορούσε στην ενίσχυση της «ορατότητας» των θέσεων των κομμάτων της αριστεράς στις ευρωπαϊκές κοινωνίες και κατ' επέκταση εκλογικής τους απήχησης. Ο έλεγχος των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, η υιοθέτηση μιας κεϋνσιανής οικονομικής πολιτικής στα ζητήματα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της και οι εργασιακές σχέσεις και η προστασία των εργατικών δικαιωμάτων αποτελούν τους κεντρικούς άξονες της προγραμματικής απάντησης του ΚΕΑ στην πρώτη φάση της οικονομικής κρίσης. Η κριτική στον νεοφιλελευθερισμό και την νεοφιλελεύθερη διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης, που χαρακτηρίζει τα κόμματα της αριστεράς, συνιστούσαν κεντρικά στοιχεία του προγραμματικού λόγου του ΚΕΑ. Οι πολιτικές προτάσεις του ΚΕΑ παράλληλα με την κριτική στον νεοφιλελευθερισμό, εμπλουτίζονται με επιμέρους μέτρα πολιτικής για την αντιμετώπιση της κρίσης και ταυτόχρονα αναδεικνύουν το αίτημα για ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η στρατηγική σύνθεσης του ΚΕΑ διατηρείται μετά τις ευρωεκλογές του 2009 και το ΚΕΑ λειτουργεί ως η πλατφόρμα για την άρθρωση ενός εναλλακτικού προγράμματος για την αντιμετώπιση της κρίσης και γενικότερα των ζητημάτων που θέτει η διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η ενίσχυση των εθνικών και ευρωπαϊκών δημόσιων αρχών και η ενεργητικότερη παρέμβαση τους στην οικονομία αποτελούν τους κεντρικούς της οικονομικής πολιτικής του ΚΕΑ. Ο μετασχηματισμός του φορολογικού συστήματος, με την κατάργηση των φορολογικών παραδείσων και την υιοθέτηση φόρου στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, η σύσταση ενός δημόσιου ευρωπαϊκού θεσμού για την αξιολόγηση των οικονομιών των κρατών-μελών της ΕΕ και η έκδοση ευρωομολόγων αποτελούν τις επιμέρους προτάσεις πολιτικής του ΚΕΑ για την δημιουργία δημόσιων εσόδων που θα κατευθύνονται στην

χρηματοδότηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της πραγματικής οικονομίας καθώς και ενός ευρέως φάσματος κοινωνικών υπηρεσιών. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το ΚΕΑ εισηγείται την σύσταση νέων θεσμών για την διαχείριση της οικονομικής διάστασης της ευρωπαϊκής ενοποίησης και την μεταρρύθμιση του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Η ίδρυση Ευρωπαϊκής Τράπεζα, υπό των έλεγχο των δημοσίων αρχών και με αποστολή τον συντονισμό των εθνικών τραπεζικών συστημάτων, η θεσμοθέτηση ενός ευρωπαϊκού οργανισμού για την χρηματοδότηση επενδυτικών δαπανών καθώς και η αναμόρφωση των αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ, ώστε να λειτουργεί ως δανειστής εσχάτης προσφυγής των ευρωπαϊκών οικονομιών αποτυπώνουν του κεντρικούς άξονες για την μεταρρύθμιση του οικονομικού οικοδομήματος της ΕΕ και της ευρωζώνης ειδικότερα.

Το ΚΕΑ διατυπώνει ένα πολιτικό πρόγραμμα που υπερασπίζεται την δυναμική ενίσχυση του δημόσιου ελέγχου και της παρέμβασης των δημόσιων αρχών στους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, αντιτάσσεται τον ιδιωτικοποιήσεων και υιοθετεί ισχυρά στοιχεία σοσιαλδημοκρατικής ρύθμισης της οικονομίας αναδεικνύοντας τον εκδημοκρατισμό της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ενοποίησης σε κεντρικό αίτημα των κομμάτων της αριστεράς.

Το ΚΕΑ θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι κατορθώνει σε σημαντικό βαθμό να λειτουργήσει ως η πλατφόρμα συνεργασίας των «ευρωφιλικών» κομμάτων της αριστεράς και σε σημαντικό βαθμό συμβάλλει στο «εξευρωπαϊσμό» των θέσεων των αριστερών κομμάτων.

Τα δυο ευρωπαϊκά κόμματα και ειδικότερα οι ηγεσίες τους θεώρησαν ότι η οικονομική κρίση αποτελεί μια ευκαιρία για την αναβάθμιση του ρόλου τους στο ευρωπαϊκό πολιτικό γίγνεσθαι. Η ευρωπαϊκή διάσταση της κρίσης και η αδυναμία διαχείρισης της στα στενά εθνικά πλαίσια συνέβαλε αποφασιστικά ώστε οι ηγεσίες των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της συνεργασίας των κομμάτων-μελών τους και τον συντονισμό της ευρωπαϊκής στρατηγικής τους. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι οι ηγεσίες τους, αλλά και οι ηγεσίες των εθνικών κομμάτων σε σημαντικό βαθμό, εκτίμησαν ότι η οικονομική κρίση συνιστούσε μια ευκαιρία για τον επαναπροσδιορισμό του ιδεολογικού προσανατολισμού και της στρατηγικής των κομμάτων της σοσιαλδημοκρατίας και της αριστεράς για την διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, που μετά το ξέσπασμα της κρίσης δείχνει να βρίσκεται σε μετάβαση. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η αναδιατύπωση στοιχείων του προγραμματικού λόγου των σοσιαλδημοκρατικών και των κομμάτων της αριστεράς αποσκοπούσε στον επαναπροσδιορισμό της σχέσης τους με την κοινωνία και με το ευμετάβλητο εκλογικό ακροατήριο. Η υιοθέτηση από το ΕΣΚ και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, τουλάχιστον στην πρώτη φάση της κρίσης και μέχρι τα τέλη του 2011, ενός

αριστερού πολιτικού ύφους και μιας κριτικής στάσης στις πολιτικές της ΕΕ αποσκοπούσε στην επαναπροσέγγιση μέρος του εκλογικού ακροατηρίου που τους είχε εγκαταλείψει την περίοδο πριν το ξέσπασμα της κρίσης. Η ενσωμάτωση νέο-κευνσιανών οικονομικών προτάσεων από το ΚΕΑ και τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς μπορεί να υποστηριχτεί ότι έχει ως στόχο την διατύπωση ενός «ρεαλιστικού» και «αξιόπιστου» πολιτικού προγράμματος που αποσκοπούσε να καταστήσει τα κόμματα της αριστεράς μια αξιόπιστη εκλογική επιλογή για τα κομμάτια της κοινωνίας που είχαν απογοητευτεί από την ιδεολογική στροφή των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων την δεκαετία του 2000.

Στα δυο ευρωπαϊκά κόμματα υπάρχει σύμπνοια θέσεων που θεμελιώνεται στην κοινή τους πεποίθηση για επίτευξη μιας κοινωνικά δίκαιης και περιβαλλοντικά ισορροπημένης οικονομικής ανάπτυξης που επενδύει στις δημόσιες υπηρεσίες, επικεντρώνεται στην ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος και θέτει κεντρική προτεραιότητα την περιορισμό των φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, τα σοσιαλδημοκρατικά και τα κόμματα της αριστεράς έχουν ενσωματώσει στο πολιτικό πρόγραμμα τους μετά-υλιστικές αξίες, όπως τα δικαιώματα των γυναικών και η ισότητα των ευκαιριών.

Κεντρικό χαρακτηριστικό των κειμένων και του προγραμματικού λόγου των δυο κομμάτων την περίοδο της οικονομικής κρίσης είναι η κριτική στις πολιτικές που ακολουθούνται για την διαχείριση της. Το ΕΣΚ και το ΚΕΑ ασκούν έντονη κριτική στις ορθόδοξη οικονομική πολιτική και την πολιτική λιτότητας που υιοθετούν οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών και η ΕΕ για την αντιμετώπιση της οικονομικής δυσπραγίας. Η κριτική του ΕΣΚ επικεντρώνεται περισσότερο στις πολιτικές λιτότητας για την αντιμετώπιση της κρίσης και επιχειρηματολογεί υπέρ της ενεργητικότερης παρέμβασης των δημόσιων αρχών και του συντονισμού στην άσκηση οικονομικής πολιτικής στην ΕΕ, χωρίς ωστόσο να αμφισβητεί το φιλελεύθερο περιεχόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το ΚΕΑ, από την πλευρά του, καταγγέλλει τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΕΕ και ασκεί έντονη κριτική στον συνολικό τρόπο λειτουργίας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Το ΚΕΑ και τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς, χωρίς να απορρίπτουν την απαίτηση για ενοποίηση της ευρωπαϊκής ηπείρου, υιοθετούν μια στρατηγική που αποσκοπεί στον ριζικό μετασχηματισμό των θεσμών της ΕΕ.

Το αίτημα για αναμόρφωση των θεσμών, του τρόπου λειτουργίας και του θεσμικού οικονομικού πλαισίου της ΕΕ και της Ευρωζώνης είναι κοινή και στα δυο ευρωπαϊκά κόμματα. Η συμφωνία τους δεν περιορίζεται σε γενικόλογες διακηρύξεις για μια κοινωνικά δίκαιη οικονομική ανάπτυξη αλλά εξειδικεύεται στις ειδικότερες προτάσεις πολιτικής που

θα πρέπει να υιοθετήσουν τα κράτη-μέλη και η ΕΕ. Η σύμπνοια θέσεων εντοπίζεται στην απαίτηση για ενεργητικότερο ρόλος των δημόσιων αρχών στην διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής, την αυστηρότερη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος.

Τα δυο ευρωπαϊκά κόμματα από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, υιοθετούν θέσεις για αυστηροποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα, επιφυλάσσοντας ενισχυμένες ελεγκτικές αρμοδιότητες στις δημόσιες αρχές σε κρατικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, τα δυο ευρωπαϊκά κόμματα υποστηρίζουν την ενεργητικότερη παρέμβαση των δημοσίων αρχών στην οικονομία και την χρηματοδότηση επενδυτικών δαπανών για την επανεκκίνηση της οικονομίας, υιοθετώντας ένα νέο-κεϋνσιανό οικονομικό πρόγραμμα. Η σύμπνοια θέσεων εντοπίζεται στα ειδικότερα μέτρα πολιτικής που υιοθετούν. Πιο συγκεκριμένα, η επιβολή φόρου στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και η έκδοση ευρωομολόγων αποτελούν εμβληματικές προτάσεις πολιτικής του ΕΣΚ και του ΚΕΑ για την χρηματοδότηση του δημοσίου χρέους και των επενδυτικών δαπανών των κρατών-μελών και της ΕΕ. Στο πρόγραμμα των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων περιλαμβάνεται η πρόταση για την θέσπιση μιας Αρχής Αξιολόγησής Πιστοληπτικής Ικανότητας, που αποτυπώνει την κοινή τοποθέτηση τους για ενεργητικότερη παρέμβαση στην οικονομία για την διασφάλιση της αξιοπιστίας των όρων δανεισμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ΕΣΚ και το ΚΕΑ τάσσονται υπέρ μεταρρύθμισης του οικονομικού πυλώνα της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ και ειδικότερα της αναδιατύπωσης του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, υποστηρίζουν την εμβάθυνση της οικονομικής και δημοσιονομικής ενοποίησης της ΕΕ, επιφυλάσσοντας ενεργητικότερο ρόλο στους δημόσιες αρχές και τους ευρωπαϊκούς θεσμούς για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών. Η θέσπιση ενός «Κοινωνικού Πυλώνα» ισότιμου του «Οικονομικού» και του Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης της ΕΕ, συνιστά κεντρική προτεραιότητα του ΕΣΚ και του ΚΕΑ. Η έκταση και ο βαθμός της οικονομικής μεταρρύθμισης της ΕΕ που υιοθετούν τα δυο ευρωπαϊκά κόμματα, ωστόσο διαφοροποιείται. Το ΕΣΚ επικεντρώνεται στην ανάληψη ενός ενεργητικότερου ρόλου από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στην χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων και την αναμόρφωση των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ, όπως τα Ταμείο Συνοχής, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων. Ο ανασχεδιασμός της ΕΚΤ και των αρμοδιοτήτων της δεν συνιστούν προτεραιότητα του ΕΣΚ. Το ΚΕΑ από την πλευρά του διατυπώνει ένα σχέδιο ριζικής μεταρρύθμισης της ευρωπαϊκού οικονομικού οικοδομήματος με την ίδρυση

μιας Δημόσιας Ευρωπαϊκής Τράπεζα, την επέκταση των αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ, ώστε να λειτουργεί ως δανειστής εσχάτης προσφυγής των ευρωπαϊκών οικονομιών, με αρμοδιότητες ουσιαστικά ανάλογες μιας εθνικής κεντρικής τράπεζας και τέλος την θεσμοθέτηση ενός νέου ευρωπαϊκού οργανισμού για την χρηματοδότηση επενδυτικών δαπανών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η διαμόρφωση από το ΕΣΚ ενός πολιτικού προγράμματος με κεντρικό άξονα την ενεργητικότερη παρέμβαση των δημοσίων αρχών για την ανάκαμψη της οικονομίας και την ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την κριτική στην πολιτική λιτότητας για την αντιμετώπιση της κρίσης καθώς και την υιοθέτηση εκ μέρους του ενός αριστερού πολιτικού ύφους, ιδιαίτερα την περίοδο των ευρωεκλογών του 2009 και μέχρι τα τέλη του 2011, φέρνει τις θέσεις του πολύ κοντά στις θέσεις του ΚΕΑ. Η σύμπνοια των οικονομικών προτάσεων των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων γίνεται εφικτή καθώς η ηγεσία του ΚΕΑ και τα «ευρωφιλικά» κόμματα της αριστεράς, αξιολογώντας ότι η οικονομική κρίση συνιστά μια ιστορική ευκαιρία για την αύξηση της κοινωνικής και εκλογικής απήχησης της αριστεράς, περιορίζουν τον καταγγελτικό ύφος πολιτικής και επικεντρώνονται στην διαμόρφωση ενός «ρεαλιστικού», προσαρμοσμένου στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα, προγράμματος μεταρρύθμισης της ΕΕ, που ενσωματώνει «δοκιμασμένες» νέο-κεϋνσιανές οικονομικές προτάσεις για την ρύθμιση του οικονομικού πλαισίου λειτουργίας της ΕΕ. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι τα κόμματα της ριζοσπαστικής αριστεράς που συμμετέχουν στο ΚΕΑ επεδίωξαν να καλύψουν το πολιτικό κενό που είχε δημιουργηθεί αριστερά της σοσιαλδημοκρατίας και να υιοθετήσουν θέσεις που τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα είχαν εγκαταλείψει την περίοδο πριν την οικονομική κρίση. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το ΕΣΚ και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα προτάσσουν την νέο-κεϋνσιανή «διάρθρωση» του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Το ΚΕΑ και τα κόμματα της αριστεράς από την πλευρά τους χρησιμοποιούν τον νέο-κενσιανισμό συγκυριακά και ως ανάχωμα στην επιρροή του νεοφιλελευθερισμού στις πολιτικές της ΕΕ, τασσόμενα ουσιαστικά υπέρ του ριζοσπαστικού «μετασχηματισμού» των πολιτικών για την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Η οικονομική κρίση συνέβαλε αποφασιστικά ώστε το ΕΣΚ και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα να εγκαταλείψουν το συναινετικό ύφος πολιτικής απέναντι στην φιλελεύθερη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, να ασκήσουν κριτική στις πολιτικές λιτότητας της ΕΕ και να επιχειρήσουν και να διατυπώσουν ένα διακριτικό πολιτικό πρόγραμμα, τουλάχιστον την περίοδο από το 2007 έως και τα τέλη του 2011. Τα εθνικά κόμματα επέδειξαν προθυμία να ακολουθήσουν συμβιβαστική στάση και να εναρμονίσουν τις θέσεις τους σε ευρωπαϊκό

επίπεδο, στο βαθμό που αυτές δεν υπονόμευαν τους εθνικούς κομματικούς σχεδιασμούς. Οι εθνικές προτεραιότητες και η διακρατική διαχείρισης της κρίσης, ιδιαίτερα την περίοδο μετά το 2012, ουσιαστικά υπονόμευσαν την προγραμματική συνοχή της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας που εν μέρει είχε οικοδομηθεί την περίοδο 2007-2011.

Το ΚΕΑ επιχείρησε να λειτουργήσει ως πλατφόρμα συντονισμού της ευρωπαϊκής στρατηγικής των κομμάτων της αριστεράς την περίοδο της κρίσης. Το πολιτικό πρόγραμμα που διατύπωσε θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι συνέβαλλε στον «εξευρωπαϊσμό» και την αποκρυστάλλωση του κεντρικών αξόνων της πολιτικής των κομμάτων της αριστεράς για τα ευρωπαϊκά ζητήματα. Ο πολιτικός ρεαλισμός που χαρακτηρίζει τις προτάσεις το ΚΕΑ αποτυπώνει την στρατηγική των κομμάτων της αριστεράς που συμμετέχουν σε αυτό, να εξέλθουν από το πολιτικό περιθώριο και να ασκήσουν ενεργητικότερο ρόλο στις εξελίξεις στο εσωτερικό των χωρών τους και κατ' επέκταση στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Η οικονομική κρίση συνέβαλλε αποφασιστικά στην σύγκλιση των θέσεων των δυο ευρωπαϊκών κομμάτων, ωστόσο η διαμόρφωση ενός ενιαίου αριστερού πολιτικού μετώπου σε ευρωπαϊκό επίπεδο υπονομεύεται από το πολυεπίπεδο και ατελές πολιτικό σύστημα της ΕΕ. Η κοινοτική μέθοδος «αποϊδεολογικοποιεί» την διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και θέτει ένα θεμελιακό ζήτημα στην διατύπωση ενός διακριτού αριστερού οράματος για την ενοποίηση της Ευρώπης. Το έλλειμμα ενός σαφούς πολιτικού οράματος για την ενοποίηση της Ευρώπης διακρίνεται και χαρακτηρίζει τον προγραμματικό λόγο των δύο ευρωπαϊκών κόμματος. Η ιδεολογική ανομοιογένεια των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και των κομμάτων της αριστεράς λειτουργούν αποτρεπτικά στην διαμόρφωση όρων «αριστερής» συναίνεσης για την ΕΕ. Οι θέσεις και ο προγραμματικός λόγος των ευρωπαϊκών κομμάτων δεν συνιστούν θέσεις που απαραίτητα ενστερνίζονται τα εθνικά κόμματα. Η συναίνεση στο εσωτερικό της σοσιαλδημοκρατικής οικογένειας την περίοδο της κρίσης υπαγορεύτηκε από την πολιτική και εκλογική συγκυρία και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα εύθραυστη. Τα εθνικά κόμματα υπαναχώρησαν από την προοπτική διαμόρφωσης μιας ενιαίας σοσιαλδημοκρατικής στρατηγικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο και επέλεξαν την προώθηση εθνικών προτεραιοτήτων. Η διαμόρφωση μιας ενιαίας στρατηγικής των κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς είναι ένα ιδιαίτερα δυσχερές εγχείρημα. Η ΕΕ και η διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης είναι ένα ζήτημα διαίρεσης των αριστερών κομμάτων. Το ΚΕΑ συγκεντρώνει τα κόμματα που υποστηρίζουν όψεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αλλά σε κάθε περίπτωση χαρακτηρίζονται από ευρωσκεπτικισμό και υπερασπίζονται την διαμόρφωση ενός εναλλακτικού πολιτικού πλάνου για την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Η έκταση των μεταρρυθμίσεων που υποστηρίζουν τα δυο

ευρωπαϊκά κόμματα συνιστά επίσης ένα εμπόδιο για την διαμόρφωση ενός ενιαίου αριστερού μετώπου στην ΕΕ. Το ΕΣΚ τάσσεται υπέρ της «διόρθωσης» του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου, με την ενεργητικότερη παρέμβαση των δημοσίων αρχών στον συντονισμό των ευρωπαϊκών πολιτικών. Το ΚΕΑ, από την πλευρά του, επιχειρηματολογεί υπέρ της ουσιαστικότερης και βαθύτερης μεταρρύθμισης της οικονομικής λειτουργίας της ΕΕ και την αναδιατύπωση των πολιτικών για την ενοποίηση της ευρωπαϊκής ηπείρου, καθιστώντας την διαμόρφωση αριστερής «συναίνεσης» στην ΕΕ ιδιαίτερα δύσκολη.

Βιβλιογραφία- Ιστογραφία

Arnove, A., (2000), *The Fall of Stalinism: Ten Years on*, International Socialist Review, Issue No 10, Winter 2000, available at http://isreview.org/issues/10/fall_of_stalinism.shtml.

Bailey, D., (2013), *European Democracy after social democracy*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), pp. 44-61.

Bardi ,L., (2004), *European political parties: A (timidly) rising actor in the EU political system*, The International Spectator, Vol. 39, No. 2, PP. 17-30.

Bardi, L., (2013), *Parties, Party System and Party Government in the European Union* in Giusto, H., (edt), *Democratic Legitimacy and Political Leadership in the European Union, Towards the 2014 European Elections*, Fondazione Italianeuropei and Foundation for European Progressive Studies, 28-44.

Bartolini, S, (2006), *Should the Union be 'Politicised' ? Prospects and Risks* , Notre Europe Policy Paper No. 19: The Right or the Wrong Sort of Medicine for the EU , pp. 29-50, available at: http://www.notreeurope.eu/uploads/tx_publication/Polycypaper19-en.pdf.

Berger, S., (2012), *Social Democratic Trajectories in modern Europe: One or many families?*, in Meyer, H., Rutherford, J. (eds), *The future of European Social Democracy, Building the good society*, London and New York, Palgrave Macmillan, pp. 13-26.

Bensaid, D., Krivine, A., Sousa,A., Thornett, A., (2011), *New Parties of the Left– Experiences from Europe*, London, IMG Publications.

Biezen, Van, I., & Molenaar, F. (2012), *The Europeanisation of the Party Politics? Competing Regulatory paradigms at the Supranational level*, West European Politics, VI. 35, No.2., pp. 632-656.

Bordanini, P., (2013), *Renewal and Tradition Comparing Italian radical left Parties through their Middle-level Elites*, South European Society and Politics, vol. 18, No. 1, pp. 61-79.

Bressanelli, E., (2014), *Political Parties in the EU: What' s Next?*, Perspectives of Federalism, Vol. 6, Issue 3, available at: http://www.on-federalism.eu/attachments/200_download.pdf.

Brustier, G., Deloy, C., & Escalona, F., (2014), *Political Families in the European Elections May 2014: An Assessment*, Fondation Robert Schuman, Policy Paper no. 319, European Issues, available at: <http://www.robert-schuman.eu/en/doc/questions-d-europe/qe-319-en.pdf>.

Charalambous, G., Lamprianou, I., (2014), *Societal Responses to the Post-2008 Economic Crisis among South European and Irish Radical Left Parties: Continuity or Change and Why?*, Government and Opposition, pp. 1-33.

Charalambous, G. (2011), *All the shades of Red: examining the Radical Left's Euroscepticism*, Contemporary Politics, vol. 17, no. 3, pp. 299-320.

Cramme, O. , (2012) *The Power of European Integration: Choice and Purpose for Centre-Left Politics*, in Cramme, O. & Diamond, P. (eds), *After the Third Way: The future of social democracy in Europe*, London and New York, I.B.Tauris & Co Ltd, pp. 157-174.

Daiber, B., Hildebrandt, C., Striethorst, A., (2012), *From Revolution to Coalition – Radical Left Parties in Europe*, Berlin, published by Rosa Luxemburg Foundation, available at: http://www.rosalux-nyc.org/wp-content/files_mf/fromrevolutiontocoalition.pdf.

Delwit, P., (2013), *The End of Voters in Europe? Electoral Turnout in Europe since WWII*, Open Journal of Political Science, Vol.3, No.1, pp. 44-52.

Delwit, P., (2005), *Social Democracy in Europe*, Editions de l'Université de Bruxelles, Bruxelles.

Delwit, P., Külachi, E., & Van De Walle, C., (2004), *The Europarties Organisation and Influence*, Editions de l'Université de Bruxelles, Bruxelles.

Dietz, M. T., (2000), *Similar but different? The European Greens Compared to Other Transnational Party Federations in Europe*, Party Politics, Vol. 6, No. 2, p. 202-203.

Dunphy, R., March, L., (2013), *Seven Year Itch?: The European Left Party: Struggling to Transform the EU*, Perspectives on European Politics and Society, pp 1-18.

Dunphy, R., Bale, T., (2011), *The Radical Left in coalition government: Towards a comparative measurement of success and failure*, Party Politics, pp 488-504.

Dunphy, R., (2004), *Contesting Capitalism?: Left Parties and European Integration*, Manchester, Manchester University Press.

Eley, G., (2010), *Forging Democracy: The History of the Left in Europe, 1923-2000*, vol. 2, Athens, Savvalas Press.

Escalona, F.,Vieira, M.,(2013), *The Radical Left in Europe: Thoughts about the emergence of a family*, Fondation Jean-Jaurès, Observatoire de la vie politique- Novembre 2013, available at <http://www.jean-jaures.org/content/download/18517/182437/version/3/file/Note-OBS-VP-2-EN.pdf>

Hertner, I., (2011), *Are European Election Campaigns Europeanized? The Case of the Party of European Socialists in 2009*, Government and Opposition, vol. 46, no. 3, pp. 321–344.

Gomez, R., Morales, L. & Ramiro, L. (2015), *Varieties of Radicalism: Examining the Diversity of Radical Left Parties and Voters in Western Europe*, West European Politics, vol. 39, no. 2, pp. 351-379.

Hanley, D.,(2008), The Communists and Allies, in Hanley, D. , *Beyond the Nation State: Parties in the Era of European Integration*, London, Palgrave MacMillan, pp.138-156.

Heilig, D., (2016), *Mapping the European Left, Socialist Parties in the EU*, New York, published by Rosa Luxemburg Foundation, available at: http://www.rosalux-nyc.org/wp-content/files_mf/theleftineurope_eng.pdf.

Hertner, I., (2011), *Are European Election Campaigns Europeanized? The Case of the Party of European Socialists in 2009*, Government and Opposition, vol. 46, no. 3, pp. 321–344.

Holmes, M., (2014), *Evaluating the Left and European integration*, Fondation Jean-Jaurès, Observatoire de la vie politique- Avril 2014.

Holmes, M., & Lightfoot, S., (2011), *Limited Influence?, The Role of the Party of European Socialists in Shaping Social Democracy in Central and Eastern Europe*, Government and Opposition, Vol. 46, No. 1, pp. 32–55.

Hix, S., (2006), *Why the EU Needs (Left-Right) Politics? Policy Reform and Accountability Are Impossible Without It*, Notre Europe Policy Paper 19: The Right or the Wrong Sort of Medicine for the EU, pp. 1-28, available at http://www.notre-europe.eu/uploads/tx_publication/Polycypaper19-en.pdf.

Hix, S., Lesse, U., (2002), *Shaping a Vision: A History of the Party of European Socialist, 1952-2002*, Brussels- Belgium, Published by the Party of European Socialists.

Hout, W., (2006), *The only game in town? European Social Democracy and Neo-liberal globalization*, Friedrich Ebert Foundation, International Politics and Society, Heft 2/2006, available at http://www.fes.de/ipg/IPG2_2006/HOUT.PDF.

Hudson, K.,(2012), *The Party of the European Left*, in Hudson K., *The New European Left-A Socialism for the Twenty-first Century?*, London, Palgrave Macmillan, pp. 46-65.

Johansson, K. M., & Raunio, T., (2005), *Regulating Europarties: Cross-Party Coalitions Capitalising on Incomplete Contracts*, Party Politics, Vol. 11, No. 5, pp. 515-534.

Külachi, E., (2013), *The Party of European Socialists from Euro to Crisis* in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), pp. 108-125.

Kulahci, E., (2010), *Europarties: Agenda-Setter or agenda-follower? Social Democracy and the disincentives for tax harmonization*, JCMS, vol. 48, no. 5, pp. 1283-1306.

Külachi, E., (2002), *Explaining the Absence of a Genuine European Social-Democrat Consensus: The Case of 'Une Stratégie pour la Solidarité'*, European Integration Online Papers, Vol. 6, No. 4, available at: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2002-004.pdf>.

Ladrech, R., (2007), *National Political Parties and European Governance: the Consequences of "Missing Action"*, West European Politics, Vol.30, No. 5, pp. 945-960.

Ladrech, R., (2002), *Europeanization and Political Parties: Towards a Framework for Analysis*, Party Politics, Vol. 8, No. 4, pp. 389-403.

Ladrech, R., (2001), *Europeanization and Political Parties: Towards a framework for analysis*, Keele European Parties Research Unit (KERPU) Keele University, working paper 7, available at <http://www.keele.ac.uk/media/keeleuniversity/group/kepru/KEPRU%20WP%207.pdf>.

Lord, C., (2006), *The Aggregating Function of Political Parties in EU Decision-making*, Living Reviews in European Governance, Lord, C. (2006), Lord, C. (2006), vol. 1, No. 2, Available at: <http://www.livingreviews.org/lreg-2006-2>.

Lord, C., (2006), *What Role for the Parties in EU Politics*, European Integration, Vol. 24, No. 1, pp.39-52.

Lightfoot, S., Holmes, M., (2013), *The PES and the Financial Crisis: the revitalization of social democratic politics*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek A. (eds), *In the name of political union, europarties on the rise*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), pp. 94-107.

Lightfoot, S., (2012), *The PES and the Future of 'Social' Europe*, Queries, No. 2(8), Foundation for European Progressive Studies (FEPS), pp. 88-90, available at <http://www.feps-europe.eu/assets/080aa423-a7ee-4608-957a-018cf892f2e5/document.pdf>.

Lightfoot, S., (2008), *Europeanizing Social Democracy? The rise of the Party of European Socialists*, London and New York, Routledge.

Lightfoot, S., (2006), *The Consolidation of Europarties? The "Party Regulation" and the development of Political Parties in the European Union*, Representation, Vol. 42, No. 4, pp. 303-314.

Lightfoot, S., (2003), *The party of European socialists and the treaty of Amsterdam: Really a policy-seeking party?*, Perspectives on European Politics and Society, pp. 217-242.

Mair, P., (2010), *Political representation and government in the European Union*, Journal of European Public Policy, Vol. 17, No. 1, pp. 20-35.

Mair, P., (2007), *Political Opposition and the European Union*, Government and Opposition, Vol. 2, No. 1, pp. 1-17.

Mair, P., (2000), *The Limited Impact of Europe on the National Party Systems*, West European Politics, Vol. 23, No. 4, pp. 27-51.

March, L., (2013), *The European Radical Left and the International Economic Crisis: opportunity wasted*, OpenDemocracy, 5 FEBRUARY 2013, available at <https://www.opendemocracy.net/luke-march/european-radical-left-and-international-economic-crisis-opportunity-wasted>.

March, L., & Rommerskirchen, Ch., (2012), *Out of Left Field? Explaining the variable electoral success of European Radical Left Parties*, Party Politics, pp. 1-24.

March, L., (2012), *Problems and Perspectives of contemporary European Radical Left parties: Chasing a lost world or still a world to win?*, International Critical Thought, vol. 2, no. 3, pp. 314-339.

March, L., (2012), *Radical Left Parties in Europe*, London and New York, Routledge.

March, L., (2008), *Contemporary Far Left Parties in Europe, from Marxism to Mainstream?*, Friedrich Ebert Foundation, International Policy Analysis, Division for International Dialogue available at <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/05818.pdf>

March, L., (2007), *From vanguard of the proletariat to Vox Populi Left-Populism as a shadow of Contemporary Socialism*, SAIS Review of International Affairs, Volume 27, no. 1, Winter-Spring 2007, pp. 63-77.

March, L., Mudde, C.,(2005), *What's Left of the Radical Left*, *The European Radical Left after 1989: Decline and Mutation*, Comparative European Politics 3, pp. 23-49.

Marlière, Ph.,(2013), *The Radical Left in Europe: An Outline*, Transform!, Issue 13/2013, available at <http://transform-network.net/journal/issue-132013/news/detail/Journal/the-radical-left-in-europe-an-outline.html>.

Moschonas, G., (2015), *The Greek debt Crisis and PASOK: Lessons for European Social Democracy*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek, A. (eds), *For a Connecting Progressive Agenda*, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), pp. 410-430.

Moschonas, G., (2015), *SYRIZA and the EU after the first long battle—The balance sheet of the negotiations*, Verso Blog, 23 June 2015, [on line], available at: <http://www.versobooks.com/blogs/2055-gerassimos-moschonas-syriza-and-the-eu-after-the-first-long-battle-the-balance-sheet-of-the-negotiations>

Moschonas, G., (2015), *Syriza's Tremendous Path to Power*, Verso Blog, 3 February 2015, [on line], available at: <http://www.versobooks.com/blogs/1834-gerassimos-moschonas-syriza-s-tremendous-path-to-power>.

Moschonas, G., (2014), *Reforming Europe, Renewing Social Democracy?, the PES, the debt crisis and the Euro-parties*, in Bailey J. D., De Waele, J.-M., Escalona F. & Vieira M., (eds), *European social democracy during the global economic crisis, Renovation or resignation?*, Manchester University Press, pp. 252-269.

Μοσχονάς, Γ., (2014), *Διλήμματα του Ριζοσπαστισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Οι μεταμορφώσεις της «Άλλης» Αριστεράς* σε Α.-Ι. Δ. Μεταξάς (επιμέλεια), *Πολιτική Επιστήμη: Διαθεματική και συγχρονική προσέγγιση της πολιτικής πράξης*, Αθήνα, υπό έκδοση.

Μοσχονάς, Γ.,(2013), *Η Ριζοσπαστική Αριστερά*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μάθημα: Κόμματα και Κομματικές οικογένειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Η Κεντροαριστερά και η Ριζοσπαστική Αριστερά.

Moschonas, G., (2013), *One step forward, one step back ? Debt crisis, the PES, and the Limits of Social Democracy*, in Stetter, E., Duffek K. & Skrzypek, A. (eds), *In the name of political*

union, europarties on the rise, Next Left, Foundation for European Progressive Studies (FEPS), pp. 126- 139.

Moschonas, G., (2013), *The Broken equilibrium in European Politics: The Europe factor and the weakening of mainstream parties (with an emphasis on Centre-Left and Radical Left parties)*, in *The Rise of Populism and Extremism in Europe*, The Spinelli Group (in Collaboration with Bertelmann Stiftung), pp. 20-27.

Moschonas, G. (2012), *Trapped in Europe? «Problematic» Reformism, the PES and the Future*, Queries, No. 2(8), Foundation for European Progressive Studies (FEPS), pp 80-87.

Moschonas, G., (2011), *The European Union and the Dilemmas of the Radical Left*, Transform!, Issue 9/2011, available at <http://transform-network.net/en/journal/issue-092011/news/detail/Journal/the-european-union-and-the-dilemmas-of-the-radical-left.html>

Moschonas, G., (2009), *When institutions matter: the EU and the identity of Social Democracy*, Renewall , vol. 17, no 2, vol. 6, pp.11-20.

Moschonas, G., (2005), *On the Verge of a Fresh Start, The Great Ideological and Programmatic Change in Contemporary Social Democracy*, in Delwit, P. , *Social Democracy in Europe*, Bruxelles, Editions de l'Université de Bruxelles, pp. 35-47.

Moschonas, G., (2004), *The party of European Socialists: The difficult “construction” of a European player* in Delwit P., Kulahci E., & Van De Walle C. (Eds), *The Europarties Organization and Influence*, Centre d'étude de la vie politique of the Free University of Brussels (ULB),pp. 113-134.

Μοσχονάς, Γ., (2004), *Προγραμματικός λόγος και εκλογικές στρατηγικές των σοσιαλιστών στην Ευρώπη: οι περιπτώσεις της Δανίας, της Πορτογαλίας και της Ελλάδας*, Αθήνα, ΙΣΤΑΜΕ-Ανδρέας Παπανδρέου.

Moschonas, G., (2002), *In the name of Social Democracy: The great transformation: 1945 to the present*, London, Verso Books.

Μπαλαμπανίδης, Γ., (2015), *Ευρωκομμουνισμός: Από την κομμουνιστική στη ριζοσπαστική ευρωπαϊκή Αριστερά*, Αθήνα, εκδόσεις Πόλις.

Notermans, T.,(2015), *An ever More Polarized Union: The Greek Problem and the Failure of EU Economic Governance*, Minda de Gunzburg Center for European Studies, CES Open Forum, vol. 24, available at: <https://ces.fas.harvard.edu/publications/000372-an-ever-more-polarized-union-the-greek-problem-and-the-failure-of-eu-economic-governance>.

Niedermayer, O., (1983), *Europäische Parteien? Zur grenzüberschreitenden Integration politischer Parteien im Rahmen der Europäischen Gemeinschaft*, Campus Forschung, Frankfurt and New York.

Nugent, N., (2010), *Πολιτική και Διακυβέρνηση στη Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιστορία- Θεσμοί- Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα.

Pisani-Ferry, J., (2011), *Η αφύπνιση των δαιμόνων, η κρίση του ευρώ και πώς να βγούμε από αυτή*, Αθήνα, εκδόσεις Πόλις.

Poguntke, T., (2013), *Electing the President of the European Commission?*, in Giusto, H., (edt), *Democratic Legitimacy and Political Leadership in the European Union, Towards the 2014 European Elections*, Fondazione Italianieuropei and Foundation for European Progressive Studies, 16-27.

Skrzypek, A., (2013), *Unleashing Competitive Spirit. The Role of the Europarties in Politicizing Europe*, in Giusto, H., (edt), *Democratic Legitimacy and Political Leadership in the European Union, Towards the 2014 European Elections*, Fondazione Italianieuropei and Foundation for European Progressive Studies, 45-61.

Sloam, J., Hertner, I, (2012), *The Europeanization of Social Democracy: Politics without Policy and policy without Politics*, in Meyer, H., Rutherford, J. (eds), *The future of European Social Democracy, Building the good society*, London and New York, Palgrave Macmillan, pp. 27-38.

Σπυροπούλου, Π., (2015), *Η Ευρωπαϊκή Ριζοσπαστική Αριστερά, Η εξέλιξη των εκλογικών μεγεθών (1990-2015)*, διαθέσιμο στο: <https://www.academia.edu>.

Spourdalakis, M., (2014), *The miraculous Rise of the “phenomenon” SYRIZA*, International Critical Thought, No. 4, vol. 3, pp 354-366.

Spourdalakis, M., (2013), *Left Strategy in the Greek Cauldron: Explaining Syriza’s Success* , in L. Panitch, G. Albo, V. Chibber (eds), *The Question of Strategy, Socialist Register*, London, Merlin Press, 2013, pp. 98-120.

Stavrakakis, Y., & Katsambekis, G., (2014), *Left-Wing Populism in the European periphery: The Case of SYRIZA*, Journal of Political Ideologies, vol. 19, no. 2, pp. 119-142.

Tsakatika, M., Eletheriou, C., (2013), *The Radical Left's turn towards civil society in Greece: One Strategy, Two Paths*, South European Society and Politics, vol. 18, No. 1, pp 81-99.

Tsakatika, M., Lisi, M., (2013), *'Zippin' up my Boots, Goin' back to my roots: Radical Left Parties in Southern Europe*, South European Society and Politics, vol. 18, No. 1, pp 1-19.

Van Hecke, S., (2010), *Do Transnational Party Federations Matter? (...Why Should We Care?)*, Journal of Contemporary European Research. Volume 6, Issue 3, pp. 395-411.

Δικτυακοί Τόποι

<http://www.europarl.europa.eu/>.

<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/20150201PVL00021/Previous-elections>.

<http://www.pes.eu/>.

<http://www.socialistsanddemocrats.eu/>.

<http://www.feps-europe.eu/en/>.

<http://www.euractiv.com/>

<http://www.politico.eu/>.

<http://www.european-left.org/>

<http://www.guengl.eu/showPage.php>.

<http://www.transform-network.org/home.html>.

<http://www.rosalux.de/english/foundation.html>.

www.academia.edu.

<http://www.europarl.europa.eu/>.

<http://www.votewatch.eu/>.